

# DEN EVIGT BALANSERADE ENHETEN

Nicolaus Cusanus, Martinus och motsatsernas  
samgående i Gudomen

LARS PALERIUS

---

## INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning .....	4
Nicolaus Cusanus om Gudomen som den oändliga enheten .....	4
Gudomen och den absoluta verkligheten .....	7
Motsägelsernas sammanfallande .....	8
Cusanus och den transcendenta matematiken .....	15
Gudsseendet – hur Gud ser allting på en gång .....	19
Cusanus om Guds seende och Guds blick .....	23
Martinus om evigheten och tiden .....	37
Cusanus och enhets- och identitetsbegreppen .....	42
Det transcendentala och det personliga jaget .....	44
Min hypotes angående ”den märkliga kraften i icke-vetandets domän” .....	46
Martinus om Jagets ”viljeenergi” – mottrycket mot rörelsen .....	53
Martinus om elektricitet – krafternas kraft .....	54
Cusanus möte med icke-vetandet .....	57
Gudsupplevelsens grammatik .....	60
Cusanus, matematiken och den essentiella, oändliga trekanten .....	61
Tiden – ett andligt rum .....	64
Cusanus tankar kring identitet, subjektivitet, mångfald och delaktighet i ”det osägbara” ...	66
Enkelhet och identitet .....	70
Martinus om perspektivprincipen .....	76
Cusanus och självbesinning .....	78
Den absoluta identiteten utvecklas i annathetens mångfald .....	80
Det jordiska medvetandets långa utveckling .....	84
Förbindelsen mellan komplikativ enkelhet och explikativ annathet .....	87
Jaget och tiden tre dimensioner .....	88
Det absoluta jagets obegränsade möjligheter .....	91
Tänkande ”nedifrån”, tänkande ”ovanifrån” .....	93

Cusanus, jaget och själen .....	95
Martinus definition av själen .....	96
Det transcendentala jaget omfattar allt .....	98
Guds urbild avbildas i själen .....	101
Martinus, stjärnssymbolen, ”något som är” och triangeln .....	103
Att se Gud sannare än världen .....	104
Urbild och avbild .....	107
Tredje testamentet .....	110
Avslutning .....	111
Appendix .....	114
Litteratur .....	119

## Inledning

Frågor om existensens innersta vara har sysselsatt filosofiskt och religiöst lagda människor i årtusenden. Det finns, så vitt jag kan bedöma, en samsyn bland framträdande mystiker genom tiderna, oavsett religiös tillhörighet, att det ur ett för sinnena upplevt intet eller tomhet emanerar en intelligens eller ett tänkande, som i sin tur manifesterar sig eller ger sig till känna genom skapade företeelser, såsom människor, djur och växter. Som en röd tråd genom den mystiska traditionen går tanken att det enda som djupast sett existerar är Gudomen eller Gud. Allt annat utgör reflexer eller spegelbilder av denna Gudom. Frågan om jaget och själen utgör centrala frågeställningar inom mystiken, likaså frågan hur den kosmiska singulariteten, Gudomen, utifrån sin initiala tomhets- och oändlighetsnatur kan frambringa den obegränsade mångfald av livsytringar som naturen uppvisar i form av de mest skiftande fysiska och mentala manifestationsformer, alltifrån subatomära partiklar till gigantiska galaxer och stjärnsystem.

Denna essä ägnas till stor del åt frågan om Gudomens seende, motsatsernas samgående i denna Gudom, själens medvetandefunktioner, jagstrukturen hos det levande väsendet samt frågan om identitet, subjektivitet, mångfald och delaktigheten i det gudomliga världsjagets livsupplevelse. Jag har som referenspunkt, och mitt personliga facit vad gäller dessa intrikata frågeställningar, valt den danske författaren och mystikern Martinus (1890–1981) världsbild, vilken jag menar ger ett uttömmande svar på alla de frågor som ställs i denna essä. Det av Martinus beskrivna synsättet på Gudomen, jaget, själen och tillvarons oändliga mångfald och samgående i denna Gudom, jämförs i denna essä med de tankar som här presenteras av den tyske mystikern, teologen, kardinalen, matematikern och juristen Nicolaus Cusanus (1401–1464) i Iris Wikström arbete *Att tala om det osägbara, Nicolaus Cusanus cirkulära filosofi i verket De coniecturis* (Åbo Akademi, Åbo 2014, ISBN 978-952-12-3118-6 (PDF)) och Cusanus bok *Gudsseende* (Artos Bokförlag 1999).

Grunden och förutsättningen för Cusanus position som en av de stora mystikerna inom den kristna mystikertraditionen, är den omvälvande insikt som Cusanus upplevde på en båtresa över Adriatiska havet 1438, där han som medlem av en påvlig delegation var på hemväg efter ett förberedande av unionskonciliet i Ferrara-Florens och ett sammanträffande med kejsaren i Konstantinopel. I ett intuitivt ögonblick, i en vision, såg han plötsligt att alla motsättningar möts i det oändliga; att de går upp i evigheten, och att det oändliga avspeglar sig i alla motsättningar. Det var en livsavgörande upplevelse som kom att präglade resten av hans liv och gärning. Cusanus tillhör den exklusiva skara av mystiker som genom sin högt utvecklade intuitiva förmåga eller klarsyn och skarpa intellekt, har fått ett avgörande inflytande på eftervärldens metafysiska och religiösa tankegångar.

### **Nicolaus Cusanus om Gudomen som den oändliga enheten där alla motsättningar upphör**

Som en introduktion till Cusanus liv och gärning, samt hans omvälvande insikt ”om Guds ofattbara närhet och nåd”, ska vi se vad Iris Wikström skriver om detta händelseförlopp.

”Nicolaus Cusanus hade ett upplevelserikt liv – och levde under en mycket händelserik tid. Efter studietiden i Padua verkade han som kyrklig jurist i Tyskland. Han deltog i kyrkomötet i Basel, där hans första bok *De concordantia catholica* vann allmänt erkännande bland de reformvänliga konciliaristerna. Men i konciliets kaotiska slutskede bytte han kyrkopolitisk inriktning. Närmast av respekt för kyrkans enhetstradition övergick han till de påvetrogna parti. Han lämnade Basel och begav sig till kurian i Rom, där han blev kvar med undantag av några år då han verkade som biskop i Brixen (nuv. Bressanone) i Sydtyrolen. Därifrån blev han dock fördriven p.g.a. sin reformiver och tillbringade en tid i sin borg Andraz, eller Buchenstein (’Raphaelsburg’), där flera av hans böcker skrevs. Han var personlig vän med två av de tre påvar som verkade under hans livstid, Eugen IV och Pius II (humanisten Enea Silvio Piccolomini).

En tid efter ankomsten till Rom blev Cusanus medlem av en påvlig delegation som förberedde unionskonciliet i Ferrara-Florens och sammanträffade med kejsaren i Konstantinopel. År 1438 var han i dennes följe på hemväg med båt på Adriatiska havet i riktning mot Venedig, då han plötsligt fick insikt om Guds ofattbara närhet och nåd. Erfarenheten av gudomlig närvaro förändrade hans liv. – Dessa biografiska huvudlinjer är historiskt allmängods och återges av honom själv.

Två år efter den personliga gudserfarenheten hade han avslutat arbetet med *De docta ignorantia* I-III, som är daterad i hemstaden Kues (Cusa) 12.2.1440. Detta var något av en prestation med tanke på hans många arbetsuppgifter under denna tid. Hans andra omfattande filosofiska verk, *De coniecturis* I-II, blev färdigt något år senare (omkring 1444) och spinner vidare på teman som antyds i *De docta ignorantia*.<sup>1</sup>

Ändå är dessa två verk såväl stil- som innehållsmässigt mycket olika. Den filosofiska argumenteringen är mera målmedveten och didaktisk i det senare verket. Det är tydligt att huvudmotivet i hans filosofi, d.v.s. tanken om att motsatserna sammanfaller i absolut mening (*coincidentia oppositorum*) har klarnat.

Det här är den centrala bakgrunden till en kort, men ytterst väsentlig notis i *De docta ignorantia* III. Den ingår i en efterskrift till texten, följebrevet till kardinal Giuliano Cesarini (till vilken Cusanus också dedicerar *De coniecturis*). Han säger

’Lyssna nu ... till vad jag redan länge försökte uppnå på olika trosvägar, men inte hittills har förmått, förrän jag på hemvägen från Grekland – enligt vad jag

---

<sup>1</sup> *De docta ignorantia*: Den [om sig själv] upplysta okunnigheten eller den lärda okunnigheten.

tror av en yppersta gåva från himlaljusets Fader, därifrån allt det goda kommer – leddes till att omfatta det ofattbara på ett ofattbart sätt i det lärda icke-vetandet i uppstigande till de oförgängliga sanningarna som man på ett mänskligt kunskapssätt enbart kan ana sig till.’

Till denna personliga gudserfarenhet refererar Cusanus i flera av sina sena texter, vilket visar att minnet av den inte har förbleknat, även om han aldrig ger oss några närmare upplysningar om vad den innebar. Den är alltså ofattbar och oförklarlig både i fråga om vad och hur. Om man vill ge den ett namn, kunde man eventuellt tala om en gränsupplevelse där Guds närvaro (av Cusanus) upplevdes som en omedelbar verklighet. För Cusanus innebar upplevelsen en intuitiv aktualisering och bekräftelse av hans gudsrelation, men av ofattbar styrka och klarhet. Han uppfattar den antagligen närmast som själens, eller jagets, medvetande om sin delaktighet i den transcendenta världsordningen. Det är alltså fråga om en ny religiöst-existentiell insikt om människans – och hans eget – absoluta beroende av Gud, men av grundläggande kunskapsteoretiskt värde.” (Wikström s.13)

### **Definitionen av begreppet mystiker, det religiösa samfundets förhållande till en person med mystika upplevelser, samt mystikerns roll inom den religiösa traditionen**

Vad krävs det då för att en person ska kunna kalla sig för mystiker? Vem eller vilka avgör autenticiteten i en persons mystika upplevelse? Finns det något förpliktigande i att vara en mystiker, dvs. måste denne göra sin röst hörd och delge andra sina upplevelser? Hos många mystiker finns det en ovilja mot att väcka uppmärksamhet. Vad kan ligga till grund för denna ovilja och vilken grad av förpliktigande auktoritet anses en mystikers ord ha inom den religiösa tradition denne tillhör?

I stycket nedan får vi ta del av Iris Wikströms definition av det hon kallar ”gudsupplevelsens grammatik”, samt villkoret för att få kallas sig mystiker och dennes närmast profetiska roll inom den religiösa traditionen.

”Med ’gudsupplevelsens grammatik’ avser jag alltså Cusanus tankar om hur det religiösa språket fungerar, d.v.s. reglerna i den språkfilosofi som han presenterar i *De coniecturis*, samt i det mindre verket *De filiatione Dei*, som i vissa avseenden kompletterar detta. Man måste dock skilja mellan olika former av påverkan av, eller bundenhet vid, mystiken, d.v.s. i mera allmän mening i form av ett personligt religiöst intresse, eller det som jag (med Nelson Pike) kallar ett utanförperspektiv, och å andra sidan en persons anspråk på att själv ha haft en mystisk gudsupplevelse, vilket jag kallar ett innanförperspektiv. Enbart det senare hör samman med anspråket på att bli betraktad som kristen mystiker, som inte görs av någon person för egen del utan tar form inom en bestämd religiös tradition. Här kunde man jämföra med profetens roll i den judiska, kristna och muslimska begreppstraditionen. För profeten var den gudomliga kallelsen avgörande (jfr t.ex. Jes 6). Den var förbunden med

förpliktelsen att tala. Det är tydligt att också Cusanus finner sin gudsupplevelse förpliktande i något avseende, d.v.s. både i fråga om språk och handling. Flera mystiker har upplevt ett starkt inre – ”gudomligt” eller absolut – tvång att förmedla sin insikt. Detta är anledningen till att det finns en kristen mystik i textform.

Det primära villkoret för att begreppet mystiker skall kunna tillämpas på en viss person är alltså att denna person har haft ett personligt möte med Gud som är ofattbart men förpliktande. Detta möte redovisas muntligt, men det uttrycks i regel också skriftligt, antingen av mystikern själv eller personer som står nära denna och fungerar som skrivare. Med hänsyn antingen till den muntliga beskrivningen eller den skriftliga, eller vardera, erkänns upplevelsens autenticitet av det religiösa samfundet, d.v.s. som en kvalitativ bekräftelse i efterhand. Det finns nämligen ingen möjlighet till omedelbar utvärdering på grund av gudsupplevelsens personliga och unika karaktär. – Detta är ett grundproblem, som inte blir mindre av att anspråk och bekräftelse inte alltid korresponderar. Det finns nämligen också gott om felaktiga eller bedrägliga upplevelser.

Ifall samfundet bekräftar det berättigade i någons anspråk på den egna gudsupplevelsens autenticitet, erkänns hans roll som kristen mystiker eller religiös lärare. I så fall har denna person en uppgift som är analog med profetens eller helgonets roll i traditionen, vilket innebär att hans ord i fortsättningen har en särskild, klart förpliktande auktoritet inom en viss tradition, d.v.s. oberoende av om mystikern själv har avsett detta eller inte. Hos mystikern själv finns i regel – en närmast biblisk, men spontan – ovilja att väcka uppmärksamhet (ofta i kombination med fysisk bräcklighet). Oviljan att förkunna ett gudomligt, absolut giltigt, budskap är förståelig genom att rollen är språkligt paradoxal och själsligt krävande.

Å ena sidan är det alltså fråga om en persons – verbalt uttryckta och förmedlade – anspråk på att personligen ha erfårit Guds kärlek och nåd, å andra sidan om det religiösa samfundets bekräftelse av autenticiteten i detta möte eller alternativt dess avvisande av anspråkets giltighet.” (Wikström s.14)

## **Gudomen och den absoluta verkligheten**

Nicolaus Cusanus menar att det inte går att se Gudomen, då denne endast ger sig till känna indirekt, genom sina skapelser. Dvs. man kan endast tala om vad Gudomen inte är, i enlighet med den apofatiska traditionen.<sup>2</sup> Det finns inga rumsliga, begrepps- eller

---

<sup>2</sup> ”Människan kan i sin ofullkomlighet inte nå absolut kunskap utan Gud, menar Cusanus; kunskapen är ett styckverk, en lärd okunskap och hon kan närma sig lärdomen genom namnen och begreppen, som sammanbinder och särskiljer tingen. Över sinneskunskapen med dess förvirrade bilder sätter han det söndrande förståndet och det spekulativa förnuftet. Över det sistnämnda lägger han en mystisk åskådning, i vilken först motsatserna

tankemässiga konstruktioner som vi kan jämföra Gudomen med, då denne utgör oändligheten per se. Genom sin gräns- och tidlösa natur innefattar Gudomen allt som existerar. Det finns med andra ord ingenting utanför Gudomen, inget som kan kontrastera eller avgränsas mot denna entitet. Då alla motsättningar går upp i Gudomen, blir dessa motsättningar lika med Gudomens egennatur, ett ”något som är”, för att nu tala med Martinus. Gudomen utgör med andra ord en evighetens och oändlighetens gränslösa ”behållare” för allt som existerar.

”Nicolaus Cusanus lära går ut på att förena motsättningar. I ett intuitivt ögonblick såg han plötsligt i en klarsyn att alla motsättningar möts i det oändliga, och det oändliga sågs avspeglade sig i alla motsättningar.<sup>3</sup> Denna upplevelse blev epokgörande för honom. Han tolkar själv upplevelsen som en gåva från ’Ijusets Fader’, ty nu visste han vad visdom var.” (John Engelbrecht, *Den intuitive tanke II* s. 39, Borgen 1982. Min översättning.)

## Motsägelsernas sammanfallande

Följande rader, där Cusanus talar om ”motsägelsernas sammanfallande”, hittar vi i Svante

---

uppgår i en oändlig enhet *Coincidentia oppositorum* och därmed kan gudens väsen uppfattas, i och med att vi blir ett med denne. Till denna *lärda okunnighet* – hans första filosofiska arbete bar titeln *De docta ignorantia* – sökte han på mångfaldiga vägar föra sina läsare, än genom begreppsmässig dialektik, än genom mystiskt svärmeri, än genom bilder ur vardagslivet, än genom matematiska spekulationer – alla olika vägar som vilka alla, för honom, mynnade ut i den *kunskapsspets*, det vishetens *kompedium*, som gudsskådandet är, en omedelbar intuition, ett seende utan begripande. Guds väsen kan inte uppfattas annorlunda, ty i Guds oändlighet ingår allt, som för vårt förstånd ter sig som motsägelsefullt. Förståelsen av Gud kan inte ske genom positiva mänskliga begrepp eftersom Gud inte kan särskiljas från andra positiva begrepp. Cusanus förespråkar därför att man förklarar Gud genom vad Gud inte är (*via negationis*).” ([https://sv.wikipedia.org/wiki/Nicolaus\\_Cusanus](https://sv.wikipedia.org/wiki/Nicolaus_Cusanus))

<sup>3</sup> Utifrån Martinus terminologi utgör Cusanus intuitiva upplevelse en *kosmisk glimt*; dvs. en ögonblicks upplevelse av den sanna verkligheten; ett kosmiskt facit tillhörande den högsta sanningsnivån (om begreppet kosmisk glimt, se texten nedan).

Enligt Martinus finns alla motsättningar, dvs. skapelser, upplevelser och erfarenheter samlade i X2-området, i ett ”organ” som Martinus benämner ”ödeselement”, i form av så kallade ”talangkärnor”. En talangkärna är ett ”organ” för härbärgerandet av automatiserade talanger, förmågor och erfarenheter. Dessa talanger och förmågor har uppnått ett självständigt funktionsstadium. Ett exempel på dessa utgörs av hjärt- och lungfunktionen, körtel-, njur- och leverfunktionen osv.

Djupast sett finns allt detta, talangerna, förmågorna och erfarenheter, samlat i Gudomen, 0X/X1, då denna entitet utgör allt som existerar. Ödeselmenet, med talangkärnorna, utgör en beståndsdel i ”X2”: ”den gudomliga skaparförmågan” eller ”övermedvetandet”. X1, jaget, och X2, skaparförmågan, utgör enligt Martinus Gudomens ”evighetskropp”. Se gärna Martinus symbol nr 16 – ”Evighetskroppen”, <https://www.martinus.dk/sv/symbolerna/symboloersikt/symbol-16.html>



Nordins bok *Filosofins historia – Det västerländska förnuftets äventyr från Thales till postmodernismen*, 1995)

”Den djupaste orsaken till att verkligheten är onåbar med hjälp av våra begrepp har att göra med det diskursiva, förståndsmässiga tänkandets själva natur. Vi tänker i motsättningar, ett objekt tillerkänns en viss egenskap och fränkänns en annan. Men det tänkande som följer motsägelselagen är enligt Cusanus, som på denna punkt riktar skarp kritik mot aristotelikerna, inte adekvat i förhållande till den sanna verkligheten. Hos Gud finns inga motsägelser. Cusanus talar om ett ’motsägelserna sammanfallande’ (lat. *coincidentia oppositorum*). Hos Gud sammanfaller det stora med det lilla, framtiden med det förflutna, det varande med det icke-varande. Detta överstiger fullständigt vårt förstånd, som inte kan förena med varandra motsägande påståenden:

”Ty vem skulle kunna förstå den oändliga enheten, som går oändligt före varje motsats och i vilken alla ting utan någon sammansättning är inbegripna i enkelheten, i vilken det inte finns något annat och något skiljaktigt, i vilken människan icke skiljer sig från lejonet eller himlen från jorden men i vilken de dock alla finns i högsta sanning, likväl icke i enlighet med sin ändlighet, utan så att de i sitt inbegrepp är den högsta enheten själv.”

Uppenbarligen är det mystikernas och den negativa teologins väg Cusanus här följer – Gud kan inte fångas med begrepp, namn eller förståndskategorier, han utgör en mystisk enhet bortom mångfalden och åtskillnaderna.” (Nordin 1995)

Gudomen, 0X, utgör ett ofattbart, obeskrivbart, icke förnimbart ”något som är” (ett absolut utsägligt mörker, enligt 500-tals mystikern Dionysios Areopagita), i vilken alla motsättningar förenas med sin källa, sitt utsprung. Cusanus stadfäster vår gemensamma identitet med detta 0X, då han konstaterar att allt skapat i sin innersta essens är det samma som Gudomen: ”...likväl icke i enlighet med sin ändlighet, utan så att de i sitt inbegrepp är den högsta enheten själv.”

I Gudomen finns själva urbilderna av det skapade. Dessa urbilder, talangkärnor eller guldkopior<sup>4</sup> blir sedan till avbilder, kopior, i den skapade världarnas oändliga mångfald och rikedom.

---

<sup>4</sup> ”Eftersom guldkopiorna egentligen utgör den essens som blir kvar när en upplevelse har spelat ut sin roll eller fullgjort uppgiften att ge erfarenheter, och det av erfarenheten efterlämnade minnet blivit så renat, att den verkliga idén eller kärnan, det vill säga själva facit av erfarenheten, blottats, så är varje guldkopior identisk med facit av den djupaste orsaken eller idén till den handling eller manifestation som skapade erfarenheten. Alla andliga guldkopior existerar alltså som ’facit’.” (*Livets Bog* del 1, st. 216)

”Eftersom en guldkopior utgör en tidigare energiutlösning efterlämnade facit eller idé, kommer alla existerande guldkopior tillsammans att utgöra själva världsalltets idéer eller facit.” (*Livets Bog* del 1, st. 218)

## Det oändliga avspeglar sig i alla motsättningar i den skapade världen – X3-området

Detta, att de skapade tingens motsättningar eller motsatser sammanfaller i Gudomen och blir lika med denna, och sedan åter manifesteras i den fysiska världen, utgör ett kosmiskt urkretslopp. Enligt Martinus manifesteras och upprätthålls detta kretslopp av följande energier, krafter och kosmiska principer:

1) Urbegäret; Gudomens eller jagets kompromisslösa begär efter livsupplevelse, tillika Gudomens eviga motivationsfaktor.

”Urbegäret’ är den första form av energi, genom vilken jagets närvaro eller existens kan konstateras. Vi är därför här vid livets allra innersta och första analys. [...]

Genom ’urbegäret’ är jaget rotfäst i materien och materien i jaget.” (*Livets Bog* del 2, st. 530)

2) Moderenergin, Gudomens eller jagets överordnade grundenergi för förverkligandet av sina skapelseintentioner. Moderenergin, Gudomens egen medvetandeenergi, utgör den energi som ”bygger upp” hela X2-området eller övermedvetandet. Där finns bland annat skapar- och upplevelseförmågan, ödeselementet, moderkärnan med den maskulina och den feminina polen och de kosmiska skaparprinciperna, vilka bland annat innefattar perspektivprincipen, rörelseprincipen och livsenhetsprincipen. Moderenergin utgör Gudomens eviga energifaktor.

3) Gudomens eller jagets skapelseintentioner eller impulser, manifesteras genom moderenergin och de kosmiska skaparprinciperna i X2, via de sex grundenergierna, till X3-området – själva livsscenen för livsupplevelse. Dessa sex grundenergier är rotfästa i så kallade ”spiralcentra” i ödeselementet eller övermedvetandet, X2. Dessa spiralcentra kontrollerar jaget genom urbegärets energi och moderenergin. De sex grundenergier utgör var och en, en enskild aspekt av moderenergin. Den sjunde grundenergin, moderenergin, ”föder ur sig” fram de sex grundenergierna: instinkt, tyngd, känsla, intelligens, intuition och minne. Dessa energier utgör det ”material” som de levande väsendena använder för skapandet av medvetandet och sina organismer.

(Se gärna Martinus symbol nr 6 – ”Det levande väsendet 1”.

<https://www.martinus.dk/sv/symbolerna/symboloversikt/symbol-6.html>)

Inom parentes kan nämnas att Martinus i *Livets Bog* del 6 skriver att jagets tänkande ”försiggår genom impulser som utlöses av jaget genom dess övermedvetande”. Dessa impulser utgör initialt inte en färdig tanke, utan de måste upparbetas och organiseras för att jaget ska kunna ”binda den omgivande andliga materien”.

”Dessa impulser är i sig själva blott helt vanliga energiimpulser. I detta sitt första tillstånd utgör de inte alls någon form av tanke. Det är först genom en upparbetad organisation av dessa impulser som jaget blir i stånd att binda den omgivande andliga materien. Genom dessa impulsers starkare eller svagare, längre eller kortare anknytning till denna materia antar denna i motsvarande grad fastare eller svagare, långvarigare eller kortvarigare former. Dessa genom jagets tankeimpulser uppkomna bundna former av den andliga materien utgör de första livsytringarna eller manifestationerna för jagets omgivning på detta

av den andliga materien bestående tillvaroplan. Det är detta plan vi kallar 'den andliga världen'." (*Livets Bog* del 6, st. 1950)

Martinus om urbegäret, ödeselementet och övermedvetandet:

"Jaget upprätthåller alltså här, genom sitt 'urbegär', ett organ eller redskap för upplevelse av liv. I detta organ har övermedvetandet sitt säte. Organet blir dess 'kropp'. Denna 'kropp' har vi redan tidigare talat om under benämningen 'ödeselementet'. Det levande väsendets övermedvetande består således av jaget, 'urbegäret' och 'ödeselementet'." (*Livets Bog* del 2 st. 532)

"Vad gäller 'ödeselementet' eller övermedvetandets organ eller kropp är den sjunde grundenergin visserligen den bärande, men endast i kraft av ett intimt samspel med de övriga sex grundenergierna. I "ödeselementet" finns nämligen ett centrum för var och en av de sex grundenergierna. I dessa centrum möter 'urbegäret' grundenergierna, och en organisation av dessa uppstår. Denna organisation framträder i form av en evigt fortsättande rytmisk rörelse. Det betyder att genom vart och ett av dessa centrum blir 'urbegärets' möte med grundenergin i fråga gradvis 'förstärkt' och 'förminskat'." (*Livets Bog* del 2 st. 533)

4) "Bakom dessa två organuppsättningar [den maskulina och den feminina polen] existerar den reglerande talangkärna, vilken liksom alla övriga talangkärnor i det levande väsendet har sitt säte i ödeselementet i väsendets övermedvetande eller X2. Då alla livsfunktioner har sin allra innersta eller djupaste rot i denna talangkärna, på så vis att alla andra talangkärnor i verkligheten är utlöpare från denna enda stora kärna, vill vi kalla den för 'moderkärnan' eller 'den eviga livskärnan'. Från detta livets förnämsta organ manifesteras och regleras den sexuella polprincipen och därmed kretsloppet eller själva manifestationen av 'den högsta elden' i alla dess faser." (*Livets Bog* del 5, st. 1929)

5) Genom den maskulina polen avger jaget energi och genom den feminina polen mottager jaget energi. På dessa båda polers samspel beror Gudomens och livsenheternas livsupplevelse. Genom den feminina polen mottar jaget inkommande sinnesintryck från omvärlden, som det processar, och genom den maskulina polen avger jaget sedan ett svar eller en reaktion till omvärlden på de inkommande sinnesintrycken. Om denna helt fundamentala process (genom vilken jagets livsupplevelse beror) skriver Martinus följande i *Livets Bog* del 3, under rubriken *Jagets "vändning" av "rörelsen" utgör den djupaste analysen av principen "sexualitet". "Befruktning", "havandeskap" och "födelse" är endast stadier i "rörelsens" av jaget utförda "vändning"*:

"I jagets 'vändning' av en 'rörelse' eller energi upplever vi såväl en 'befruktning' och ett 'havandeskap' som en därpå följande 'födelse'. Genom vårt jags tilldragning och mottagande av en 'rörelseart' upplever vi en 'befruktning'. I denna 'rörelsearts' speciella 'vändning', det vill säga utveckling och förvandling i jagets ägo, upplever vi ett 'havandeskap'. Och i denna förvandlade 'rörelsearts' frigivning eller tillbakavändande från jaget upplever vi en 'födelse'. Den 'rörelseart' som jaget genom sitt urbegär drar till sig, utgör alltså 'säden' eller 'sädesvätskan'. Genom uppsamlingen av denna inom jagets domäner förvandlas den till ett 'foster'. När 'rörelsens' vändning är fullbordad, det vill säga när den fått jagets fulla påverkan och åter lämnar dettas domäner, har 'fostret' blivit till

ett 'barn' och 'föds'. Detta barn kan så leva vidare, bli till ny 'säd', som gör andra jag 'havande', varefter nya 'foster' uppstår och blir till 'barn' som lever vidare som nya medverkande faktorer vid den eviga befruktning och fortplantning som vi kallar 'livet'." (*Livets Bog* del 3 st. 825)

Martinus skriver i samma stycke att jagets vändning av rörelsen eller energin utgör den djupaste analysen av "sexualism" (sexualitet):

"Vi står nämligen här inför den allra djupaste analysen av principen 'sexualism', som i sin tur bildar fundamentet för allt som hör in under begreppet 'fortplantning' och varav arternas bestånd eller tingens existens återigen uteslutande beror." (*Livets Bog* del 3 st. 825)

### **Människans begränsade kunskap**

Ett illustrativt exempel på det mänskliga förståndets begränsning hittar vi också i *Filosofins historia*, där Svante Nordin redogör för Cusanus syn på människans begränsade kunskap och förhållande till sanningen.

"Gud är oändlig, människa ändlig. Därför är människans kunskap alltid inkommensurabel med den yttersta verkligheten. Våra ord, begrepp och föreställningar kan aldrig vara helt adekvata. Den sanna verkligheten kan vi närma oss, men inte nå. Med en för matematikern Cusanus karaktäristisk liknelse heter det, att förståndet förhåller sig till sanningen 'som mångsidigen till cirkeln; ju fler vinklar den förra såsom inskriven har, desto mer lik är den cirkeln, men den kan aldrig göras alldeles lik denna, även om vinklarna mångfaldigas i det oändliga'." (Nordin, 1995)

Svante Nordin avslutar stycket med följande, lite krassa konstaterande:

"Den mänskliga kunskapen är sålunda som bäst approximativ. Vi kan närma oss sanningen bara med hjälp av en sorts gissningarnas konst, där mer eller mindre goda hypoteser framkastas, prövas och ersätts med nya." (Nordin, 1995)

Ja, inför frågor om de stora existentiella sanningarna står sig intellektet, som ensam kunskapskälla, slätt. Att få svar på dessa frågor fordrar en helt annan kunskapskälla – intuitionen. Något som Cusanus själv är ett bra exempel på:

"I ett intuitivt ögonblick såg han plötsligt i en klarsyn att alla motsättningar möts i det oändliga, och det oändliga sågs avspegla sig i alla motsättningar", som John Engelbrecht skriver i boken *Den intuitive tanke II* (Borgen 1982).

### **Intuitionen och det osägbara**

Som en replik till Svante Nordins uttalande om det mänskliga intellektets begränsning, kan vi läsa i Wikströms inledande text i "2. Gudsupplevelsens grammatik", 2.1, "Det osägbara", om intuitionens betydelse.

"Nicolaus Cusanus oväntade gudserfarenhet på hemvägen från Konstantinopel

år 1438 var en insikt i *docta ignorantia*, d.v.s. i icke-vetandets vishet. Det här innebär att det var en insikt om att Gud överträffar all mänsklig kunskap skapad av förståndet och att all kunskap om honom är beroende av detta grundvillkor, d.v.s. den förutsätter att Gud kan fattas enbart ovanom – eller utöver – det rationellt fattbara. Gud är alltså ofattbar (*incomprehensibilis*) i sig själv, eller fattbar enbart med hänsyn till att det förhåller sig så här, d.v.s. på ett ofattbart sätt (*incomprehensibiliter*). Cusanus håller ständigt fast vid denna utgångspunkt. Men där förståndet viker undan framträder i stället kärleken, eller intuitionen, fullt klart.” (Wikström, *Att tala om det osägbara*, 2.1 Det osägbara, s. 46)

Intressant här är att Wikström likställer intuitionen med kärleken. För övrigt helt i linje med Martinus analys av denna ”det kosmiska klarseendets” energi. Det är genom denna ”kärlekens grundenergi” som vi själva en dag, genom det kosmiska medvetandets inträngande i medvetandet<sup>5</sup>, kommer att kunna skåda in i det obegränsade ”visdomshavet av guldkopior”<sup>6</sup>, vilka utgör Gudomens samlade vetande om sig själv.

---

<sup>5</sup> Så här beskriver Martinus det han benämner ”den stora födelsen” – en överfysisk eller andlig process där intuitionens energi tränger in i medvetandet och ger individen en kosmisk förnimmelshorisont eller en fullständig tillgång till eller insyn i, Gudomens alla mentala ”vrår och skrymslen”.

”Till upplysning om mig själv kan jag endast meddela, att min förmåga att uppleva livet på det sätt som beskrivits i detta företal, uteslutande beror på realiteter som kommer att belysas mer ingående längre fram i Livets Bog under beteckningen ’den stora födelsen’. Här i företalet ska därför endast nämnas, att denna födelse är identisk med utlösningen av en överfysisk eller andlig process, som inträder i varje individs medvetandekultur när denna bringats fram till manifestation av ett för kärlek, intelligens och intuition särskilt avpassat utvecklingsstadium. Därigenom följer just att de i detta väsen boende latent, överfysiska eller andliga förmågorna kommer till utlösning, och därvid skänker individen en motsvarande andlig eller kosmisk förnimmelshorisont, i vilken han fundamentalt upplever sin egen odödlighet, livets mening och den eviga Gudomen. Under nuvarande inkarnation upplevde jag denna andliga process i dess fulla vidd då jag var trettio år. Efter att upprepade gånger ha gått igenom dess starka vita och gyllene elddop, upptäckte jag att jag hade fått helt nya förmågor. Jag började liksom kunna skåda in i själva evigheten.” (*Livets Bog* del 1, st. 20)

<sup>6</sup> Martinus om guldkopior:

”Eftersom guldkopiorna egentligen utgör den essens som blir kvar när en upplevelse spelat ut sin roll eller fullgjort missionen att ge erfarenheter, och det av erfarenheten efterlämnade minnet blivit så renat, att den verkliga idén eller kärnan – det vill säga själva facit av erfarenheten – blottats, så är varje guldkopior identisk med facit av den djupaste orsaken eller idén till den handling eller manifestation som skapade erfarenheten. Alla andliga guldkopior existerar alltså som ’facit’. Den kosmiska klarsynen skiljer sig från den fysiska synen – som ju bara utgör en förmåga att ’se manifestationer’ – på så sätt att den är identisk med förmågan att ’se manifestationers facit’. Med intuitionen eller den kosmiska synen ’ser’ man alltså inte föremålen, utan de i föremålen inkarnerade idéerna och orsakerna.” (*Livets Bog* del 1, st. 216)

## **Martinus om intuitionsenergin och kosmiskt medvetande.**

Genom det kosmiska medvetandet, och därmed tillgången till intuitionsenergin, vilken ligger till grund för begreppet ”kosmisk klarsyn”, öppnar sig helt fantastiska, tidigare oanade, upplevelsemöjligheter för individen. Här är det tal om den, på alla sätt, fullt utvecklade ”gudamänniskans” upplevelsehorisont.

”Eftersom denna energi [intuitionsenergin] genomtränger alla de föregående energierna, och då allt som förekommer i tillvaron ju är sammansatt av dessa energier, kommer intuitionsenergin inte att möta något hinder för sin genomträngningsförmåga. Den kan alltså till sin kosmiska natur liknas vid ett slags strålar som utan undantag går rakt igenom allt. När individen får sinnesorgan utvecklade, genom vilka han kan förnimma med hjälp av dessa strålar eller denna energi, skådar han obehindrat genom alla mysterier. Förutom Gudomen, de eviga realiteterna och världslagarna, som snabbt blir till realistiska självupplevelser för honom, kommer han vidare efter hand att som fundamentala detaljer i sin dagliga upplevelse av livet skåda främmande världszoner, klotsystem och tillvaroformer. Samtidigt kommer han nu också att genom denna sin högsta kunskap framträda som en fundamental faktor vid skapandet av idéerna till nya världskulturer, utvecklingsbanor och skaparmetoder. En sådan förnimmelsebegåvning framträder här i Livets Bog under begreppet ’kosmiskt medvetande’. Med ett sådant medvetande skådar det levande väsendet tillvaron i dess högsta framträdande, och väsendets insikt blir gudomlig, då den endast kan uttryckas med orden ’Allt är mycket gott’. Men att se tillvaron på detta sätt, är att se den från ’Gudomens egen synpunkt’. Att uppleva tillvaron med kosmiskt medvetande, är alltså detsamma som att leva direkt samman med Gudomen.”  
(*Livets Bog* del 1, st. 259)

### **Kosmisk glimt**

Det kan här tilläggas att det finns en möjlighet att i korta, momentana brottstycken, uppleva ”ögonblicksbilder” från den högsta sanningsnivån. Något Martinus benämner ”kosmisk glimt”<sup>7</sup>.

---

<sup>7</sup> ”På samma sätt som intuitionen börjar göra sig gällande i den framskridna konstnärens eller författarens medvetande, börjar den också göra sig gällande i den framskridna vetenskapsmannens eller forskarens medvetande. När denne når så långt i sin forskning att han börjar arbeta med andliga problem som är så rena, att de består av kärleksenergi, kommer även han i inspirations- eller extastillstånd, och får då genom intuitionen tillgång till andligt material eller minnesmaterial som ligger utanför hans vakna medvetande. Intuitionen visar sig då här som små glimtar eller brottstycken av absolut kunskap, och dessa glimtar blir härigenom början

Förutsättningen för att dessa upphöjda ögonblicksupplevelser ska bli ett faktum, är att individen har kommit långt i sin moraliska utvecklingsprocess – utvecklingen mot ett altruistiskt och osjälviskt sinnelag – samt att det råder en temporär balans mellan individens tyngd- och känslenergi. Här ”uppsäckad” av intelligensenergin ”nyktra” eller ”återhållande” inverkan på just tyngdenergin expansiva och utvidgande karaktär, samt dennas stimulerande och förstärkande inverkan på känslenergin ”avsvalkande” egenskaper, vilka har en dämpande effekt på tyngdenergin explosiva krafter. Det betyder med andra ord, att det måste råda ett inre lugn hos individen, där det djuriska sinnelagets ofta hetsiga och självcentrerade uttrycksformer, tillfälligt har dämpats till förmån för känslenergin mer rofyllda och eftertänksamma uttrycksformer. Intelligensenergin utgör den ”kraftkälla” varmed jaget kan leda instinkt-, tyngd- och känslenergin och i bästa fall skapa ett mentalt medvetandetillstånd som leder till upplevelsen av t ex en kosmisk glimt. För, som Martinus skriver i *Storkursen*:

”När intelligensenergin framträder och förenar sig med känslenergin, uppstår humanitet.” (*Storkursen* st. 539)

Humanitet utgör en av de grundläggande mentala komponenter som måste finnas i det mänskliga psyket, för att en individ ska kunna uppleva ett nedslag av högre, intuitiva medvetandekrafter.

### **Martinus om intelligensenergin**

”I den förtätning av materia som äger rum genom ’tyngd-’ och ’känslenergin’ finns alltså i verkligheten en hundraprocentig planmässighet. Såväl materialisationen eller förtätningen av den fysiska materien som upplösningen av den, avslöjar att den blir ledd. Att dessa tre energier, ’instinkt’, ’tyngd’ och ’känsla’, i sin kombination eller sammansättning som fast materia blir ledda, innebär alltså att jaget eller den som är upphov till sammansättningen är i stånd att behärska de nämnda tre energierna och kan kombinera dem alltefter sin önskan eller vilja. Men detta behärskande kan ju endast bero på en annan existerande energi. Man kan inte flytta en energi eller materia annat än med hjälp av energi eller materia. Eftersom denna materia eller denna energi i detta fall är ’intelligensenergin’, blir dess existens härmed ett faktum.” (*Livets Bog* del 2, st. 354)

### **Cusanus och den transcendent matematiken**

John Engelbrecht skriver i *Den intuitive tanke II* om den särställning matematiken har

---

till ’kosmisk klarsyn’.” (*Livets Bog* del 1, st. 202)

hos Cusanus. Matematiken är hos Cusanus ett uttryck för något rent intelligibelt<sup>8</sup> eller begripligt. Han ser matematiken som ett renodlat förnuftsområde.

”Den [matematiken] var inte en produkt av det sinnliga, utan ett autonomt, intellektuellt område. I kraft av vårt deltagande (participation) i det matematiska tänkandet, kan vi skåda de eviga urbilder som utgör dess innehåll. Därför har matematiken en egen uppenbarelseskaraktär. Den är inte enbart ett uttryck för något kvantitativt, utan också för något kvalitativt. Dock kan den högsta sanningen inte uppnås genom denna, utan endast genom en transcendens av alla eviga och varaktiga sanningar. Detta sker dock genom matematiken, då den i en beständig form pekar bortom sig själv och alltid upphäver sin egen nödvändighet i en mystisk enhet och mångfald. Dit kan tanken nå, men tränga in i detta rike kan den inte.

Allt det ändliga innehåller alltså en dold kraft, en potens eller förmåga, som först uppnår sitt fulla förverkligande i det oändliga. Den fullkomliga trekanten är således en matematisk idé som inte låter sig konstrueras fysiskt. Ty dess konkreta figur är den essentiella, oändliga trekanten, som i sig innehåller alla trekantsmöjligheter. Därigenom upphävs alla definitioner och motsättningar. Matematiken transcenderar sig själv. Själens utgör själv ett 'levande tal' som har del i Gud, ty Gud utgör den tallösa enhet som sammanför allt. Därför är han också den enda som i absolut mening kankallas invigd. Gud är den oändliga världskulan med ett centrum överallt och omkretsen ingenstans.”(Engelbrecht s. 42. Min översättning.)

Intressant i det sista stycket är Cusanus beskrivning av den essentiella, oändliga trekanten, som upphäver alla trekantar genom att innehålla alla trekantar. Därigenom upphävs alla motsättningar (men inte deras speciella särdrag eller karaktäristika (vilket vi ska återkomma till senare). Vidare att själen ”har del i Gud”. Detta stämmer väl in på Martinus användning av trekanten som en symbol för den treeniga principen eller livsenheten. Genom denna treeniga princip har alla individuella livsenheter ”del i Gud”.

### **Den treeniga principen**

Alla livsenheter har ett jag, X1, en skapar- och upplevelseförmåga, X2, och frambringar något skapat i den tids- och rumsdimensionella världen, X3-området. Dessa livsenheter utgör Gudomens upplevelseredskap. Även om alla livsenheter jag, X1, är knutna till Gudomens jag, 0X/X1 – är sprungna ur detta jag, vilket utgör själva grundförutsättningen för livsenhetens livsupplevelse – upphävs inte livsenheternas individualitet på den högsta

---

<sup>8</sup> Intelligibilitet betecknar inom filosofin det som kan uppfattas av den mänskliga hjärnan. Platon talar om bland annat matematikens intelligibla domän. Kant postulerade, i Descartes efterföljd, en form av intelligibel a priori-kunskap, oberoende av erfarenheten. Kant hävdar att det intelligibla endast kan begripas genom tänkandet. (<https://sv.wikipedia.org/wiki/Intelligibilitet>)



sanningsnivån – den gudomliga världen<sup>9</sup>. De levande väsendenas grundanalys – den treeniga principen – är och förblir en evig, individuell realitet, upprätthållen av treenighetens andra hypostas – X2. Denna eviga, individuella realitet, livsenheten, går aldrig upp i evigheten och ”utplånas”. Nej, det finns alltid, på ett *upplevelsemässigt plan*, ett evigt motsatsförhållande mellan Gudomen och den individuella livsenheten i enlighet med ”jag och det” principen. Utan denna princip, jag och det, ingen livsupplevelse. Det måste alltid finnas minst två livsenheter för att en upplevelse av livet ska bli möjlig. Eller som Martinus formulerar det i texten till symbol 11 i *Den eviga världsbilden* del 1, stycke 2:

”Utan denna uppdelning av det namnlösa ’något’ i ’den ende’ och ’de många’ skulle realiteten ’ett levande väsen’ vara en total omöjlighet, eftersom skapande och därmed upplevelse av liv endast kan förekomma som en reaktion mellan två dirigerande ’jags’ manifestationer.”

Gudomen ”ser” sig själv i alla livsenheter och ”upplever” sig själv genom deras livsupplevelser. De utgör spegelbilder av Gudomen och visar sig därigenom som ”enskilda, timliga utgåvor” av denna. De gestaltar denna entitets inneboende, obegränsade medvetandekvaliteter av de mest skiftande slag eller karaktär, och likaså dennas fysiskt, obegränsade uttrycksmöjligheter, i en aldrig sinande ström av nya och oprövade organismformer, djur och växter.

### **”Den ende” och ”de många”, moderenergin och ”den gudomliga skaparprincipen”**

Den individuella livsenheten är ett resultat en evig princip som Martinus benämner ”den enda” och ”de många”. I verkligheten utgör de levande väsendenas treeniga princip, X1, X2 och X3, en ”strukturell kopia” av Gudomens treeniga princip X1, X2 och X3 – urbilden och avbilden. För att Gudomen ska kunna framträda som ”den ende” och ”de många” finns principen X2.

”Fadern är den höga principen, sonen är alla de levande väsendena som denna höga princip manifesterar sig igenom. Detta gudomliga något manifesterar sig inte blott genom världsalltet, utan också genom de levande väsendena i form av det levande väsendets jag, och därför blir det många jag, många levande väsen.” (*Storkursen* st. 83)

I X2 finns ”den gudomliga skaparprincipen” eller skapar- och upplevelseförmågan. Till

---

<sup>9</sup> ”Här i den gudomliga världen kan väsendena således gå ut och in i denna ljusocean, in och ut ur denna sammansmältning där de är ett med Gudomen. In och ut ur denna deras egen personliga och individuella upplevelse av sin identitet med Fadern, evigheten och oändligheten. Vårt jag är inte som vattendroppen en jaglös och skapad detalj, som är underkastad början och avslutning. Vårt jag är ju i kraft av den mellersta av den treeniga principen, X2, garanterat evig individualitet. Alla levande väsens jag utgör tillsammans Guds jag, och är bara åtskilda och markerade genom Guds X2. Vi kan därför, när all manifestation eller alla de skapade företeelserna har stängts ute, uppleva denna vårt jags individualitets identitet med evigheten, liksom Guds jag på samma sätt är identiskt med evigheten. Kulminationsupplevelsen av livet i den gudomliga världen är således upplevelsen av sin absoluta samhörighet, sin identitet, sitt varande ett med Gudomen bortom alla synliga former.” (”Himmelriket eller det kosmiska livstemplet” st. 14, *Kosmos* nr 7/2018)

grund för denna skaparförmåga ligger moderenergin, den sjunde grundenergin, vilken ”bygger upp” hela X2-området; den utgör dess ”byggmaterial”. Moderenergin är i sin tur knuten till jaget, X1. Den utgör en del av detta jag; den emanerar ur detta jag.

”Till våra jag är alltså knutet ett omanifesterat område, inom vilket all rörelse utskiljes från den absoluta stillheten och blir till rörelsens och därmed till manifestationens första begynnelse. Denna osynliga eller för sinnena omanifesterade rörelseart eller energi har du redan lärt känna under benämningen moderenergin.” (*Livets Bog* del 6, st. 2098)

Det är genom denna energi, moderenergin, som Gudomen spaltar upp sitt jag i ett oändligt antal jag eller livsenheter. Så här beskriver Martinus denna process i *Den eviga världsbilden* del 1, symbol 11, st. 2, 4, 5 och 10:

Stycke 2:

”Detta eviga ’något’ framträder alltså som ’jaget’ bakom den gigantorganism som vi kallar ’världsalltet’. Då det är odelbart, framträder det också som det ’något’ som utgör ’jagen’ i alla existerande levande väsen. Att detta namnlösa odelbara ’något’ kan utgör ’jaget’ bakom det oändliga världsalltet och ’jagen’ i de levande väsendena, beror på en evig, orubblig princip som gör att nämnda ’något’ framträder i ett slags spaltning på ett sådant sätt att det i sig självt alltså existerar som en enhet. Ingen som helst av dessa spaltningar frigörs från denna enhet, utan fortsätter att vara ett med den. Utan denna princip, som alltså på så sätt och vis gör ’den ende’ till ’de många’ kan – som vi senare skall se – manifestation och skapande omöjligt äga rum. Världsalltets struktur och liv upprätthålls uteslutande tack vare det enda stora ’jaget’ och de myriader av övriga levande väsens ’jag’ som världsalltet rymmer. Detta enda stora ’jag’ och de många små ’jagen’ utgör alltså som sagt samma namnlösa ’något som är’.” (*Den eviga världsbilden* del 1 symbol 11 st. 2)

Martinus beskriver i stycke 4 den princip som låter det namnlösa ’något’ framträda som ’den ende’ och ’de många’. Han skriver där att X2, som utgör ”de många”, inte är tids- och rumsdimensionell och därigenom inte är tillgänglig för förnimmelsen, måste framställas i symbolisk form. Martinus skriver följande:

”Om vi tänker oss ’X1’ som ett ljus och att detta ljus befinner sig inne i en kula i vars väggar det finns små genomskinliga hål åt alla håll, så skulle detta ljus kasta en stråle genom varje hål. En sådan stråle symboliserar då ett ’jag’ i det levande väsendet. Liksom det är samma ljus som skiner genom varje hål i kulan, så är det också samma gudomliga ’något’ som ger sig till känna genom varje levande väsen som dess ’jag’.” (*Den eviga världsbilden* del 1 symbol 11 st. 4)

Martinus skriver i stycke 5 att:

”Utan denna uppdelning av det namnlösa ’något’ i ’den ende’ och ’de många’ skulle realiteten ’ett levande väsen’ vara en total omöjlighet, eftersom skapande och därmed upplevelse av liv endast kan förekomma som en

reaktion mellan två dirigerande 'jags' manifestationer." (*Den eviga världsbilden* del 1 symbol 11 st. 5)

I stycke 10 skriver Martinus följande om moderenergin:

"Principen 'X2' utlöser hela den del av medvetandefunktionen hos det levande väsendet som inte är tids- och rumsdimensionell. Vi möter här den allra första formen av energi, som vi redan känner under begreppet 'moderenergin'. Denna energi utgör materia eller material för den eviga och orubbliga struktur varigenom jaget framträder som 'ett levande väsen'. Det är denna struktur och jaget som tillsammans utgör det levande väsendets 'övermedvetande'. [...] Moderenergin är övermedvetandets drivkraft och materia. Den utgör genom ödeselementets organ eller struktur förbindelsledet mellan jagets identitet som den absoluta 'stillheten' eller allt livs absolut 'fasta punkt' och dess motsats 'rörelse'." (*Den eviga världsbilden* del 1 symbol 11 st. 10)

För ytterligare information om symbol 11 *Den eviga världsbilden, det levande väsendet II, den evig gudomen och de eviga gudasönerna* se gärna *Den eviga världsbilden* del 1 (Världsbild Förlag 1986) eller på Martinus Institutets hemsida: <https://www.martinus.dk/sv/symbolerna/symboloversikt/symbol-11.html>

## **Nicolaus Cusanus: Gudsseendet – hur Gud ser allting på en gång. *Docta ignorantia*: icke-vetandets vishet och *Coincidentia oppositorum*: motsatserna samgående (i Gud)**

I Nicolaus Cusanus bok *Gudsseendet* (Artos Bokförlag 1999) finns det några verkligt djupsinniga betraktelser över det gudomliga seendets mysterium. Vad innebär det att *se* Gud, att *möta* den gudomliga blicken och att bli *sedd* av Gud?

Cusanus:

"Herre, vad är Din blick, när Du med kärlekens öga ser på mig, annat än att Du blir sedd av mig? När Du ser på mig, låter Du mig se på Dig, Du som är den dolde Guden. Ingen kan se Dig med mindre än att Du förunnar honom att få se Dig. Att se Dig är inte heller något annat än att Du ser att jag ser Dig." (*Gudsseendet*, kap. 5, st.15)

Detta är ett av mina favoritcitat. Den första raden uttrycker vad den gudomliga kärleken handlar om.

"Herre, vad är Din blick, när Du med kärlekens öga ser på mig, annat än att Du blir sedd av mig?"

Att *se* Gud, är att själv *vara* i det mentala tillstånd där den *osjälvviska kärleken* dominerar i ens sinne. Gud *är* den absoluta kärleken. Gud *skänker* dig synen av honom själv som en *gåva* till dig (se den andra meningen). Gud manifesterar sig genom olika mentala våglängd, med många variationer, på olika nivåer och med olika styrkegrader. Att verkligen *se* Gud, innebär att du måste befinna dig på den högsta av våglängder. Den våglängd där du genom

intuitionens klarseende blick, kan möta det gudomliga ”någots” klarseende blick. Det är ett möte med Ettheten, där du deltar *och* iakttar skeendet på samma gång. Detta dubbla seende är det sätt varmed Gud och livsenheten delar den gemensamma upplevelsen. Ni är *ett*, fast ändå *två* – Etthetens paradox.

När du själv betraktar omgivningen med ”kärlekens öga”, ser du med *samma* ”öga” som Gud ser<sup>10</sup>. Den gudomliga våglängden blir för en stund din egen *medvetna* våglängd. Gud och du blir *ett* på den utvecklingsmässiga nivå du befinner dig. För som Martinus skriver: ”Gudomen är en organisk process i människan.” Gudomen, ur bilden, är *alltid* ett med sin avbild, det levande väsendet, oavsett vilken organisk eller moralisk standard eller nivå denna representerar. Detta faktum förklaras och illustreras av Martinus i det han kallar spiralkretsloppet. Varje sådant kretslopp inleds med en medvetandenivå där omedvetna, instinktiva impulser dominerar, för att sedan under eoner av tid utvecklas mot, och fram till det fullkomliga, gudomliga kosmiska medvetandets nivå – kristusmänniskans domän.

”När Du ser på mig, låter Du mig se på Dig, Du som är den dolde Guden. Ingen kan se Dig med mindre än att Du förunnar honom att få se Dig.” (Cusanus)

Jag menar att det är Gud som alltid tar det första initiativet till det ömsesidiga seendet. När detta ömsesidiga seende blir till en medveten process hos det levande väsendet, påbörjar Gud ”återhämtandet” av ”den förlorade sonen”. Detta återhämtande innebär en stigande kunskapsörst och längtan hos det levande väsendet efter sanningen om livet, evigheten och oändligheten eller Gudomen.

Att kunna se Gud bakom tidens alla religiösa slöjor, förvrängda förklädnader eller partiskt utformade antropomorfistiska idealbilder, kräver en mycket lång utvecklingsprocess. Gud visar sig för det levande väsendet först i en instinktiv, antropomorfistisk och krigisk skepnad. Helt i linje med väsendets egen medvetandemässiga och moraliska utvecklingsnivå. Gudomen är då en slags stamhövding med kosmiska superkrafter, vars hotande eller slumrande vrede

---

<sup>10</sup> Ditt eget ”kärlekens öga” är Guds eget ”öga”. Upplevelse är din egen, men det är djupaste sett Gudomen som ”ser”, då Gudomens livsupplevelse och ”kosmiska struktur” utgör livets, och därmed vår egen, källa och utspring. Vårt tänkande består av strålförmiga materier, utformade som *elektriska* våglängder. Dessa strålförmiga materier utgör medvetandematerial för *utvecklandet* och *bibehållandet* av Gudomens primära och sekundära medvetandeområden. Dessa åtskilda medvetandeområden utgör Gudomens samlade medvetandeområde. De *sekundära* medvetandeområdet - den dräpande principens zoner - utgörs av spiralkretsloppets ”växt”- och ”djurriket”, medan de *primära* medvetandeområdena, den absoluta kärlekens medvetandeområden, består av ”det riktiga människoriket”, ”visdomsriket”, ”den gudomliga världen” och ”salighetsriket”.

Detta betyder att vi alla utan undantag använder oss av detta kosmiska, strålförmiga eller elektriska ”råmaterial”, i någon form, för vårt eget tänkande. Utvecklingen leder oss dit hän, att vi *alla* utan undantag en vacker dag har uppnått den moraliska utvecklingsnivå, då vi har fri tillgång till de högsta mentala våglängderna; till den ”kärleksmateria”: det kosmiska medvetandet eller den fullt utvecklade intuitionen, som utgör underlaget för Gudomens primära medvetandenivå.

det gäller att blidka med allehanda gåvor, ceremonier och offer. Därbland människoeffter.

”Att se Dig är inte heller något annat än att Du ser att jag ser Dig.” (Cusanus)

Budskapet i den meningen, att Gud kommunicerar med en medveten individ, visar att det har skett en medvetandeutveckling. Individens har nu lämnat det rent instinktiva och oreflekterade medvetandestadiet till förmån för en medvetandenivå där dagsmedvetandet har utvecklats till att kunna spekulera eller göra sig allehanda föreställningar om livets stora sanningar. Urbilden, Gud, kan nu börja kommunicera med avbilden, det levande väsendet, på ett mer medvetet plan. Denne har nu genomlevt växtriket och merparten av djurriket, med dess barska och dräpande levnadsvillkor. ”Den förlorade sonen” håller nu på att ömsa skinn. Likt en dagslända kryper hen ut ur det kroppsligt och mentalt förpuppade stadiet, för att nu som en på alla plan totalt frigjord livsenhet, sträcka ut sina vingar mot de kosmiska höjderna och de manifestationsmässigt, obegränsade andliga världarnas tillvaroplan – dennes sanna hemvist.

### **Gud ser eller betraktar varje skapat ting**

”Gud ser eller betraktar varje skapat ting. När Gud ser dig, ser du Honom genom Hans betraktande av dig. På så sätt kan Gud uppleva allt och allt på en och samma gång – genom sitt betraktande av allt och alla. Gud är och upprätthåller allt skapat. Allt skapat står därmed i direkt förbindelse med Gud, då det utgör en del av Honom.” (Cusanus)

**Kommentar:** ”När Gud ser dig, ser du Honom genom Hans betraktande av dig.” Som jag läser Cusanus, är detta att se Gud det samma som att vara eller bli medveten om sin omgivning. Gud är vår omgivning i alla dess mångskiftande detaljer. Gud visar sig genom sina skapelser, då han är dem och upplever genom dem. Vi kan bara se eller uppleva det som Gud visar oss. Dvs. vårt upplevande av Gud och naturen är en utvecklingsfråga, där vi efterhand, liv efter liv, tillägnar oss ett högre medvetande som möjliggör nya upptäckter av vad Gud är för något. Gud ser sig själv genom naturen och det levande väsendets handlingar och livsupplevelser. De utgör förutsättningen och utgångspunkten för Guds egen livsupplevelse, dennas spegelbilder.

Att bli en medveten varelse, att se Gud, är alltså att bli medveten om att Guds seende av oss är det samma som vår egen medvetna upplevelse av våra medväsen och vår omgivning, tillika Gud. Samt att vi förstår att vi utgör upplevelseorgan för Guds livsupplevelse, samtidigt som vi har en egen, helt unik livsupplevelse. Till sist att vi förstår att vi har samma jag som Gud; att detta jag är odelbart bortom tid och rum, bortom tankens räckvidd. En verklig förståelse av det gudomliga jaget, en dagsmedveten upplevelse av det, förutsätter ett fullständigt uppgående i detta jag. Ett sådan tänkt uppgående, skulle innebära att vi kunde uppleva det som Gud upplever. Men, då det bara finns ett jag, som är lika med evigheten och oändligheten, till vilken det inte finns någon motsvarighet eller liknade, och detta jag är förbehållet Gudomen, går det inte att ersätta Gud med oss själva, dvs. vår jagdel. En jagdel

kan inte uppleva det som helheten upplever. En jagdel har med andra ord en begränsad upplevelsehorisont. Avbilden kan aldrig bli det samma som urbilden.

Martinus talar dock om en total *medvetandemässig* identifikation med Gudomen, där individen är ett med denna entitet. Denna identifikation sker genom en sammansmältning med Gudomen, vilken äger rum i den gudomliga världen (det femte tillvaroplanet i spiralkretsloppet).

”Här i den gudomliga världen kan väsendena således gå ut och in i denna ljusocean, in och ut ur denna sammansmältning där de är ett med Gudomen. In och ut ur denna deras egen personliga och individuella upplevelse av sin identitet med Fadern, evigheten och oändligheten.” (”Himmelriket eller det kosmiska livstemplet” *Kosmos* 7/2018)

Mer om denna märkliga upplevelse längre fram i texten.

### Helheten överträffar den enskilda delen

Så här yttrade sig Martinus, i ett samtal med Lars Nibelvang<sup>11</sup>, om sitt kosmiska medvetande:

”Jag har i själva verket inte sett någon gräns för mitt medvetandes omfång, jag vet att denna gräns finns, men knappast innanför människans område.”

Martinus uttalande, där han tillstår sitt medvetandes begränsning (hans kosmiska medvetande till trots), visar med all önskvärd tydlighet att det endast är Gud som har den totala insikten<sup>12</sup>, och överblicken över skeendet på världsalltets mikrokosmiska, mellankosmiska och makrokosmiska nivåer. I ”den gudomliga världen”, spiralkretsloppets femte tillvaroplan, befinner sig livsenheterna enligt Martinus, på Gudomens egen

---

<sup>11</sup> Lars Nibelvang (1879–1948) var den person som Martinus träffade i samband med sin kosmiska invigning. Nibelvang blev senare den samtalspartner som Martinus kunde pröva sitt kosmiska vetande mot och därefter anpassa svårighetsgraden av sina kosmiska analyser till vår jordmänniska utvecklingsnivå. Lars Nibelvang var musiker till professionen och mycket bevandrad inom olika filosofiska och esoteriska ämnesområdena.

<sup>12</sup> Den enskilda livsenheten har inte den totala översikt, insikt eller kunskap som Gud har. I *Livets Bog* del 1 beskriver Martinus just detta faktum.

[...] Ett enskilt väsens manifestationer, hur strålande och fullkomliga de än må vara, kan därför i sig själva aldrig vara mäktiga nog att göra alla övriga former av försynens eller allmaktens påverkan på väsendena överflödiga. Vi har därför aldrig sett och kommer aldrig någonsin att få se, att ett så kallat 'heligt väsen' eller en så kallad 'helig bok' kan utgöra mer än en enstaka nyans eller en bråkdel i det mäktiga samspel av krafter som varje dag visar sig för oss som ett levande illustrerat bildgalleri, där universa, solar, planeter och väsen, med sina säregna skönhetsformer och inspirationsvärden, svävar förbi våra - allt efter utvecklingsnivå och uppfattningsförmåga - mer eller mindre förundrade ögon. (*Livets Bog* del 1, st. 10)

(Se appendix för Martinus förklaring av begreppet Försynen)

medvetandenivå eller utsiktspunkt. De har full tillgång till allt vad som finns att se eller uppleva. Men likväl, de enskilda individerna på detta tillvaroplan utgör, trots sin suveräna medvetande- och kunskapsnivå, ändå "bara" en jagdel i det gudomliga "helhetsjaget". Helheten övertrumfar alltid den enskilda delen, urbilden övertrumfar alltid avbilden, det gudomliga jaget övertrumfar alltid jagdelen. Av detta resonemang följer, att det endast är Gud som äger den totala överblicken över nuets succession, den upplevda dåtiden och den tänkta framtiden. Det kan med andra ord bara finnas *en* entitet som är fullständigt invigd i livets alla mysterier och uttryck – Gudomen.

### **Martinus symbol nr 11 och Gudomens och livsenheternas seende eller livsupplevelse**

Här är det på sin plats att återkoppla till Martinus symbol 11. Martinus skriver i symbolförklaringen, stycke 34, att det utgår en stråle från varje mikrojag och att det utgår strålar från makrojaget, dvs. gudomens jag. Vad Martinus här beskriver är Guds seende av oss och vårt medvetna eller omedvetna seende av Gud.

"Dessa båda former av energiutlösning går i riktning mot varandra. Där dessa båda former av energiutlösning möter varandra, uppstår skapande och därmed livsupplevelsen och manifestationen. Detta har på symbolen betecknats med det färgade fält i vilket mikrojugets stråle möter makrojugsstrålar, som alltså i själva verket betyder att gudasonens stråle möter Gudomens strålar. Gudasonen möter här Gudomens strålar, som är identiska med allt som hör in under begreppet materia eller alla existerande former av stoff, alla naturens skapelseprocesser, medväsendenas alla manifestationer, alla livsformers framträdande [...] Där Gudasonens stråle möter Gudomens strålar uppstår det en reaktion. Denna reaktion är gudasonens upplevelse av livet."<sup>13</sup> (*Den eviga världsbilden 1*, symbol 11 st. 34)

### **Cusanus om Guds seende och Guds blick**

Texten är hämtad från Nicolaus Cusanus bok *Gudsseendet*, kapitel 9 "Guds blick omfattar allt och alla. Vägen till att skåda Gud" och kapitel 10 "Gud syns bortom motsatsernas

---

<sup>13</sup> Vår seendeförmågas kapacitet och räckvidd är helt beroende av vilket utvecklingssteg vi befinner oss på i spiralkretsloppet - vilka mentala förmågor vi har tillägnat oss. Martinus skriver att det finns ett reaktions- och livsupplevelseområde för varje grundenergi på varje utvecklingssteg i spiralen.

Se gärna symbol 30 "Den eviga Gudomen och väsendenas förnimmelsebegåvning"

<https://www.martinus.dk/sv/symbolerna/symboloeversikt/symbol-30.html> och

symbol 31 "Det levande väsendets förnimmelseförmåga och utvecklingsstegen".

<https://www.martinus.dk/sv/symbolerna/symboloeversikt/symbol-31.html>

samgående och att se är för honom det samma som att vara.”

**Kap. 10 st. 41:** ”Vid porten till motsättningarnas samgående, som vaktas av ängeln som står vid paradisetts port, börjar jag se Dig, Herre. Du är närvarande, när detta att jag talar, ser, hör, smakar, berör, tänker efter, förstår och inser är detsamma och där detta att se sammanfaller med att ses, att höra med att höras, att smaka med att smakas, att beröra med att beröras, att höra och att skapa genom att tala.”

Cusanus formulering ”Vid porten till motsättningarnas samgående, som vaktas av ängeln som står vid paradisetts port...”, tolkar jag som ett symboliskt uttryck som en gräns för det mänskliga sinnets räckvidd. Bakom porten finns evigheten och oändligheten eller *jaget*. Motsättningarnas samgående innebär att se med Guds ögon (se kapitelrubriken). Dessa motsättningar, livsupplevelsens fysiska och mentala kontraster, neutraliseras eller utplånas inte i jaget, utan de ”går upp” i jaget och ligger till grund för den totala, upplevelsemässiga helhetsbild som är förbehållen detta jag eller Gudomen.

**Kap. 10 st. 41:**”Om jag skulle se precis som jag kan ses, vore jag ingen skapad varelse. Och om Du, Herre, inte skulle kunna se såsom Du kan ses, vore Du inte Gud den Allsmäktige. Du kan ses av allt skapat. Ty i det att Du ser allt skapat, ses Du av allt skapat. I annat fall skulle skapelsen inte kunna existera, eftersom allt finns till genom Din blick. Men om de skapade varelsena inte skulle se Dig som ser dem, skulle de inte mottaga varat. Skapelsens vara motsvaras av att Du ser och att Du ses.”

Cusanus beskriver i texten de förutsättningar som råder för själva livsupplevelsen. Gud ligger till grund för livsupplevelsen, då denna entitet utgör allt det skapade, dvs. utgör allt som kan ses. Ur meningen ”Om jag skulle se precis som jag kan ses, vore jag ingen skapad varelse” kan vi utläsa att det endast är Gud, den oskapade ”Något som är”, som kan se sig själv som ”ett ting” ”utanför” sig själv. Dvs. genom alla livsenheter enskilda livsupplevelser kan Gudomen se sig själv som ett objekt. Gudomen ”projicerar” ut sig själv ur sig själv och blir därigenom ett observerbart, skapat objekt. Därigenom kan Gudomen spegla sig själv genom livsenheterna. Universum är Gudomens stora spegelsal. Livsenheten kan aldrig se sig själv utifrån, som ett objekt. Däremot kan livsenheten uppleva och förstå sig själv som varande ett objekt i relation till andra objekt, dvs. andra skapade ”ting”.

Gud, som varande det enda övergripande subjektet i världsalltet, har den totala överblicken över allt och alla. Jag, som enskild person, kan inte ställa mig utanför mig själv och betrakta mig utifrån. Subjektet, eller rättare sagt jagdelens subjekt, kan inte blir ett betraktande objekt. Jaget, subjektet, kommer alltid först, sedan objektet, det skapade. Det är alltid subjektet som betraktar objektet. Då all upplevelse i världsalltet äger rum i Gud (världsalltet) och Gud omfattar och utgör allt som existerar (det finns ingenting utanför



Gud)<sup>14</sup>, är det alltså endast Gud som kan se allt och alla.

Meningen ”Skapelsens vara motsvaras av att Du ser och att Du ses”, menar jag syftar på det som symbol nr 11 så klart och tydligt illustrerar. Detta att Gudomens och livsenheternas ömsesidiga energimässiga växelverkan verkligen utgör existensens eller varats urgrund. Utan detta ömsesidiga interagerande mellan Gudomen och livsenheternas jagdelar, skulle det inte finna något som heter vara eller existens. Livsenheternas jagidentitet med Gudomen är svaret på frågan om existens vara eller icke-vara. Utan en förståelse av detta faktum är, och kommer, livsupplevelsen att vara ett mysterium.

I kapitel 9, st. 37 kan vi läsa följande om Cusanus tankar om den ”blick som genomtränger allt”.

”Om därför Ditt väsen genomtränger allt, då är det Din blick som är ditt väsen. Liksom inget av allt existerande kan undgå sin egen existens, kan det heller inte undkomma Ditt väsen, som tilldelar allt själva grunden för dess tillvaro. Följaktligen kan intet existerande ting undgå Din blick. Du ser alltså allt och vart och ett samtidigt, Herre. Och med allt som sätts i rörelse rör Du Dig och med det som vilar, vilar Du.”

”Om därför Ditt väsen genomtränger allt, då är det Din blick som är ditt väsen.” skriver Cusanus.

Här väljer jag att tolka den meningen (och resten av citatet för den delen) utifrån Martinus beskrivning av 0X och den treeniga strukturen, X1, X2 och X3.

Jag betraktar ”Ditt väsen” som 0X, urgrunden, och ”Din blick” som X1 och X2, jaget, urbegäret och moderenergin. Blicken utgör ett ”redskap” för livsupplevelse (moderenergin och skaparprinciperna) hos ett medvetet, skapande och interagerande jag. Den skapande och interagerande delen utgörs av jaget, X1, och urbegäret – jagets eviga motivationsfaktor. Den medvetna delen står för moderenergin, jagets eviga energifaktor. Moderenergin ligger till grund för den strålförmiga materien som jaget; X1, formar sina tankar med genom X2 - rörelsens källa och utspring.

### **Cusanus, benediktinermunkarna i Tegernsee och Guds allseende blick**

Boken *De visione Dei* (1453), *Gudsseendet*, är tillägnad benediktinermunkarna i Tegernsee-

---

<sup>14</sup> På följande sätt uttalar sig Cusanus om universum eller Gud, vars fysiska organism just utgörs av universum i bemärkelsen ett gränslöst ”något”:

”Universum är gränslöst för hade det en yttersta gräns, måste det vara begränsat av något annat och kan då inte var hela universum.”

klostret i Bayern. Cusanus besökte klostret under en visitationsresa år 1450 och stod därefter i brevkontakt med bröderna där. Utmärkande för dessa bröder var deras höga bildningsnivå.

”Benediktinklostret var också engagerade i ett nytänkande vars syfte var att reformera och intensifiera den traditionella teologin. Klostrets prior, Bernhard av Waging (1400–1472) var den drivande kraften därvidlag. Han hade ett öppet intellekt och en brinnande iver för allt som kunde vara till gagn för hans medbröder. Aldrig skulle han våga påstå att man redan nått målet, det fanns alltid skäl att förnya sitt inre till allt större öppenhet och intensitet ifråga om mystik. Till detta ville han engagera sina medbröder. [...] Bernhard av Wagings förtjusning när det gäller *docta ignorantia*, sanningen om icke-vetandet, kände nästan inga gränser:

*Jag vill lovprisa dig (icke-vetandets sanning) men saknar ord! Ju mer jag betraktar ditt överlägset stora värde, o heliga och mystiska sanning, icke-vetandet sanning, ju mer oförmögen känner jag mig att på ett värdigt sätt lovsjunga och berömma dig. Men jag kan inte och vill inte upphöra att erkänna din rang över alla vetenskaper och älska dig före allt annat. Det är bara du som ger anden tillfredsställelse, bara du förmår fylla tomrum och den intighet som vetenskaperna kvarlämnar i anden. Du är oändligt värdigare, förnämligare och värdefullare än vad alla de som vördar dig någonsin skulle kunna uttrycka i sin lovsång till dig...*

Bernhard av Wagings entusiasm utlöstes av den kombination av intellektuellt vetande och mystisk teologi som är typisk för Cusanus. Man måste lämna all tidigare inhämtad kunskap därhän och betrakta den som obefintlig. En sådan intellektuell ödmjukhet öppnar den sökande för en märklig lärdom och äkta tro. På så sätt är det möjligt att med en helige Andes hjälp föras till verklig vishet, där man vet allting utan att veta något. På ett obegripligt sätt begriper man det obegripliga.

Bernhard av Waging tillägger att *docta ignorantia* överträffar varje kunskap, den närmar sig mystiken och konvergerar med den mystiska teologin, ja identifierar sig slutligen med denna, när man ser till bådadas mål. Skillnaden ligger i metoden. Medan *docta ignorantia* snarare vänder sig till ett intellektuellt tänkande – man måste framlägga förnuftiga bevis för att vetandet är ett icke-vetande – vänder sig den mystiska teologin till sinnesrörelse och känslöstämningar. Men det här är bara två olika vägar som möts vid samma mål, vid det obeskrivliga gudomliga. I vetenskap om det egna icke-vetandet kan man inte låta bli att jämföra detta icke-vetande med det oändliga. Ändå finns det ett samband med mystiken.

Bernhard av Waging återfinner samma tänkande hos Bonaventura, Dionysios och Augustinus. Han jämför *docta ignorantia* med både den spekulativa och den kontemplativa teologin för att slutligen konstatera att Cusanus' begrepp inkluderar metafysiken och matematiken likväl som teologin. När Bernhard av Waging ställer sig frågan huruvida koincidensen, samgåendet med Gud, gäller identitet eller likhet, bestämmer han sig för 'likhet', så att man kan

behålla skillnaden mellan den mystiska och den spekulativa teologin. Människan kan aldrig bli identisk med Gud, hon har dock en likhet med honom.” (*Gudsseendet* s. 20, 1999)

Ett av Cusanus pedagogiska ”knep” för att hjälpa benediktinermunkarna att förstå innebörden av gudsseendet, var att med hjälp av en ikon av den allseende Kristus, illustrera Guds allseende blick<sup>15</sup>. Hos Cusanus är Guds blick detsamma som Guds varande, Guds väsen. Birgit H. Helander skriver följande om detta på sidan 38, i stycket *Cusanus skrift Gudsseendet*:

”Cusanus ville underlätta benediktinernas förståelse av gudsseendets innebörd genom att bifoga en ikon av den allseende Kristus. Han rekommenderade munkarna att hänga upp bilden till exempel på norrsidan i ett rum och samlas runt den, alla stående på samma avstånd. Var och en skulle då omedelbart göra samma erfarenhet, nämligen att den gudomliga blicken når var och en, var man än råkar befinna sig i rummet. Blicken är fäst på var och en med en sådan intensitet som om enbart denne vore den ende som omfattas av den kärleksfulla gudomliga blicken. Ingen av medbröderna hade kunnat förstå sig att samma gudomliga blick också kunde omfatta någon annan och följa även denne, vart han än går.

I fråga om relationen mellan människa och Gud kunde man från början uppfatta titeln ’Gudsseendet’ som objektiv genitiv, dvs det är människans försök och förmåga att se Gud som avses. Men inför den här ikonen blir det tydligt att titeln snarare skall uppfattas som subjektiv genitiv. Det är Gud som

---

<sup>15</sup> Jag har inte lyckats hitta någon information om vilken ikon det kan röra sig om. Men en kvalificerad gissning från min sida är att ikonen Cusanus talar om är Kristus Pantokrator, en ikon från 600-talet. Den finns i S:ta Katrinaklostrets ikonsamling. Klostret, som har ett värdefullt bibliotek och en unik ikonsamling, är från 500-talet och ligger vid foten av berget Sinai.

*Kristus Pantokrator* är en oerhört vacker och kraftfull ikon. Kristus milda, intelligenta och klarsynta blick håller kvar betraktarens blick vid dennes ögon, nästan på ett hypnotiskt sätt. Ja, den blicken går rakt in i hjärtat hos den som är mottaglig för denna ikons symbolspråk. Jag skulle vilja sträcka mig så långt som att har man väl sett det ansiktet, och mött den blicken förbehållslöst, glömmet man den aldrig.

Vad gäller Bernhard av Waginges hyllning till icke-vetandets sanning, är nedanstående mening kanske aktuellare än någonsin. Inte minst med tanke på läkarvetenskapens numera omfattande kunskap om den mänskliga organismen. Men, så länge som denna förnekar det gudomliga jagets existens, kommer den inte kunna tillfredsställa människans inneboende, i många fall omedvetna, existentiella längtan efter kunskapen om livets innersta beståndsdelar och funktionella principer. Så jag kan inte annat än instämma i Bernhard av Waginges påstående att:

*”Det är bara du [icke-vetandets sanning] som ger anden tillfredsställelse, bara du förmår fylla tomrum och den intighet som vetenskaperna kvarlämnar i anden.”*

från början omfattat människan med sin kärleksfulla blick och först därefter förmår människan att se Gud. Gudsseendets innebörd blir därför hur Gud ser på människan och hur människan därefter kan se Gud. Till skillnad från mänskligt seende, som saknar gudomlig fullkomlighet, återstrålar ikonerna den gudomliga blicken, som ser in i varje hjärta. Därtill går den gudomliga blicken bortom både tid och rum, den ser det förflutna, nutiden och framtiden utan någon som helst begränsning.

När människan blivit medveten om den allseende blicken, blir detta till en uppmaning att begrunda den gudomliga blickens mening för henne själv.”  
(*Gudsseendet* 1999)

### **”Ditt väsen” eller ”den fasta punkten”**

Så här beskriver Martinus ”den fasta punkten”, jaget, eller ”Ditt väsen” hos Cusanus, och den rörelse som Cusanus talar om: ”Och med allt som sätts i rörelse rör Du Dig och med det som vilar, vilar Du.”

”De nämnda tre ’X:ens’ [X1, X2 och X3] förhållande till ’livet’” känner vi redan något till, då vi nämligen i tidigare analyser har sett, att ’X1’ utgör jaget i det levande väsendet, ’X2’ utgör detta jags skaparförmåga, medan ’X3’ är resultatet av denna skaparförmåga och blir det yttre, synliga uttrycket för jaget. Det är ju detta synliga uttryck som vi kallar för ’ett levande väsen’. Det synliga av det levande väsendet är alltså inte själva jaget. Detta är i sig självt helt höjt över synligheten, eftersom det finns till före synligheten. Denna kan ju endast existera såsom något jag frambringar. Av denna frambragta synlighet kan vi sluta oss till skaparförmågan, vilken i sin tur avslöjar sig som en underordnad egenskap, kontrollerad och ledd av något för förnimmandet osynligt eller otillgängligt. Och det är genom insikten att skapelse, manifestation och synlighet är underordnade egenskaper, vilka endast kan existera i anknytning till ett överordnat, dirigerande centrum, som detta centrum blir till verklighet för oss. Denna verklighet är alltså den absolut ’fasta punkten’, kring vilken hela den övriga delen av det levande väsendet ’rör’ sig eller ’vibrerar’ och framträder som det vi i vår dagliga tillvaro – medvetet eller omedvetet – ger benämningen ’jag’. Detta jag utgör alltså den evigt oföränderliga delen av det levande väsendet. Det utgör den eviga stillheten eller den eviga ’fasta punkten’, utifrån vilken detta väsens ’rörelse’ eller ’vibration’ kan mätas.” (*Livets Bog* del 3, st. 779)

Gudomen, 0X, varken rör sig eller vilar. 0X utgör den orörliga ”orsakslösa orsaken” eller världsjaget, det tysta vittnet, som upplever både rörelse och vila genom X1, den ”verkande, initiativtagande och kommunicerande” jagdelen, och X2, jagets skapar- och upplevelseförmåga. Rörelsens upprinnelse finns i X2 och dennas manifestation äger rum i X3- området – jagets livsscen eller rörelsernas domän.

I stycke 43 kommer Cusanus in på frågan: ”Hur kan så olika ting komma fram från en enda ’tankekraft’? Cusanus skriver:

”En gång talar Du och en gång skapar Du genom Din ’tankekraft’. Hur kommer det sig då att inte allting existerar samtidigt utan att många ting kommer till efter varandra? Hur kan så olika ting komma fram från en enda ’tankekraft’? ”Du uppenbarar för mig som står vid tröskeln till ingången att Ditt ’tänkande’ är evigheten själv. Ingenting kan emellertid frambringas efter den helt enkla evigheten. Den oändliga beständigheten, som är själva evigheten, omfattar allt efterföljande. Därför är allt som syns oss ha kommit till senare, på intet sätt senare än Din ’tankekraft’ som är själva evigheten. Ty Din enda ’tankekapelse’, som också är Ditt ord, omsluter allt och alla.”

**Kommentar:** Svaret på Cusanus fråga om hur så olika ting kan komma fram ur en enda tankekraft blir, menar jag, principen ”det Ena och de många”. Djupast sett finns det en skapande och upplevande kraft i universum: det gudomliga världsjaget, 0X/X1. Detta jag, som är odelbart, måste för att själv kunna uppleva livet och därigenom uppnå självbekräftelse, ”spalta upp”<sup>16</sup> sitt jag i ett oändligt antal jagdelar. Det är genom dessa jagdelar som det uppstår olika ting från en enda tankekraft. Djupast sett är det Gudomen som upplever sin skapelse genom alla livsenheters livsupplevelser.

Gudomen, 0X/X1, upplever allt och alla på en och samma gång, genom det faktum att det bara finns ett jag, som då utgör det gemensamma jaget för Gudomen och livsenheterna. Det finns vidare, upplevelsemässigt, hos Gudomen ett enda pågående nu. Dåtid, att kunna minnas händelser och företeelser, och framtid, tänkta kommande livsscenarier, utgör tankekonstruktioner. Dessa båda, dåtid och framtid, ingår som grundkomponenter i den enskilda jagdelens mentala struktur (se gärna avsnitten ”Tiden, ett andligt rum” och ”Rörelsens princip och de fem universella rörelsearterna enligt Per Bruus-Jensen”, längre

---

<sup>16</sup> Det kan låta märkligt att ett odelbart något, Gudomens jag, kan dela eller spalta upp sig själv i ett oändligt antal jagdelar. Som jag ser det, äger ingen verklig uppdelning eller spaltning av jaget rum, inte såsom som vi i normala fall förställer oss en uppdelning av ett föremål. En uppdelning betyder ju att det ursprungliga föremålet minskar i storlek och blir till en eller flera mindre delar. Detta gäller inte för jaget, då det inte består av något delbart. Jaget är oberörbart, det kan inte drabbas av någon som helst form av yttre påverkan, då det är *jaget som sätter i gång rörelsen* som skapar förändring, förvandling, förflyttning etc.

Som Martinus beskriver saken sker uppdelningen i eller genom X2. Det är jaget som, genom denna andra hypostas inom den treeniga principen, med hjälp av moderenergin säkrar varje livsenhets eviga individualitet. På följande sätt beskriver Per Bruus-Jensen moderenergens roll i individualiseringsprocessen, där två av skaparprinciperna - stoff- och livsenhetsprincipen och talangkärneprincipen - har centrala, funktionella roller:

”Nämnda individualisering framställs i första hand av Martinus som en obligatorisk verkan av *moderenergin*, närmare bestämt av moderenergin i dess egenskap av en stoff- och livsenhetsprincip samt en talangkärneprincip. [...] dessa båda skaparprinciper [...] säkrar en kvantifiering av världsaltets energi (stoff- och livsenhetsprincipen) kombinerat med en specifik anhopning av erfarenheter hos den enskilda kvanten (talangkärneprincipen).” (Per Bruus-Jensen ”X” del 1, s. 297, Nordisk Impuls 1997. Min översättning)

fram i texten).

Vad som sker är alltså att Gudomen med hjälp av moderenergin skapar en jag- eller ljusstråle för varje livsenhet av sig själv.<sup>17</sup> Gudomen ”föder” på detta sätt fram alla livsenheters mikrojang med tillhörande över- och undermedvetande. Man skulle kunna säga, att varje livsenhet utgör en av Gudomens kroppsdelar i den skapade eller manifesterade verkligheten: X3-området eller rörelsernas domän.

Martinus använder ibland bilden av en kula med en massa små hål. I kulan finns ett ljus. Ur varje hål kommer det en ljusstråle. Kulans inneboende ljus representerar Gudomens jag, och ljuset som strömmar ut ur de små hålen representerar livsenheternas jagdel. Det gudomliga ljuset, Gudomens jag, existerar med andra ord som varje livsenhets djupaste beståndsdel eller livskärna. Kulans rundade vägg skulle i det här fallet kunna betraktas som X2-principen.

Cusanus fortsätter och avslutar stycke 43 på följande sätt:

” [...] Så ser jag, Herre, att ingenting är senare än Din ’tanke’. Snarare finns allt till, därför att Du har haft en ’tanke’ härom. Nu har Du Din ’tankekraft’ i evighet. Men evigheten är en varaktighet, något som inte följer det ena på det andra, kontinuiteten är evigheten själv, dvs Ditt ord i sig, Herre, Gud. Vilket ting som helst som framträder för oss i tiden var inte skapat i Din ’tanke’ innan det fanns till. Ty i evigheten, i vilken Du har Din ’tanke’ faller all timlig tidsföljd samman i detta evighetens nu. Intet tillhör det förgångna eller framtiden, när framtiden sammanfaller med det förgångna och med nutiden.”

**Kommentar:** Här kommer Cusanus in på sin stora filosofiska tankekonstruktion: motsättningarnas uppgående i evigheten. Vad menas egentligen med detta? Som jag läser det sista stycket, menar Cusanus att i evighetens *pågående nu* möts alla motsättningar och den timliga tidsföljden upphör att existera. Det som har skapats av reella händelser och upplevelser, dåtid, och föreställda eller tänkta motsättningar, framtid, upphör att existera och ”förvandlas” till ett pågående nu: ”Intet tillhör det förgångna eller framtiden, när framtiden sammanfaller med det förgångna och med nutiden.”

Kan det vara så, att Cusanus menar att motsättningarna som äger rum i rumtiden, på det

---

<sup>17</sup> Martinus:

”Vi möter här i det levande väsendets jag en stråle från det allra högsta elementet i världsalltet. Det utgör i sig självt ett evigt ’något’ som måste betecknas som ett ljus, vars strålar, genom en särskild princip, är uppdelat på ett sådant sätt att varje enskild stråle utgör det eviga jaget i varje levande väsen. Därmed kommer alla levande väsens jag att tillsammans utgöra ett gigantiskt jag eller jagelement bakom det synliga världsalltets struktur, ja, detta blir därmed, som vi senare ska se, synligt som en organism för detta gigantiska jag.” (*Den intellektualiserade kristendomen*, st.103)

fysiska planet, inte har någon plats i nuet som just motsättningar, då det i motsättnings natur, dess medvetandegörande roll, finns inbyggt en potentiell konfliktsituation? Att resultatet av de upplevda motsättningarna har blivit ett slags kosmiskt facit och därmed spelat ut sin erfarenhetsskapande roll? Att dessa motsättningar nu tar en annan form i Gudomens samlade vetande om sig själv och blir till ett slags facit i evigheten? Jag vet inte i vilken mån Cusanus tänkte i sådana banor. Men jag föreställer mig att han på något sätt menar att Gudomen "lagrar" erfarenheterna eller kunskapen om motsättningarna i sig själv. Jag föreställer mig vidare, utan att riktigt veta om så är fallet, att Cusanus också menar att Gudomens eviga skapande måste innehålla förnyelse, då han menar att "...kontinuiteten är evigheten själv, dvs Ditt ord i sig, Herre, Gud." (Här är jag kanske lite för färgad av Martinus utvecklingstanke, där Gudomen i all evighet skapar nya medvetanden och organismer hos livsenheterna, för att därigenom själv få uppleva oprövade skapelsevarianter av medvetande och organismer, och därmed få nya livsupplevelser.)

Min hypotes är att Cusanus har Johannesevangeliets inledning i tankarna när han i stycke 43 skriver att kontinuiteten är evigheten själv, dvs Ditt ord i sig, Herre, Gud, med betoningen på *Ditt ord*. Det är *i* ordet, som är skapelse, liv och ljus, och ett resultat av Gudomens tänkande, som de "livs ingredienser" finns som möjliggör, och resultera i, Gudomens skapande av människan:

Ordet blev människa

"I begynnelsen fanns Ordet, och Ordet fanns hos Gud, och Ordet var Gud.  
Det fanns i begynnelsen hos Gud.  
Allt blev till genom det, och utan det blev ingenting till av allt som finns till.  
I Ordet var liv, och livet var människornas ljus.  
Och ljuset lyser i mörkret, och mörkret har inte övervunnit det." (Joh. 1)

I stycke 44 skriver Cusanus följande om tingens dåtid och framtid:

"Emellertid är orsaken till att det i denna värld endast finns ting som tillhör ett förflutet och ett tillkommande den, att Du inte hade någon tankeföreställning om världens ting innan de existerade. Ty hade Du haft en 'tankeföreställning' tidigare om dem, skulle de ha funnits till tidigare. Om där nu kan förekomma ett förflutet och ett tillkommande i någons begrepp, så att han fattar först en sak och senare en annan, då är detta begrepp inte alls allt behärskande. – Så är inte heller ett öga allsmäktigt, när det först ser en sak och sedan en annan. Därför att Du är den allsmäktige Guden, vistas Du innanför paradiset's mur. Men muren är 'samgående', där det senare går samman med tidigare, där slutet går samman med början, där alfa och omega är detsamma. Därför existerar tingen alltid, för att Du kallar dem att finnas till. Men de existerar inte tidigare, eftersom Du inte kallar dem tidigare."

**Kommentar:** Återigen kan vi, som jag ser det, referera till tanken om den icke-verkande Gudomen, 0X, som utgörande den "behållare" av möjliga skapelsemanifestationer i virtuell form. Då essensen av livsenheternas (djupast sett Gudomens) samtliga upplevelser, fysiska så väl som mentala, finns lagrade som guldkopior i visdomsoceanen (Gudomens samlade

vetande om sig själv), kan Gudomen genom att jämföra en upplevelse med en annan, alltid skapa sig nya varianter på ett givet tema och därmed undvika upprepningar av föregående fysisk och mentala manifestationsformer.

Cusanus tankar om Guds 'tankeföreställning', där tingen inte finns till innan denne har 'tänkt dem', visar på Gudomens livsupplevelse som ett ständigt pågående nu, med ett konstant tillflöde av nya, tidigare oprövade, skapelser. Det som sedan blir till observerbara ting i den fysiska världen utgör då, enligt min hypotes, de 'vilande potentiella tingen' – organismerna och medvetandestrukturerna – som endast väntar på att förverkligas vid ett lämpligt tillfälle. På så sätt upprätthåller Gudomen en evigt förnyad livsupplevelse genom det konstanta utflödet eller emanationen av tidigare omanifesterade fysiska och psykiska sidor hos sig själv. En process som verkställs av dennes upplevelseorgan – universums myriader av livsenheter. Deras personliga livsupplevelser blir därmed Gudomens livsupplevelse. Detta innebär i sin tur att livsenheternas livsupplevelser bygger på ett korresponderande med naturen eller Gudomens energier. Det är på korrespondensen med dessa gudomliga energier, som livsenheternas existens grundar sig. Den gemensamma livsupplevelsen grundar sig på det faktum att alla livsenheter har samma jag som Gudomen, dvs. utgör en egen jagdel utformad som en strukturell kopia av Gudomen jagstruktur – X1, jaget, X2, skapar- och upplevelseförmågan och X3, det skapade. Mer om denna kosmiska jagstruktur längre fram i texten.

Återigen Cusanus ord om Gud, 'muren' och 'samgåendet':

”Därför att Du är den allsmäktige Guden, vistas Du innanför paradisetts mur. Men muren är 'samgående', där det senare går samman med tidigare, där slutet går samman med början, där alfa och omega är detsamma. Därför existerar tingen alltid, för att Du kallar dem att finnas till. Men de existerar inte tidigare, eftersom Du inte kallar dem tidigare.”

Cusanus skriver vidare i stycke 44 om 'nu' och 'då' och Guds skapande ord:

”När jag nu läser att Adam fanns till för så och så många år sedan och att det idag föddes en ny Adam, tycks följande vara omöjligt: (1) att Adam existerade på den tiden, därför att Du ville hans existens; (2) att tillika Adam föddes idag, eftersom Du nu ville detta; och (3) att inte desto mindre, Du inte ville att Adam skulle existera dessförinnan. Din vilja var att människan skulle födas idag. Det som emellertid tycks omöjligt är nödvändigheten själv. Ty ett 'nu' och 'då' kommer senare än Ditt ord. Och för den som nalkas Dig tycks nu och då framstå som ett samgående innanför den mur som omger platsen, där Du har din hemvist. Ty nu och då sammanfaller inom paradisetts mur. Men Du, min Gud, som är den absolut evigheten, finns till och talat bortom det som är nu och bortom det som var då.”

**Kommentar:** Här kan vi se i texten att Cusanus, som jag ser det, konstaterar att det ur Guds Ord, dvs skapelsens eviga nu, först tillkommer ett rumsligt objekt, som genom rörelse (lika med tid och rum) markerar sin existens eller plats, dvs skapar en 'rums-tid', kring vilket det



genom en medveten tankeprocess kan relaterar till ett annat rumstidsligt objekt och därigenom, genom tidens succession, skapa ett upplevt då och ett tänkt framtidsscenario. Både dåtid och framtid utgör tänkta, andliga företeelser, dvs. minnen och intelligensmässiga spekulationer.

Angående detta att, som Cusanus skriver, Adam har existerat tidigare och även existerar nu, kan vi se på följande citat där Mäster Eckhart beskriver denna eviga process; detta ”gudsfödelsens dynamiska skeende, genom vilken Gud uttrycker sitt eget väsen i sin Son.” Citaten är hämtade från Erwin Bischofbergers bok *Mäster Eckharts andliga undervisning* (Katolska Bokförlaget 1994).

”Grunden för gudsfödelsen i Gud själv och i människans egen existensgrund är enheten i Gud. Det råder ett dialektiskt förhållande mellan enheten i Gud som säkerställer gudsfödelsens andliga och eviga rytm (’i varje Guds andetag’ som Eckhart också säger) och gudsfödelsens dynamiska skeende, genom vilken Gud uttrycker sitt väsen i sin Son. Enheten i detta mest ursprungliga och i grunden enda-eviga reella skeende är så stor att mångfalden inte har någon chans att bryta sönder det som ’alltid’ har skett och alltid kommer att ske.”

”Gud har från evighet fött mig som sin enfödde Son och sitt eviga faderskaps avbild, så att jag skulle vara fader och föda den av vilken jag själv är född. [...] Gud föder sin enfödde Son i själens högsta [yttersta udd eller innersta källa]. I samma andetag då han föder sin enfödde Son i mig föder jag honom tillbaka i Gud”.

”Fadern föder sin Son, och detta bereder honom en sådan glädje [...] och från den bägge blommar den *Helige Ande* fram. När Fadern föder Sonen i mig, är jag samma Son och icke någon annan; väl är vi olika i vår jordiska existens, men där är jag samme Son och icke någon annan.”

Mäster Eckhart om gudsfödelsens heliga kretslopp:

”Men den helige Ande, som är den enfödde och infödde Sonens helige Ande, är också principen för utflödet av gudomligt liv ur människorna, som är Guds söner och döttrar, och detta livets utflöde ur Guds barn strömmar tillbaka in i Guds urgrund. I detta heliga kretslopp störs inte etheten i Gud, den befästs i stället genom den enda prägling som sker i evigheten: Gud föder sin Son och låter människan genom Andens utflöde bli delaktig i en och samma gudsfödelse.”

I boken *Gudsseende*, under rubriken *Ordförklaringar*, står det följande om *Coincidentia oppositorum* (Motsatsernas samgående).

”Allting har utgått från samma ursprung (ettan, punkten, det absoluta), dvs från Gud. Mångfalden utvecklar under jordelivet nödvändigtvis motsättningar. Efter

avslutad utveckling återvänder dock allt till sitt ursprung, till Gud. Här sker ingen sammansmältning, utan allt bibehåller sin rikedom, sina enskildheter, dock utan fientlighet. Det handlar därför inte om ett motsatsernas sammanfallande utan om deras samgående till en mångfald i enheten.”

Av dessa rader går det att utläsa att alla motsatser behåller sina karaktäristiska särdrag, sina arketytiska egenskaper. Intressant är här att det inte finns plats för fientliga inslag i det gudomliga samgåendet. Det låter, i mina öron, som att samgåendet inkluderar en renings- eller neutraliseringsprocess av något slag, där varje motsats behåller sitt särdrag utan att detta enskilda särdrag behöver ”svara” eller reagera på dess motsats. I denna av Cusanus beskrivna enhetens värld, kan man tänka sig att motsatserna går in i ett slags vilostadium. Lite som Martinus tankar om att en talangkärna, vilken härbärgerar en företeelses eller skapelses speciella egenskaper i form av ”stelnad energi”, och som återigen kan komma ut ur sitt stelnade tillstånd, efter en impuls från jaget, när det blir dags för den att på det fysiska planet tjäna som just en motsats till någon företeelse, egenskap eller liknande. Om detta skriver Martinus följande i *Livets Bog* del 6:

”Genom dessa talangkärnor, som principiellt är detsamma som psykiska växtfrön, kan de egenskaper och anlag, vilka som stelnad energi finns inlagda i dem, överleva väsendets fysiska organisms undergång och åter komma ut ur sitt stelnade tillstånd, komma att utvecklas och bli kraften vid uppbyggandet av väsendets nya organism och, när de yttre fysiska och psykiska förutsättningarna är för handen, här befördra de egenskaper och anlag som väsendet tillägnat sig i tidigare inkarnationer. Övermedvetandet framträder alltså här som beständigt existerande bakom det levande väsendets skiftande inkarnationer i fysisk materia. Det utgör en helt oföränderlig del av det levande väsendet. Det är inte någon produkt av ett skapande och kan därför aldrig någonsin ha haft sin början, liksom det heller aldrig någonsin kan upphöra, i och med att det i sig självt är absolut stillhet eller orörlighet. Det enda rörliga inom övermedvetandets område är talangkärnornas passerande in i och ut ur ödeselementet och de gränsområden, genom vilket det står i förbindelse med undermedvetandet eller väsendets natt- och dagsmedvetande och därmed blir anknutet till väsendets upplevelse och manifestation.” (*Livets Bog* del 6, st. 2185)

Så, det enda som rör sig i X2-området är alltså talangkärnornas passerande in i och ut ur ödeselementet och gränsområdet mellan X2 och X3, där övermedvetandet står i förbindelse med undermedvetandet, med dess natt- och dagsmedvetande. Inkommande nya talanger och förmågor ökar alltså på ödeselementets förråd av talangkärnor och läggs, som livsupplevelsens facit, till samlingen av Gudomens gjorda erfarenheter genom evigheten. Det sker med andra ord en tilltagande erfarenhets- och medvetandeexpansion inom Gudomen

genom spiralkretslopps- och talangprincipen.<sup>18</sup>

Så, om nu Gudomen, genom livsenheterna, görs sig av med talangkärnor när dessa väl härbärgerar en maximalt optimerad färdighet (t ex virtuositet på ett instrument), och de inte längre fyller en funktion i livsenhetens mental och fysiska utvecklingsprocess (då denna nu är fullärd på just detta område), ja, vad händer med den ”uttjänta” talangkärnans automatiserade innehåll då? En färdighet består av energi (rörelse), och energi kan ju inte försvinna utan endast omvandlas, vad händer med den energin då, vad omvandlas den till?<sup>19</sup>

Man skulle eventuellt kunna förstå sig att Gudomens medvetande- och livsupplevelseförmåga verkar, trots universums oändlighet, inom ett slutet system. Och att dennes minnesförmåga är begränsad, på så sätt att Gudomen helt enkelt glömmer bort vissa saker efter ett tag, och att en upprepning av redan upplevda händelser och manifestationsformer därigenom upplevs som nyskapelser. Men detta rimmar illa med Martinus beskrivning av Gudomens obegränsade livsupplevelse- och minnesförmåga och spiralkretsloppens konstanta utveckling mot allt större och större spiralkretslopp, och därmed mer omfångs- och innehållsrika tillvaroplan.

För inte sant, en evig upplevelseförmåga fordrar skapandet av nya fysiska och mentala manifestationsformer och därmed nya upplevelser. Annars skulle tillvaron för Gudomens vidkommande till slut bli outhärdlig. Eller för att nu tala med komikern, skådespelaren och regissören Woody Allen, som har uttryckt att ”evigheten är en mycket lång tid, speciellt mot slutet”. Men detta hypotetiska tillstånd sätter som sagt hunger- och mättnadsprincipen och kontrastprincipen, två av de kosmiska skaparprinciperna, stopp för.<sup>20</sup> I den gudomliga

---

<sup>18</sup> Martinus beskriver att det sker en principiell upprepning av livsupplevelsen genom de sex ständigt återkommande tillvaroplanen i spiralkretsloppet. Spiralkretsloppet utgör en garanti för kontrastprincipens och den eviga livsupplevelseförmågans förnyelse och kan beskrivas som utgörande de ramar inom vilka livsenheten eviga livsvandring äger rum. Själva livsupplevelsen på dessa ständigt återkommande tillvaroplan, utgörs av tidigare icke upplevda eller utprovade manifestationer av mentala och fysiska egenskaper och organismformer.

”Det levande väsendet skapar sitt medvetande med hjälp av världsaltets sex kraftkällor eller grundenergier. Kombinationen av de sex energierna avgör vilket av spiralkretsloppets sex tillvaroplan väsendet tillhör. Genom den eviga kosmiska principen om hunger och mättnad rör sig väsendet i ett rytmiskt förlopp genom de sex tillvaroplanen. Det är således väsendets egen önskan och vilja som för det genom kretsloppets mörkerregioner såväl som dess ljusregioner.”

(Symboltext till symbol nr 12 – *Grundenergiernas kombinationer*.

(<https://www.martinus.dk/sv/symbolerna/symboloversikt/symbol-12.html>)

<sup>19</sup> Livsenheten kommer i ett kommande liv, genom hunger-och mättnadsprincipen och kontrastprincipen, ha sitt mentala fokus inriktat på ett annat färdighetsområde, vars utmaningar leder till en önskan om att ständigt förkovra sig inom det nya intresseområdet, för att så en dag, kanske efter flera livs återkommande träning eller övande, uppnå en automatiserad färdighet inom just detta intresseområde.

<sup>20</sup> Per Bruus-Jensen omnämner dessa skaparprinciper i boken ”X”, del 1 (1997) som: polprincipen, livsenhetsprincipen, kontrastprincipen, perspektivprincipen, rörelseprincipen, talangkärneprincipen,

grundstrukturen finns det inbyggt ett antal livsbefrämjande kosmiska konstanter, så kallade kosmiska skaparprinciper, vilka säkrar skapandet av den materiella världen med dess illusoriska och ändlösa variation av fysiska skapelser, vilka i sin tur ligger till grund för Gudomens eviga livsupplevelse.

Var tar dessa livsfacit nu vägen? Omvandlas de till något annat i X2-området, och får de i så fall en annan funktion? Om nu Gudomen gör sig av med ”förbrukade” talangkärnor, förlorar Gudomen då kunskapen om den gjorda erfarenheten som den talangkärnan representerade? Om det är som Martinus säger, att Gudomen hela tiden upplever nya skapelser, händelser och upplevelser, hur kan då undvika att det sker en upprepning av redan gjorda erfarenheter? Lösningen på frågan om de ”förbrukade” talangkärnornas information finns det som Martinus benämner guldkopior. I Martinus beskrivning av verkligheten omvandlas den förbrukade talangkärnans innehåll till en guldkopior bestående av minnesenergi. Guldkopior utgör alltså minnen i förgylld form av tidigare upplevelser och erfarenheter. Dessa guldkopior utgör ett koncentrat av ”en tidigare energiutlösning efterlämnade facit eller idéer”.

### **Martinus om guldkopior**

Vad skriver Martinus om guldkopior?

”Eftersom guldkopior egentligen utgör den essens som blir kvar när en upplevelse har spelat ut sin roll eller fullgjort uppgiften att ge erfarenheter, och det av erfarenheten efterlämnade minnet blivit så renat, att den verkliga idén eller kärnan, det vill säga själva facit av erfarenheten, blottats, så är varje guldkopior identisk med facit av den djupaste orsaken eller idén till den handling eller manifestation som skapade erfarenheten. Alla andliga guldkopior existerar alltså som ’facit’.” (*Livets Bog* del 1, st. 216)

”Eftersom en guldkopior utgör en tidigare energiutlösning efterlämnade facit eller idé, kommer alla existerande guldkopior tillsammans att utgöra själva världsalltets idéer eller facit. Då guldkopior är detsamma som världsalltets koncentrerade och renade facit och idéer, får individen således genom intuitionskraften förmågan att se in i ’världsalltets historia’, i vilken hans eget

---

kretslopps- och spiralkretsloppsprincipen samt världsåterlösningens principen. Förutom dessa åtta skaparprinciper omnämner Bruus-Jensen sju supplerande skaparprinciper, vilka har karaktären av varianter på de åtta huvudprinciperna. Dessa totalt femton skaparprinciper utgör av förklarliga skäl en betydande del av X2-området evigt verkande konstanter. Den resterande delen av X2-området utgörs, förutom moderenergin och ödeselement enligt Martinus, av urbegäret, moderkärnan med den maskulina och den feminina polen och de sex spiralcentra, grundtalangkärnor för den sex undermedvetandeenergierna, vilka genom urbegäret, moderenergin och den högsta eldens försorg, reglerar varje grundenergis kapacitet enligt ett rytmiskt återkommande spiralformat mönster. (Se gärna Martinus symbol nr 12 ”Grundenergiernas kombinationer” <https://www.martinus.dk/sv/symbolerna/symboloversikt/symbol-12.html>)

förflutna evighetspanorama i form av guldkopior ju också finns manifesterat. När intuitionsförmågan blivit så högt utvecklad att den framträder som en permanent syn hos individen, 'ser' denne alltså sin egen odödliga tillvaro, ser världsalltets eviga och ofelbara kärlekslagar, ser världsalltet som 'ett levande väsen', och upplever därigenom som ett faktum 'åsynen av en allt överstrålade Gudom'." (*Livets Bog* del 1, st. 218)

"När 'minnen' 'mognar', kommer det 'sura', det vill säga taggen, förargelsen, bitterheten och nedstämdheten vari 'minnena' var inhöljda, att efter hand avlägsnas. Tanken på den smärta och det lidande, den sorg och det bekymmer som de händelser 'minnena' var 'kopior' av vållade, kommer att försvagas, det vill säga 'glömmas'. Det är nämligen 'minneskroppens' eller 'minnesorganets' uppgift att sortera 'minnena' eller 'upplevelsekopiornas' innehåll, så att allt 'obehag' i en upplevelse 'glöms' och allt 'behag' 'minns'. Det är just i kraft av denna medvetandefunktion som alla upplevelser så småningom kommer att framstå i den gyllene, mentala glans som enbart kan väcka 'salighet' eller ett slags överjordisk fröjd till liv varje gång det från mörker befriade och därigenom 'mogna' 'minnet' dyker upp i det vakna 'dagsmedvetandet'. 'Minnesförmågan' är således i själva verket ett slags mental förgyllningsförmåga. Den avlägsnar det oädla eller osanna och bevarar det sanna i 'minnena'. Dessas identitet som 'kopior' av originalupplevelserna kan därför i sitt 'mogna' tillstånd endast framträda som mentala 'guldkopior'." (*Livets Bog* del 4, st. 1109)

## **Martinus om evigheten och tiden**

Med anledning av stycke 43 i Gudsseende, där Cusanus skrivet att i evigheten faller all timlig tidsföljd samma och går upp i ett evighetens nu, ska vi nu titta lite närmare på vad Martinus skriver om evigheten och tiden.

I *Livets Bog* del 4 förklarar Martinus att: "Evigheten" är detsamma som jaget eller "det oföränderliga", medan "nuet" är "det levande väsendets" manifestationsformer eller "det föränderliga".

"Det är således uppenbart att det levande väsendets liv uteslutande är en kombination av 'evigheten' och 'nuet'. 'Evigheten' är dess 'jag och 'nuet' dess upplevelse av livet. Att 'evigheten' är den sida hos det levande väsendet som är oföränderlig och därför är stillhet, är ju självklart. Något som är föränderligt kan ju omöjligt vara evigt. Lika självklart är det att 'nuet' enbart kan vara identiskt med den sida hos det levande väsendet som är föränderlig. Något som inte kan förändras kan varken ha förfluten tid eller framtid, ty vad skulle i så fall markera dessa två företeelser? Och där ingen förfluten tid eller framtid kan markeras, kan inte heller någon upplevelse av 'nuet' existera. 'Nuet' kan därför endast existera

som identiskt med kortast möjliga 'mellantid'. Detaljerna i livsupplevelsen kan alltså var för sig endast existera som något 'tillfälligt' och måste utan att kunna hejdas försvinna för att ge plats åt något 'efterföljande' – vilket ju blir ett faktum genom 'orsak och verkan' och 'kretsloppet'." (*Livets Bog* del 4, st. 1066)

Här identifierar Martinus nuet som den kortast möjliga "mellantid" och den del hos livsenheten som är föränderligt. Evigheten utgör livsenhetens jag – den oföränderliga delen hos livsenheten.

I stycke 1069 beskriver Marinus "det upplevande något" i varje upplevelse – "jaget" tillika "evigheten".

"Existerar det då någonting annat än just detta treeniga 'nu'? Ja, det finns något annat. Eftersom allt som är tillgängligt för förnimmelse eller upplevelse alltså är detsamma som 'tiden' eller 'nuet', blir det ett faktum att det finns 'något' som inte är 'tid' eller kan vara 'nuet', nämligen: 'något' som inte förändrar sig och därför kan uppleva förändringen eller tiden. Detta 'någots' närvaro blir ett faktum i själva 'livsupplevelsen' i form av det i denna existerande, upplevande centrum. En upplevelse kan ju bara äga rum i kraft av att det finns 'något' som upplever. En upplevelse kan inte existera självständigt, utan måste alltid vara något som är upplevt. Men något som är upplevt förutsätter att det dessförinnan existerar 'något' som kan uppleva. Och det är detta upplevande 'något' som förnims inuti varje upplevelse som det upplevande centrum eller den mittpunkt som vi kallar 'jaget'. 'Jaget' är alltså inte identiskt med 'tiden' och de tillhörande skapade eller timliga företeelserna. Det markerar sin åtskillnad från dessa företeelser genom begreppen 'jag' och 'det'. När detta 'jag' således existerar och ändå inte är identiskt med 'nuet' eller 'tiden', kan det inte vara något annat än: 'evigheten'. Och det är genom sin identitet med 'evigheten' som 'jaget' absolut inte kan ha någon analys utöver denna enda: att det utgör 'något som är'. 'Evigheten' kan i sig själv inte ha någon analys, eftersom den är utan början och slut. Och utan början och slut kan någon begränsning inte markeras. Och där ingen begränsning kan markeras, kan ingen skapelse existera. Och där ingen skapelse kan existera, kan det inte heller existera något som kan förnimmas. Där finns varken materia, färg eller ljus. 'Evigheten' kan följaktligen endast utgöra 'något som är', och denna analys är ju den analys som vi genom Livets Bogs omfattande material har lärt känna som 'jagets'." (*Livets Bog* del 4, st. 1069)

Här definierar alltså Martinus jaget som varande lika med evigheten: "När detta 'jag' således existerar och ändå inte är identiskt med 'nuet' eller 'tiden', kan det inte vara något annat än: 'evigheten'."

Här står det vidare helt klart att Gudomen, som ju utgör själva ur-definitionen av Evigheten, inte kan uppleva utan kontrastskapelse. Evigheten är ju utan början och slut. "Och utan början

och slut kan någon begränsning inte markeras”, som Martinus skriver. Där finns ingen materia, färg eller ljus. Alltså ingen kontrastskapande rörelse.

Min hypotes är att detta jag, ”något som är” eller evigheten, utgör 0X, den icke-verkande delen och det treeniga nuet utgör den verkande delen, X1, X2 och X3, vilken genom skapande verksamhet, dvs. upprätthållandet av rörelsen, är identisk med tiden.

Understrykas skall, att X1 tillhör evigheten eller det oskapade, på samma sätt som 0X. Men, att 0X genom X1, dvs. 0X/X1 tillsammans sänder ut en impuls till X2, som genom dess energier, talangkärnor och skaparprinciper, omsätts till rörelse och skapande verksamhet i X3-området. Mer om detta ämne under rubriken ”Jaget, guldglorian, den nya glorian och 0X” längre fram i texten.

Cusanus skriver i stycke 43: ”Ty i evigheten, i vilken Du har Din ’tankeskapelse’ faller all timlig tidsföljd samman i detta evighetens nu.”

Cusanus tycks mena att Gudomens tänkande eller ”tankeskapelse” äger rum i evigheten. På något sätt måste Cusanus, som ju också var matematiker och astronom, veta om att motsättningar består av rörelse och kontraster, och att rörelsen inte finns i evighetens stillhet, dvs. i Gudomens omanifesterade egennatur. Eller tänker han sig att tankeskapelse, dvs rörelse, har sitt verkansområde i evigheten, som en del av denna och därmed ”åtskild” från den omanifesterade evigheten? Hur Cusanus ser på jaget diskuteras av Wikström i avsnitt 2.7. *Det transcendentala och det personliga jaget* i hennes arbete *Att tala om det osägbara* 2014.<sup>21</sup>

Kan det vara så att Cusanus inte kände till de livsskapande funktioner som finns i X2? Mycket talar för, menar jag. Vad gäller ”funktionsområdet” X2 är, så vitt jag vet, Martinus ensam om att ha gett en så detaljerad och uttömmande beskrivning av de eviga funktionsprinciperna som möjliggör själva livsupplevelsen, så som evighetskroppen, ödeselement, moderkärnan med den maskulina och den feminina polen, moderenergins och urbegärets ”genomströmning” och konstituerande av X2-området, rörelsens upprinnelse i X2, jagets vändning av rörelsen eller energin, livssubstanserna och de kosmiska skaparprinciperna.

---

<sup>21</sup> I avsnitt 2.7. *Det transcendentala och det personliga jaget* diskutera Wikström bland annat Cusanus syn på jaget:

”Cusanus ’jag’ representerar vad vi kunde kalla en metafysisk solipsism. Detta innebär att *det personliga jaget* enbart begränsat delar sitt liv med någon, därför att detta är individuellt bestämt, medan individen däremot delar sina yttersta livsvillkor med alla mänskliga varelser, vilket betyder att människan genom *det transcendentala jaget* så att säga på möjlighetens plan är förbunden med varje varelse som är inriktad på att låta intellektet dominera över förståndet i ett slags själarnas samförstånd, som garanteras av den gudomliga Enheten och tolkas som själens rörelser. [...] Vem är alltså hans jag egentligen? Och räknar han alls med ett personligt, eller empiriskt jag, annat än i förbigående, d.v.s. som ett led i strävan att uttrycka själarnas sympati, den intellektuella gemenskapen? Också här tycks det närmast vara fråga om att uttrycka en förutsättning: Cusanus tar aldrig avstånd från sitt aprioriska resonemang.” (Wikström s. 130)

I stycke 1070 kommer Martinus in på begreppen evigheten och tiden:

”Evigheten’ utgör således på inget vis något slags skapad företeelse, utan är endast det levande väsendets ’jag’. ’Evigheten’ är inte något som finns ’utanför’ det levande väsendet, utan är det levande väsendets egen djupaste beståndsdel, den axel, det fundament, kring vilken ’tiden’ eller ’livet’ rör sig. Tillsammans utgör ’tiden’ och ’evigheten’ en oskiljbar enhet. Denna enhet är heller inte något som existerar ’utanför’ det levande väsendet, utan är det levande väsendet självt. Och något annat existerar över huvud taget inte. Utan ’tid’ och ’evighet’ inget ’levande väsen’, och utan ’det levande väsendet’ ingen existens av ’tid’ och ’evighet’. Och härmed är det levande väsendets identitet och odödlighetsanalys orubbligt grundade i själva den oförgängliga verkligheten.” (*Livets Bog* del 4, st. 1070)

### **Gud som inre princip**

Filosofen Jonna Bornemark skriver följande i sin bok *Det omätbaras renässans* om Cusanus gudsuppfattning under rubriken *Gud som inre princip*:

”Gud är hos Cusanus alltså intimt förbunden med icke-vetande, men det innebär inte att det är en frånvarande Gud långt borta. Snarare är ’Gud’ varats, livets och medvetandets princip... Han menar att Gud inte är någon konkret kropp, men inte heller något som kan nås genom andlig abstraktion... Men inte heller är Gud helt orelaterad till världen. Gud är i stället namnet på den levande kraften själv, ett försök att benämna själva förmåga att vara, erfara och förstå liksom den positiva kraften i att vara något som kan erfaras och förstås.

Gud är hos Cusanus inte en ’någon’ som i ett andra steg skapar världen utan i stället själva den skapande rörelsen eller kraften... Gud är alltså inte någon sak utan den kraft som gör att det som finns kan finnas.”

Och apropå tillvarons motsatser:

”Men varje ting, varelse eller situation skiljer sig från alla andra. Universums identitet består därför av en rad skillnader. Just för att alla varanden skiljer sig från varandra hör de också ihop i *ett* universum där dessa skillnader kan ta plats. Återigen är vi tillbaka i delandets logik: allt som finns delar värld genom att de skiljs åt. Därför säger Cusanus också att Gud kan benämnas med alla tings namn och att alla ting kan benämnas med Guds namn. ’Gud’ är därmed ett namn som fungerar helt annorlunda än andra namn. Den gudsuppfattning Cusanus här visar prov på är en panenteism. Panenteism bygger på en panteism som menar att Gud finns i varje del av världen, men menar att Gud *också* är en oändlig rörelse som sträcker sig bortom det som finns här och nu. Rörelsen som sådan blir aldrig ett konkret ting. Detta innebär också att universum har en sorts oändlighet eftersom den skapande rörelsen är oändlig.” (Jonna Bornemark *Det*



*omätbaras renässans* s. 227, 2018)

Här kommer jag osökt att tänka på Martinus beskrivning av rörelsens natur, källa och ursprung. Martinus menar att rörelsen är livet främsta kännetecken.

”Hela den materiella världens tusentals detaljer är således tillsammans ett enda stort hav av olika rörelsearter. Men hur uppstår denna rörelse? Rörelse är livets främsta kännetecken. Den kan absolut inte uppstå av sig själv. Vi kommer nu åter tillbaka till att det måste vara något som befodrar denna rörelse. Detta något kan absolut inte vara rörelse; det måste vara något som är höjt över rörelse och därför kan behärska denna rörelse. Men något som inte är rörelse kan endast vara dess motsats, nämligen något som i sig självt inte är rörelse, utan absolut stillhet. Men när det inte är rörelse, kan det inte på något som helst sätt vara materia. Och när det inte är materia, kan det alltså bara vara absolut omanifesterat och kan därför inte vara tillgängligt för direkt förnimmelse. Vi kommer således åter fram till det ’något’ som vi redan känner till som X1.” (*Den eviga världsbilden* del 5, 75.8)

**Kommentar:** Här går det utan vidare att likställa det Bornemark skriver om rörelsens oändlighet med Martinus tankar om att rörelsen inte är ett konkret ting, utan en andlig företeelse; att universum är oändligt, då det gudomliga jaget utgör allt som existerar; att det är dennes oändlighetsnatur som ligger till grund för den ”skapande rörelsens” uppkomst och oändlighetsnatur. Gudomens skapande verksamhet saknar gränser i den tids- och rumsdimensionella verkligheten, vilket innebär att rörelsen, eller energierna, likaså saknar gränser i den tids- och rumsdimensionella verkligheten, eller X3-området.

”Men hur kan något som inte är rörelse och således är absolut stillhet skapa och forma materien och hålla den i rörelse? Det kan det därför att denna absoluta stillhet i sig själv är ett oförnimbart element, som är detsamma som liv, men av en så överjordisk natur att det är fullständigt otillgängligt för förnimmelse. Det är av en så överjordisk, supermikrokosmisk natur att det på grund av sin otillgänglighet för förnimmelse av den ännu kosmiskt utvecklade människan bara kan uppfattas som ’intet’ eller som ’icke-existerande’. Men när det inte i sig självt är rörelse som är tillgänglig för förnimmelse, kan det heller inte utgöra materia som är tillgänglig för förnimmelse. Det måste således framträda för sinnena som ett ’intet’ eller som något omanifesterat. När detta omanifesterade någots existens inte desto mindre kan erkännas, sker det uteslutande genom dess för sinnena tillgängliga verkningar. Dessa verkningar är i första hand rörelse. Eftersom rörelse i sig själv är totalt livlös, kan den omöjligt ha satt sig själv i rörelse. Då det på det fysiska planet inte existerar något som helst annat än rörelse, blir det här ett faktum att rörelsens upphov inte existerar på det fysiska planet. Detta faktum blir alltså ännu mer orubbligt eftersom rörelsen inte bara förekommer som ren och skär rörelse, utan som tidigare nämnts förekommer överallt i form av rörelsearter av högst olika natur, som vi känner till som fast, flytande, gasformig och andlig natur. Av dessa rörelsearter består hela den för sinnena tillgängliga världen.” (*Den eviga världsbilden* del 5, 75.8)

**Kommentar:** Här skriver Martinus att jaget, eller stillheten, är det samma som liv – ”ett oförnimbart element [...] av en så överjordisk natur att det är fullständigt otillgängligt för förnimmelse”. Martinus skriver vidare att jaget

”är av en så överjordisk, supermikrokosmisk natur att det på grund av sin otillgänglighet för förnimmelse av den ännu kosmiskt utvecklade människan bara kan uppfattas som ’intet’ eller som ’icke-existerande’”, och

”När detta omanifesterade någots existens inte desto mindre kan erkännas, sker det uteslutande genom dess för sinnena tillgängliga verkningar. Dessa verkningar är i första hand rörelse.”

Här konstaterar vi att jaget är otillgängligt för förnimmelse och att det endast kan erkännas på grund av rörelsen och dess verkningar i den tids- och rumsdimensionella verkligheten. Martinus åtskiljer alltså jaget från rörelsen. Dessa är inte identiska. Jaget utgör den absoluta stillheten, utgör den axel kring vilken rörelsen, och därmed livsupplevelsen kretsar. Jaget är en egenskaps- och kontrastlös, och därmed oförnimbar, företeelse bortom tid och rum. Den djupast sett illusoriska rörelsen är åtskild från 0X eller Gudomen och sätts igång (eller rättare sagt hålls igång) enligt min hypotes av X1 genom den nya glorians framträdande. Den nya glorian är i Martinus beskrivning lika med ande, dvs. medvetande. Där menar jag att den treeniga funktionsprincipen, med X1 i spetsen, träder i kraft och blir Gudomens skapande och upplevande del (se stycke 11 i *Den intellektualiserade kristendomen*).

## Cusanus och enhets- och identitetsbegreppen

Låt oss nu titta på vad Wikström skriver om enhets- och identitetsbegreppen hos Cusanus:

”Identitet innebär absolut logisk och etisk precision, som uttrycks enbart i form av den absoluta Enheten som är helt fri från annat. Men genom att denna inte är relaterad till någonting och därmed osägbar, är frågan enligt Cusanus vad man kan säga om den. Han tar här fasta på det subjektiva, men också det individuella förverkligandet av enheten i ett bestämt ting (jfr 2.1. p. 24). Nästan mot sin vana ger Cusanus en definition av identitetsprincipen. Det heter i *De coniecturis*

Att ’enhet är enhet’ innebär att den är vad den är, precis och i enlighet med sitt väsen. Därmed är det tydligen fullt klart för dig att enheten är okommunicerbar, oförklarlig och essentiellt ouppnåelig identitet.

Det här är antagligen vad Eckhart skulle ha kallat absolut identitet, d.v.s. en beskrivning av den absoluta själsenheten som är osägbar. Detta signaleras här med en – skenbart meningslös – tautologi, d.v.s. ’enhet är enhet’, vilket innebär just att diskussionen gäller det osägbara och absoluta. Men helhetssammanhanget är intressant särskilt genom att identiteten förbinds med delaktigheten i väsendet (entitas), som uttrycks i form av de fyra själsenheterna, varav den fjärde – den sinnliga – fungerar närmast som avstamp i fråga om förståelsen av de övriga, men å andra sidan pekar på den absoluta enheten som

den omfattas av. Här uttrycks själens rörlighet. Tingens – uppfattade – identitet, som avbildar den absoluta identiteten, formas av sammansättningen av enkelhet och mångfald, varvid just mångfalden uttrycker identiteten som visar sig i denna. Den obegränsade möjlighet, som detta innebär, yttrar sig i form av en aldrig sinande variationsrikedom som avspeglar identiteten. Frågan är hur denna process kunde beskrivas språkligt, men Cusanus skulle antagligen svara att det är konjekturernas – svåra – uppgift att i olika avseenden försöka uttrycka det osägbara. Cusanus resonerar här inklusivt, eller både subjektivt och objektivt, som om det vore fråga om två olika former av identitet, d.v.s. en subjektiv, eller självupplevd, relation till det absoluta, och å andra sidan den identitet som tillhör en annan individ eller ett annat ting i dennes, eller dess, relation till det absoluta, även om distinktionen mellan dessa möjligheter förutsätts men inte uttrycks. Det är knappast någon överdrift att hävda att hans filosofi utmärks av att han inte drar gränser av detta slag. Han är i alla sammanhang primärt inriktad på helheten, eller enheten, inte på enskilda delar, även om detta inte utesluter beaktandet av det individuella.” (Wikström s. 130)

**Kommentar:** Av detta stycke utläser jag att, när Cusanus talar om att ”enhet är enhet”, talar han om det gudomliga ”något som är”, detta utsägbara ”något”.

Wikström talar nedan om Cusanus syn på den fjärde själsheten, det sinnliga, som rörelsens område:

”... att identiteten förbinds med delaktigheten i väsendet (entitas), som uttrycks i form av de fyra själsheterna, varav den fjärde – den sinnliga – fungerar närmast som avstamp i fråga om förståelsen av de övriga, men å andra sidan pekar på den absoluta enheten som den omfattas av. Här uttrycks själens rörlighet.”

Vidare skriver Wikström att Cusanus menar att själen har obegränsade möjligheter att uttrycka sin identitet:

”Tingens – uppfattade – identitet, som avbildar den absoluta identiteten, formas av sammansättningen av enkelhet och mångfald, varvid just mångfalden uttrycker identiteten som visar sig i denna. Den obegränsade möjlighet, som detta innebär, yttrar sig i form av en aldrig sinande variationsrikedom som avspeglar identiteten.”

Här ser vi en beskrivning av den ”speglingsprincip” som Martinus talar om, när han menar att alla livsenheter utgör Gudomens upplevelseredskap. Det är genom livsenheterna som Gudomen upplever sitt liv, upplever tingens mångfald (vilka härstammande från enkelheten – Gudomen). Genom denna speglingsprincip uppvisar eller manifesterar livsenheterna enskilda delar av det gudomliga allväsendets obegränsade egen- eller skapelsenatur.

Martinus har, som jag ser det, kommit med den definitiva förklaringen på mysteriet med den oskapade, omanifesterade och onåbara Gudomen och dennes relation till den skapade verkligheten, genom att tala om det gemensamma jaget för Gudomen och livsenheten, samt den ”födelse” av den enskilda livsenhetens liv och medvetande som sker varje ögonblick

genom dennas upplevelse av, eller möte med, naturen – Gudomens medvetandeenergiers kärleksutstrålning. Dessa gudomliga medvetandeenergier skapar de medvetandemässiga förutsättningar som behövs för att varje livsenhet, genom sin egenenergis möte med Gudomens energier, ska få uppleva rörelsemässiga kontraster, perspektiviska och relativistiska förhållanden, samt få ta del av medväsendenas livsupplevelser, vilket ligger till grund för den absolut nödvändiga upplevelsen av jag och det eller subjektiv kontra objektiv livsupplevelse.

### **Det transcendentala och det personliga jaget**

I nedanstående stycke 2.7. *Det transcendentala och det personliga jaget* s. 127 (Wikström 2014) kan vi se att det finns påtagliga olikheter mellan muslimsk och hinduistisk mystik vad gäller uppfattningen om det gudomliga jaget och människans relation till, uppgående i, vara ett med detta ”något som är”. Något som Martinus undkommer genom sin beskrivning av Gudomens uppspaltning av sitt jag i myriader av olika jagdelar. Dessa jagdelar utgör upplevelsemässigt självständiga entiteter, vars innersta identitet är evigt förbunden med Gudomen. Djupast sett existerar endast Gudomen, vilken vi alla på det existentiella planet är identiska med (dock utan vi förlorar vår eviga individualitet, garanterad genom X2-principen, vilken Gudomens egen livsupplevelse bygger på. Dvs. upplevelsen av mångfald genom livsenheternas livsupplevelser).

Wikström skriver följande om några likheter och skillnader mellan muslimsk och hinduisk mystik:

”I kapitlet *Monism versus theism* i sin bok *Mysticism* (1954) hänvisar R.V. Zaehner till den mystiska föreningen mellan Gud och människan. Han påtalar särskilt likheterna mellan hinduistisk och muslimsk syn på denna förening, men medger att det på detta område finns rum för många olika tolkningar. Han säger bl.a.

... in the case of the Upanisad the initial dogma is 'the self is Brahman', that is to say that the individual soul is actually identical with God, whereas the muslim starts with the dogma that God alone is Absolute Being and that all things perish except His face. For the Muslim man only exists at all in so far as he is given existence by God; for the Hindu he is God and through God all things eternally, and it is only through self-deception practised involuntarily on himself by the man-God that he fails to recognize his true nature which is absolute oneness.

Zaehner vill särskilt påtala en inkonsekvens i den muslimska mystikern Al-Ghazalis tänkande, som består i att denne i en kontext skrev under inflytande av vad han kallar ”berusning” (*sukr*), medan han i en annan kontext förnekar existensen av varje skapat ting, av vilket slag det än må vara, d.v.s.

He ... flatly denies such a thing as contingent or 'borrowed' being which he had admitted earlier ... Yet he later criticizes his two notable predecessors for having expressed precisely these views in ecstasy, because in ecstasy the mystic is conscious of God only, all consciousness of self having been obliterated. This, Ghazali says, must be a false view: it is like the illusion created by a transparent wineglass filled with wine which an ignorant person might suppose to be identical with the wine. Hence it is wrong (and heretical) to speak of any identity of the soul with God.

Zaehner säger att Al-Ghazali var påverkad av kristna mystiker, men påpekar samtidigt att den kristna åskådningen är oklar på denna punkt, d.v.s. i fråga om vad mystisk gudsförening egentligen innebär. Det är nämligen fullt renlärigt att tala om Gud som 'själens djupaste centrum'. Men *absolut identitet*, som Eckhart predikade i olika sammanhang, ingick i en av hans satser som fördömdes av påven Johannes XXII. Zaehner tillägger

... but both Nicholas of Cusa and Angelus Silesius reached a position very near to this, and neither of these was condemned.

Här kommer Zaehner in på vissa mycket problematiska frågor, därför att de religiösa texter han refererar till faktiskt är mångtydiga. Också diskussionen kring dem är mer eller mindre slingrig. Frågan är dock var Cusanus står i denna diskussion och särskilt hur han tolkar begreppet 'absolut identitet'. Cusanus mystiska gudsupplevelse tar språklig form genom de olika gränsbegreppen i hans filosofi. Eftersom begreppet identitet (*identitas*, men också *iditas*, *quiditas*) tillhör dessa "osägbara" gränsbegrepp, är det väsentligt att undersöka i vilka olika kontexter det förekommer. Även om det – i likhet med vissa andra begrepp – har sina rötter i Mäster Eckharts tankevärld, hör det sakligt sett hemma närmast i Dionysius enhetsmetafysik." (Wikström s. 127)

\*\*\*\*\*

I stycke 75.8 från *Den eviga världsbilden* del 5, ger Martinus en beskrivning av hur olika rörelsearter blir formade som skapade företeelser. Etthetens differentiering av sin obegränsade, virtuella skapelsepotential:

"Vi ser dessa rörelsearter formade som skapade företeelser, uppbyggda i form av alla materiella detaljer, till exempel alla existerande levande väsens organismer och andliga kroppar samt hela det övriga gigantiska stråflödet av Guds levande ande och liv i världsalltets evighet, tid och rum. Hela den för sinnena tillgängliga fysiska och andliga världen är således verkningar av Guds ande, styrda och ledda fram till skapelse- och upplevelseprocesser genom de levande väsendenas övermedvetanden och jag, som med sin anknytning till deras fysiska och andliga kroppar tillsammans utgör Guds skapar- och upplevelseförmåga. Med dessa de levande väsendenas sammanlagda upplevelse- och skaparförmågor, som alltså är själva Gudomens medvetande, befordrar Gudomen genom kulminerande allkärlek, som är livets fundament, det oändliga världsalltets stråflöde eller ljushav genom tid och rum i all evighet." (*Den eviga världsbilden* del 5, st. 75.8)

**Kommentar:** Här ser vi återigen en detaljerad beskrivning från Martinus sida av Gudomens och livsenheternas samverkande livsupplevelseprocesser. Vi ser hur Guds ande styr och verkar i den fysiska och den andliga världen genom livsenheternas jag och övermedvetande som

"med sin anknytning till deras fysiska och andliga kroppar tillsammans utgör Guds skapar- och upplevelseförmåga. Med dessa de levande väsendenas sammanlagda upplevelse- och skaparförmågor, som alltså är själva Gudomens

medvetande, befordrar Gudomen genom kulminerande allkärlek...”

Ja, vad mer behöver egentligen sägas, än att konstatera att 0X/X1, Gudomen och X1, jaget i varje livsenhet (tillsammans med X2, skapar- och upplevelseförmågan hos den samma, och X3, det manifesterade resultatet av 0X/X1:s, Gudomens, och X1:s, livsenheternas gemensamma skapelseakter) utgör livsmysteriets lösning.

Allt består av liv eller jaget, X1. Liv består av rörelse och energier, X2, manifesterat i ett obegränsat utflöde livgivande skapelseimpulser, vilka mynnar ut i myriader av olika manifestationsformer i de fysiska och de andliga världarna, X3. Allt är liv. Allt är jaget.

I nedanstående stycke, under rubriken *Gud som inre princip*, talar Jonna Bornemark om den kraft som enligt Cusanus finns i icke-vetandets område, rörelsens och skapelsens epicentrum:

”För att kunna närma oss Gud menar Cusanus att vi måste gå utanför allt som kan tänkas och gå in i icke-vetandet område. I det dunkel som finns där säger Cusanus att vi möter en märklig kraft som vi inte kan nå genom tänkandet, men som är principen för allt och som lånar ut sin kraft till urskiljningsförmågan. Det är alla fröns och ’alla krafter kraft’. Det är en tillblivelsens, livets och varats själva rörelse; en oändlig affirmation, likväl som allts slut. Det skapade härstammar ur denna rörelse. Det ändliga och det oändliga är intimt sammanbundna utan att någonsin sammanfalla.” (Bornemark, s. 228)

Min hypotes är att Cusanus här talar om urbegäret.

## **Min hypotes angående ”den märkliga kraften i icke-vetandets domän”**

### **Urbegäret**

Hos Martinus hittar vi en beskrivning av, menar jag, den märkliga kraft som Cusanus talar om – urbegäret. Så här beskriver Martinus urbegäret i *Livets Bog* del 2:

”Bakom alla synliga eller manifesterade företeelser hos det levande väsendet existerar som nämnts ’urbegäret’, det vill säga lusten till manifestation, som är detsamma som lusten till livet. Denna lust eller längtan ligger helt utanför individens fysiska dagsmedvetande, eftersom den existerar som permanent vanemedvetande eller är en evig automatfunktion. Detta begär är mycket enkelt i sin analys, eftersom det endast kan vara riktat mot manifestationen i dess helhet. Det söker sig inte mot någon speciell gren eller riktning i materien. Det är en evigt existerande dragning till allt och alla, till gott och ont, till harmoni och disharmoni. Det är det ständiga bindemedlet mellan jaget, dess ’övermedvetande’ och ’ödeselement’. Det är urkraften i dess ’evighets kropp’. Det är ’den högsta eldens’ grundkälla eller djupaste ursprung. /.../ Det har sina rötter i själva "det gudomliga något". Ja, det framträder rent av som delvis identiskt med denna namnlösa realitet. Det har sin början i denna.” (*Livets Bog* del 2, st. 529)

Vidare om urbegäret:

”Världsalltets helhetsanalys är således lika med en ocean av ämnen, vars grundpartiklar är ’treeniga principer’, vilka åter är detsamma som ’levande väsen’. Vart och ett av de tre ’X-en’ existerar således endast som bestående av, eller identiskt med, de två andra ’X-en’. ’Urbegäret’ kan därför endast existera som identiskt med jaget. Jaget framträder därför här med två nya analyser: det nämnda begäret och – dess upphov. När det finns ett begär, är det ett faktum att det också finns ’något’ som är begärande. Vi kan således aldrig någonsin komma ifrån detta osynliga eller namnlösa ’något’. Det är orubbligt närvarande i varje grundanalys av situationer, rörelser, ämnen eller materia. ’Urbegäret’ är den första form av energi, genom vilken jagets närvaro eller existens kan konstateras. Vi är därför här vid livets allra innersta och första analys. ’Urbegärets’ energi är det material eller den materia, genom vilken allt framträdande eller all uppenbarelse av liv och tillvaro konstfärdigt förtonar in i det eviga, allra högsta ’något’ (X1) och blir ett med detta. Här är gränsen för allt synligt, för all skapelse. Här står vi ansikte mot ansikte med själva ’skaparen’.

’Urbegäret’ är den sista slöjan mellan forskaren och livets upphov, när han kommer utifrån materien och söker sig inåt mot förklaringen av livet, och den första slöjan när han inifrån detta upphov söker sig utåt mot materien. ’Urbegäret’ är hans eget innersta väsen. Det är alla hans tankeklimats, hela hans medvetandelivs moder, medan jaget är detta hans dagliga väsens fader. Hela hans framträdande, hans tankar, viljande och kunnande, är barn av detta eviga ’kosmiska äktenskap’ mellan jaget och ’urbegäret’. Dessa två realiteter framträder således harmoniskt sammansmälta till ett ting med två analyser, en enhet bestående av två principer. Denna enhet utgör jagets sanna analys. Genom ’urbegäret’ är jaget rotfäst i materien och materien i jaget. Det existerar därför inte något jag som inte befinner sig i eller är sammansmält med materia, och inte någon materia, i vilken ’detta gudomliga något’ inte förekommer.” (*Livets Bog* del 2, st. 530)

Martinus beskrivning av urbegäret stämmer väl in på Cusanus beskrivning av ”alla krafters krafter” samt att det ”skapade härstammar ur denna rörelse”. Urbegäret utgör den första energin som gör det möjligt att konstatera jagets närvaro eller existens. Urbegäret ligger med andra ord till grund för jagets möjlighet att skapa illusoriska kontraster till sin egen omanifesterade natur.

Så här skriver Martinus om urbegäret i *Livets Bog* del 5 under rubriken *Urbegäret och den första, svaga begynnelsen till skapandet av "det absoluta någots" syn av sig själv – det första "skapade tinget", den första "illusionen"*:

”Vi ska nu vända tillbaka till ’urbegäret’. Som vi tidigare påpekade, är detta bindemedlet mellan ’X1’ och ’X2’. Vi konstaterade att det förtonar in i ’X1’ och är den första slöjan mellan forskaren och livets upphov. ’Urbegäret’ är den allra första svaga begynnelsen till skapandet av ’det absoluta någots’ ’syn’ av sig självt. Det är det första ’skapade tinget’ och blir alltså den första illusionen. Det

är livets eller rörelsens allra första späda grodd. Och dess framträdande här i våra analyser har alltså avslöjat en ny realitet, 'ett något, genom vilket något nr 1 kan skapa eller uppleva'." (*Livets Bog* del 2, st. 545)

Här skriver Martinus något intressant: urbegäret utgör det första "skapade tinget". Urbegäret är i Martinus beskrivning av verkligheten rotfäst i jaget, dvs. det är identiskt, eller ett, med detta jag. Martinus menar att allt utanför jaget, dvs. energier, materier och rörelse (skapade företeelser) utgör illusioner. Det enda som i verkligheten existerar är jaget – det gudomliga "något som är". Det betyder, att när urbegäret väl har emanerat ur jaget och blivit till en energiform, tillhör denna illusionernas eller rörelsens värld. Det betyder vidare att det evigt omanifesterade jaget i sig har en "funktion" eller "mekanism" som möjliggör att jaget kan bryta sin eviga stillhet och orörlighet och därigenom bli en medveten och upplevande entitet. Denna "funktion" eller "mekanism" utgörs av den i Gudomen/OX "inneboende" treeniga funktions- och livsupplevelseprincipen X1, X2 och X3.

### **Vidare om "alla krafters kraft" – urbegäret – och moderenergin**

Det innebär att vi här (som en arbetshypotes) – i relation till Jonna Bornemarks beskrivning av Cusanus tankar om att det i icke-vetandets dunkla område finns en märklig kraft som utgör principen för allt och som lånar ut sin kraft till urskiljningsförmågan – kan slå fast att denna märkliga kraft är urbegäret. Detta ospecificerade begär efter livsupplevelse är (tillsammans med andra centrala och livsbefrämjande delar av X2-området) den kraft eller energi som i sig själv innehåller de komponenter eller "beståndsdelar" vilka ligger till grund för Gudomens (och livsenheternas) eviga livsupplevelse. Urbegäret är ju den första energin som strömmar ut ur jaget. Den blir därigenom det grundläggande "material" varigenom skapelsen av den tids- och rumsdimensionella världen kan manifesteras i X3-området. Detta skapande i X3-området förverkligas sedan av moderenergin genomgripande inflytande i X2. Urbegäret och moderenergin (vilka är identiska med jaget) utgör ett kosmiskt "radarpar" som är direkt "underställda" det gudomliga "något som är" och dennes eviga längtan efter kontrasterande livsupplevelse och därigenom uppnåendet av självbekräftelse.

Martinus om urbegäret och moderenergin:

"Men denna av jaget och 'urbegäret' bestående enhet är ännu inte något 'levande väsen'. Vi är ännu bara vid analysen av dettas första princip, 'X1'. Det räcker inte att det finns ett 'något' som kan utstråla tilldragningskraft. Ett jag och en önskan är inte något 'synliggörande', vare sig av jaget eller dess 'önskan', och rymmer i sig självt inte någon som helst grad eller form av denna önskans uppfyllelse. Denna del av 'det levande väsendets' analys ligger ännu helt utanför all observation eller förnimmelse, och därmed utanför allt vi känner till som manifestation och upplevelse.

Enbart jaget med dess 'urbegär' har således ännu inte någon som helst form av manifesterat medvetande eller någon upplevelse av andra väsens existens eller tillvaro. Det är i sig självt ännu helt utan tanke, utan erfarenhet, utan organfunktion. Det befinner sig mitt i en evig stillhet eller tystnad som endast



bryts av dess eget 'urbegär', vilket det här, i avsaknad av organ eller sinnen, inte har någon som helst förmåga att se, höra, förnimma eller på annat sätt göra begripligt för sig. Jaget har alltså här absolut inget vetande om sin egen existens. Ja, det kan inte ens göra sig medvetet i själva 'urbegäret'. Och här skulle vi alltså få bevittna ett evigt tillstånd av död, en evig natt, en evig allomfattande stillhet eller livlöshet, om inte jaget genom 'urbegäret' vore knutet till den sjunde grundenergin, moderenergin. Denna energi har sitt säte i själva jaget, förtonar in i detta, liksom detta förtonar ut i energin och således på sätt och vis blir ett med denna energi." (*Livets Bog* del 2, st. 531)

Vidare om urbegäret:

"Men i och med att jaget på så vis blir ett med denna energi, framträder det här för första gången som reaktionsdugligt. Det kan reagera med de övriga sex grundenergierna i tillvaron. Resultatet av detta är ett upprätthållande och vidmakthållande av övermedvetandet. Med hjälp av denna realitet upprätthåller jaget sin eviga 'individualitet' och utgör en självständig enhet i världsalltet. Övermedvetandets existens beror alltså i första hand på jagets delvisa identitet med 'moderenergin' och dess härigenom framträdande förmåga att reagera med de övriga energierna i tillvaron. Denna reaktion är desto viktigare för jaget eftersom den utgör hela dess samlade medvetandeliv och gör jaget till 'ett levande väsen'. Övermedvetandet är alltså huvudsätet för detta medvetandeliv. Övermedvetandet åter utgörs, som vi sett, av jaget och dess 'urbegär' eller eviga vilja till manifestation av liv. 'Urbegäret' återigen är en realitet som uppstår i kraft av jagets beröring med moderenergin." (*Livets Bog* del 2, st. 532)

Så här beskriver Sv. Å Rossen urbegärets och moderenerginns inbördes relation i boken *Martinus Verdensbillede – Et idéhistorisk studie*:

"Urbegäret och moderenergin beskrivs som 'parallella' och sammanhängande krafter i övermedvetandet. Båda har sin början i Jaget och båda fortplantar sig till upplevelsevärlden. Om båda använder Martinus uttrycket att de 'förtonar' sig in i Jaget och därmed blir ett med detta. Men likväl antyder Martinus att urbegäret har en högre status än moderenergin genom att skriva:

'...Och här skulle vi alltså få bevittna ett evigt tillstånd av död, en evig natt, en evig allomfattande stillhet eller livlöshet, om inte jaget genom 'urbegäret' vore knutet till den sjunde grundenergin, moderenergin.' (*Livets Bog* del 2, st. 531)

[...] Man kan av det sluta sig till att urbegäret är jagets grundläggande motivationskraft, som aktiverar moderenergin och därmed indirekt de övriga energierna. Urbegäret är, efter vad det sägs, jagets första och primära impuls, som aktiverar moderenergin, varmed impulsen får en energimässig verkan. Man skulle kunna tolka Martinus på så sätt, att Jaget och urbegäret representerar den andliga principen i sitt ursprung, medan moderenergin representerar energi och

materieprincipen på den högsta nivån.” (*Martinus Verdensbillede - Et idéhistorisk studie*, 2008. Min översättning)

Rossen skriver för övrigt att

”moderenergin utgör den grundläggande energin, som under påverkan av Jaget och urbegäret skapar allt som existerar. Martinus har kallat den ’moderenergin’, men kunde förmodligen också ha kallat den *ur-energin* som en parallell till urbegäret.” (Rossen 2008)

### **En kortare utveckling angående Cusanus uttryck ”alla krafters kraft”**

Det är naturligtvis svårt att veta vad Cusanus exakt menade med uttrycket ”alla krafters kraft”. De låter onekligen som att han menar en enskild kraft, en rörelse, som ligger till grund för livet och som utgör ”varats själva rörelse”. Denna företeelse lånar, enligt Cusanus, ”ut sin kraft till urskiljningsförmågan”, samt att det skapade härstammar ur denna rörelse.

Talar Cusanus egentligen om flera krafters samverkan? I så fall skulle uttrycket behöva differentieras och särskiljas i ett antal enskilda, samverkande faktorer, såsom:

- 1) Urbegäret
- 2) Moderenergin
- 3) Den högsta elden
- 4) ”Längtan”
- 5) Jagets viljeenergi – mottrycket mot rörelsen
- 6) Elektricitet

Urbegäret och moderenergin har vi kort berört, varför vi fortsätter med nr 3 - ”Den högsta elden”.

#### **Martinus om den högsta elden**

”Denna ’högsta eld’ är alltså i sig själv helt neutral. Den är varken ’ond’ eller ’god’. Den utgör det namnlösa ’X1:s’ utstrålning av ’något som är’ och är därmed en självbevarelsens eviga urkraft, genom vilken jaget kan uppleva och skapa. Den är själva skaparförmågan eller ’X2:s’ vibrationsdomän, genom vilken jaget eller ’X1’ utformar ’X3’, som därvid blir kulminationen av ’den allra högsta eldens’ tillfredsställelse.” (*Livets Bog* del 4, st. 1473)

”Den högsta elden är alltså det gudomliga primära livsfundamentet bakom alla levande väsen, bakom alla former av manifestation, skapelse och upplevelse och därmed bakom hela universum eller världsalltet. Den bestämmer alla kretslopp och reglerar därmed allt ljus och mörker. /.../ Den är Guds allenarådande vilja. Utan den högsta elden inget medvetande, ingen organism, ingen skapelse, ingen upplevelse, inget universum, inget liv. Blott ett evigt ’intet’ och därmed en evig död skulle existera, där nu ett evigt liv tindrar och lyser. Den högsta elden

är Guds anletes strålgans synliggjord i allt och alla. Den är den evige Anden över vattnet.” (*Livets Bog* del 5, st. 1938)

Den högsta elden, Gudomens innersta kärleksenergi, utgör den kosmiska ”motor” eller ”kraftkälla” som ligger till grund för Gudomens eviga skapelseprocess. Den högsta elden ”uppstår” som en konsekvens av den eviga samverkan mellan urbegäret och moderenergin. Den högsta elden är Gudomens ofattbara kärleksutstrålning. Till sin natur är den neutral och kan ”skruvas upp och ner” i olika styrkegrader, allt efter livsenhetens mentala utvecklingsnivå och position i spiralkretsloppet. Svagast, eller mest nedtonad, är den högsta elden i växt- och djurriket. Starkast i sitt uttryck är den i visdomsriket, den gudomliga världen och salighetsriket. I det riktiga människoriket, tillvaroplanet efter djurriket, börjar den högsta eldens kärlekkraft på allvar bli en av de bärande mentala komponenterna i det mänskliga psyket, då känslenergin, den ”kosmiska kärleksenergin”, kulminerar på detta tillvaroplan.

Martinus beskriver tillvaron i det riktiga människoriket som rent paradisisk. Här råder en livgivande sinnesfrid som grundar sig på en fullt utvecklad kärleksförmåga, vilken riktar sig mot allt och alla. Denna gudomliga kärleksförmåga omsätts i praktisk handling vid mellanmänskliga möten och i centrala samhällsliga beslutsfattande organs, organisationers och myndigheters ekonomisk-politiska omfördelningsprocesser. Detta får till följd att *samtliga* människor på jorden lever i ett materiellt välstånd på livets alla tänkbara områden – ett välstånd som vi idag svårligen kan föreställa oss som en realistisk verklighet. Det är ett tillvaroplan där alla älskar alla. Inte med en kärlek som är tillkämpad, framkrystad eller könsbestämd. Denna form av kärlek utgör en organisk funktion i det mänskliga psyket, förankrad i både själ och hjärta, som riktar sig förbehållslöst mot allt och alla, oavsett kön eller etnisk tillhörighet. Det är en universell, helt kravlös kärlek som riktar sig till ”det levande” i det levande – det gudomliga jaget och dess, till antalet, oräkneliga separata jagdelar.

I det riktiga människoriket råder den absoluta freden, ledsagad av ett allmänmänskligt altruistiskt sinnelag hos jordklotets samlade befolkning, vilket bland annat innefattar oegennyttan, osjälviskhet och självuppoffring. Detta tillvaroplan utgör enligt Martinus det, i den kristna världsreligionen, omskrivna himmelriket på jorden.

”I det fullkomliga människoriket råder däremot en absolut ’kärlek till nästan’, som ofelbart är buren av en rent organisk struktur, och vars tillfredsställelse är ett lika självklart dagligt behov som ’den äktenskapliga kärleken’ i djurriket är ett dagligt behov, och utan vars tillfredsställelse ingen absolut hundra procentig man eller kvinna skulle kunna förnimma salighet eller absolut lycka i ’djurriket’ eller ’dödsriket’. ’Kärleken till nästan’ är således på samma sätt fundament för ’det riktiga människoriket’ eller spiralens ljussida, som ’den äktenskapliga kärleken’ eller sympatin för det motsatta könet är fundament för spiralens mörkersida.” (*Livets Bog* del 4, st. 1448)

## Martinus om begreppet "längtan" som "den högsta eldens" flammande lågor

"Detta medvetna ingripande bärs alltså av 'begäret'. 'Begäret' i sin mest fullkomliga form förnims av väsendet som en 'längtan' till den eller det som begärs. Detta åter betyder att den största bärande kraften hos det levande väsendet förnims som 'längtan'. Allt medvetet tänkande är präglad av 'längtan'. Det finns inte en enda form av manifestation, frambringad av det levande väsendet, som i sig själv inte är uttryck för ett eller annat slag av uppfylld eller ouppfylld 'längtan'. Det som vi i den dagliga tillvaron kallar 'längtan' är således i sin djupaste analys jagets urkraft, jagets absoluta, eviga, orubbliga anknytning till livet, vilket i detta sammanhang betyder: anknytning till 'X3'. 'Längtan' utgör det bindemedel, genom vilket jaget är knutet till tillvaron. 'Längtan' är själva 'den högsta eldens' flammande lågor, det vill säga den allt bärande sexuella principens genomträngande kraft. Bakom varje tanke, varje medvetandenyans, finns 'längtan' eller uppfyllelse av 'längtan'." (*Livets Bog* del 2, st. 513)

**Kommentar:** Här kan vi se att begreppet längtan går hand i hand med urbegäret. Det gudomliga jagets längtan efter livsupplevelse, efter självbekräftelse, finns "inbyggd" i urbegärets energi och manifesteras genom moderenergins och de kosmiska skaparprincipernas konstanta skapelseprocesser. Här "pådriven" av hunger- och mättnadsprincipens evigt pågående fysiska och mentala drivkrafter. Det gudomliga jagets längtan efter variation i livsupplevelsen utkristalliseras alltså till en upplevelse av en hunger efter något fysiskt föremål, ting eller mentalt tillstånd. Denna hunger avlöses efter hand av en tilltagande mättnad på upplevelsens innehåll och uttrycksformer, vilket nu resulterar i en ny, begynnande hunger efter en kontrast till det tidigare eftersträvarsvärda tinget, föremålet eller mentala tillståndet. Bakom denna kosmiska urprocess finns urbegäret med dess inbyggda längtansenergier. I *Livets Bog* del 3, uttrycker sig Martinus om urbegäret och hunger- och mättnadsprincipen på följande sätt:

"Alla former av manifestation, ända från den minsta lilla suck hos mikroväsendenas mikroväsen och till de omätliga former av energivälde som styr världar, solar och vintergator i makroväsendena, är alla utan undantag ett avslöjande av 'hunger' och 'mättnad'. Det finns absolut ingenting som är direkt tillgängligt för förnimmelse, ingenting som kan ses, höras, förnimmas, tänkas eller upplevas, som inte är uttryck för någon grad av 'hunger' och någon grad av 'mättnad'. Denna 'hunger' och 'mättnad' har sin begynnelse eller sitt ursprung i 'X2' och framträder här som det vi känner till under benämningen 'urbegäret'. Då detta är den allra första begynnelsen till uppenbarandet eller tillkännagivandet av jagets existens, liv eller tillvaro, framträder alltså detta begär här som det allra första existerande 'något', hos vilket vi träffar på den huvudrealitet hos jaget eller 'det gudomliga något' som vi kallar 'livet'. 'Urbegäret' är alltså en 'substans', varav 'livet' består. Det är det första huvudmaterialet bakom varje form av liv. Därför kallar vi det här i 'Livets Bog' för 'livssubstans nr 1'." (*Livets Bog* del 3, st. 773)

## **Martinus om Jagets ”viljeenergi” – mottrycket mot rörelsen**

Följande citat är hämtade ur artikeln ”Den kosmiska läroanstalten”, *Kosmos* 2/2013, stycke 1–3. Dessa tre stycken innehåller, menar jag, helt avgörande information vad gäller förståelsen av Gudomens egenenergi, *viljan*, vilken utgör den kraft som, kanske djupast sett, möjliggör den differentierade och perspektiviska livsupplevelsen i dess obegränsade fysiska och andliga mångfald.

### **1. Livet är en enhet, en kombination av rörelse och stillhet**

”Den mest genomgripande faktorn i jordmänniskornas dagliga liv är deras arbete eller sysselsättning, varigenom huvudparten av deras energi kommer till uttryck. Energiutveckling är detsamma som ’rörelse’ och utgör kontrasten till begreppet ’stillhet’. Dessa båda företeelser, stillhet och rörelse, utgör tillsammans den enhet som vi kallar livet eller den eviga tillvaron. Somliga menar kanske att stillhet utesluter rörelse och att rörelse gör det omöjligt för stillheten att existera, men det är endast en illusion. De kan bara upplevas tack vare varandras existens och all livsupplevelse är djupast sett en upplevelse av grader av stillhet respektive rörelse.”

### **2. Stillheten eller rörelsens kontrast är också energi**

”Kan energi och stillhet verkligen utgöra en enhet? Ja, när två kontraster blir en enhet, uppstår det en företeelse som kan inverka på sinnena som ett tillkännagivande av existens, som manifestation eller uppenbarelse. Manifestation eller uppenbarelse är detsamma som upplevelse av livet. En upplevelse av livet vore en komplett omöjlighet om inte liv utgjorde en enhet kombinerad av rörelse och stillhet. Men hur kan rörelse och stillhet kombineras till en enhet? Det kan de av den enkla anledningen att stillheten eller rörelsens kontrast också är energi. Det är en motvikt eller ett tryck som kan ställas mot rörelsen. Det är detta mottryck mot rörelsen som åstadkommer att denna framträder i olika grader av hastighet. En rörelse kan ju vara både långsam och snabb, ja, den kan vara så långsam att våra sinnesorgan inte alls uppfattar den som rörelse, utan kallar den för absolut stillhet. Den kan också vara så snabb att vi inte kan uppfatta den med våra fysiska sinnen och då blir den också till absolut stillhet för oss. Den fysiska vetenskapen har dock i vår tid förlängt den jordiska människans perspektiv, då den redogör för rörelser i atomsystem och vintergatssystem, som inte kan uppfattas direkt genom fysisk förnimmelse, utan endast med hjälp av den mänskliga tankens beräkningar. Men bortom dessa mikro- och makrokosmiska rörelser existerar för den jordiska människan en värld av stillhet. Denna stillhetens värld (som bara är stillhet ur vårt andliga perspektiv) tror materialistiskt inställda människor är ett intet, men för den

andliga forskaren utgör den nödvändiga kontrasten till upplevelsen av alla mikro-, mellan- och makrokosmiska rörelser.”

### **3. Hela universum, allt som kan förnimmas, är utveckling av energi mot vilken det förekommer ett mottryck**

”Jag kan inte här gå närmare in på energiutvecklingens kosmiska analys, den redogör jag för i mitt huvudverk *Livets Bog*, utan hänvisar endast till att hela universum, *allt det som kan förnimmas, är utveckling av energi mot vilken det förekommer ett mottryck. Detta mottryck sätter sin prägel på rörelsen och gör den snabb eller långsam och skapar därmed allt det som inom den fysiska vetenskapen uttrycks som frekvenser eller våglängder, vilka har olika inverkningar på de levande väsendenas sinnesorgan.* Då detta mottryck är detsamma som det levande väsendets vilja, är alla former av rörelse och energiutlösningar och därmed alla former av manifestation eller skapelse något som utlöses i ett levande väsens medvetande. Universums otaliga vintergatssystem med deras solar och klot såväl som dess atomsystem med elektroner och protoner är rörelser, som utlöses och regleras av viljeförande krafters mottryck.” (”Den kosmiska läroanstalten”, *Kosmos* 2/2013. Min kursivering.)

### **Martinus om elektricitet – krafternas kraft**

Martinus skriver följande om vårt tänkande, radiovågor och den kraft som till exempel driver våra tåg:

”Allt som existerar av osynliga krafter, alltifrån tankevågorna som går genom de fysiska väsendenas hjärnor till ljuskällan i deras elektriska ljuskronor eller drivkraften i deras elektriska tåg, alltifrån radiovågorna i deras rum till livskraften i deras fysiska organismer, hör utan undantag i form av strålar och vågor hemma under begreppet ’elektricitet’. (*Livets Bog* del 2, st. 418)

Vidare om elektriciteten, vilken utgör alla existerande krafters innersta analys:

”Elektriciteten är således alla existerande krafters innersta analys. Den är den innersta kärnkraften i såväl vind- som vatten- och ångkraft, den innersta kraften i all explosion, i atombomben såväl som i ett helt oskyldigt fyrverkeri, i en kanon såväl som i en knallhatt. All rörelse beror på kraft, och all kraft är i sin innersta kärna elektricitet i någon av de tre nämnda kategorierna. Men denna innersta kraft kan på det fysiska planet bara upplevas indirekt genom de verkningar, rörelser och vibrationer som den åstadkommer i fysisk materia. Vind- och vattenkraften samt alla övriga naturkrafter, liksom även kraften i ångmaskiner, bensin- och oljemotorer är således alltsammans utan undantag fortplantningsverkningar av elektriska krafter. I elektriska motorer och i hela det stora systemet av elektriska apparater, radio- och elektronanläggningar

o.s.v. har man nått fram till mera direkta verkningar av den osynliga kraften och upplever här dess närvaro som faktum. De rörelser i den fysiska materien som vi annars betraktar som 'naturens krafter', såsom regn och solsken, storm och vindstilla, havets bränningar och bäckens sakta porlande, samt rörelserna i mineralmaterien såväl som i de vegetabiliska och animaliska livsformerna, är sålunda mer eller mindre direkta fortplantningsverkningar av de tre elektricitetsformerna. I själva verket är alltså världssalltet en allt omfattande elektrisk apparatur. Allt i denna apparatur försiggår med elektriciteten som den absolut enda och innersta kraftkällan. Elektriciteten är alltså kraftkällornas kraftkälla. Men då elektricitet är detsamma som ande, har vi här åter en bekräftelse på Bibelns ord om kraften bakom skapelsen: 'Guds ande svävade över vattnet.' (Livets Bog del 6, st. 2173)

Som vi ser hos Martinus, utgör elektricitet "alla existerande krafters innersta analys" eller "kraftkällornas källa". Han menar vidare att världssalltet utgör en "allt omfattande elektrisk apparatur" och att elektricitet är detsamma som ande, dvs. medvetande. Detta betyder av vårt medvetande och våra tankar består av elektrisk materia, vilken är lika med "strålförmig" materia. Det är med andra ord den strålförmiga materien som utgör materialet för vårt tänkande, vilka i sin tur kommer till uttryck på eller genom en mängd olika mentala (andliga) våglängder och frekvenser. Vi alla utgör, enligt Martinus, självständiga elektriska jagenheter som kommunicerar och upplever livet genom denna strålförmiga materia (se gärna appendix "Människan – ett elektriskt väsen" eller artikeln "Den organiska elektriciteten" *Kosmos* 1/2017).

### **Den strålförmiga materien**

"Individens öde är således helt baserat på jagets manövrerande med materien, det vill säga dess kombination av materier av olika konsistens eller framträdande i de fyra olika kretsloppstillstånden. Med hjälp av materiens 'fasta', 'flytande' och 'gasformiga' tillstånd skapar individen den fysiska delen av sitt öde, såsom den fysiska kroppen eller organismen och de på så sätt frambringade yttre företeelserna eller manifestationerna. Genom det fjärde tillståndet skapar han den medvetandemässiga, 'själsliga' eller 'andliga' delen. Genom materiens 'strålförmig' tillstånd får individen material för skapandet av sina tankar, sitt medvetande och sin viljeföring. Det är i dessa 'strålförmiga' materier som jaget skapar sina 'själsliga' eller 'andliga' kroppar, instinkt-, känslö-, intelligens-, intuitions- och minneskropparna, som i sin tur betingar dess skapande av tyngdkroppen eller den fysiska organismen." (Livets Bog del 2, st. 590)

Martinus skriver vidare om den strålförmiga materiens omfångsrika natur i *Livets Bog* del 6:

"Det tillstånd vi ser materien framträda i är alltid ett led i en kedjeveckan, vars första led bildades vid dess utgång från denna dolda makt. Likaledes bär all

fysisk materia i sig förmågan att upplösa sin stoffmässighet och därigenom åter ingå i denna makt och då inte längre vara fysisk materia. Den har då övergått i ett tillstånd som tillhör ett finare vibrationsfält än det som de fysiska sinnen är uppbyggda till att kunna registrera eller uppfatta. Och här befinner vi oss på gränsen mellan två stora materie- eller vibrationsvärldar. Den ena är alltså tillgänglig för de fysiska sinnen, medan den andra, sett från det fysiska planet, endast kan uppfattas som en osynlig makt- eller kraftvärld. Att denna kraftvärld existerar har länge varit ett faktum, i och med att den utgör den kraft vi kallar 'elektricitet' och som, vilket vi tidigare berört, uppträder i tre dimensioner: den mellankosmiska, den mikrokosmiska och den makrokosmiska. I denna osynliga makt- eller kraftvärld existerar all materia i strålformigt tillstånd. Och det är denna strålformiga materia som bildar material för våra tankeformer och för hela vår psykiska struktur och vårt medvetandetillstånd. I denna materia formas våra minnen och vårt vetande, vår livsupplevelse och vårt jags tillkännagivande eller manifestation på det fysiska planet.

Denna strålformiga materia är således inte blott en kraftvärld, den är även - förutom att den utgör förbindelseledet mellan vårt laborerande med och vår manifestation i fysisk materia - en bildvärld, en eterisk eller andlig stoffvärld och utgör den absolut orubbliga hemorten för all upplevelse av liv. Det är från denna överjordiska ljus- och strålvärld som vår tanke och vilja införs i fysisk materia, så att vi därmed kan skapa fysiska organismer. Och det är till denna värld som vår tanke och vilja återvänder, när de har fullbordat sitt kretslopp eller fullgjort sin mission genom denna organism. Och liksom väsendena här från detta livets centrumplan styr och leder sina fysiska organismers manifestationer, så styrs och leds även himlakropparnas, solarnas och vintergatornas banor och manifestationer på det fysiska planet genom den strålformiga materien från det överjordiska livsplanet. Detta plan utgör alltså medvetandeplanet, i det att materien här uteslutande är i ett tillstånd som gör det möjligt för väsendet att av den skapa tankar, vetande, minnen och viljestyrning, vilka företeelser å sin sida bildar fundamentet för all upplevelse och manifestation av liv. Därför utgår allt medvetande, all manifestation och skapelse enbart härifrån. Då medvetande är ande, blir det alltså här för den utvecklade forskaren ett faktum att den andliga världen existerar. Och då den fysiska materien eller världen dikteras här från denna andliga värld eller det nämnda medvetandeplanet, så får vi här också som orubblig verklighet bekräftad sanningen i de eviga orden om skapelsen: 'Guds ande svävade över vattnet'. - Utan detta medvetandeplan eller den andliga världen skulle det fysiska tillvaroplanet vara en total omöjlighet. Där solsystem, himlakroppar och mänskligheter, djur och växter i dag uppenbarar fysiskt liv i ett gudomligt strålföde, skulle Gudomens såväl som vårt eget jags eviga existens blott framträda som en domän av ett evigt 'intet'." (*Livets Bog* del 6, st. 2206)

Som sagt, vi lever och tänker i en elektrisk värld, bestående av strålformig materia. Varken



mer eller mindre.

Efter denna utveckling angående Cusanus uttryck ”alla krafters kraft”, återgår vi nu till boken *Gudsseende* och Cusanus möte med icke-vetandet.

## Cusanus möte med icke-vetandet

Som inledning till kapitel 13 stycke 52 i boken *Gudsseende*, påminner vi oss om Birgit H. Helanders förklarande sammanfattande rader om *Coincidentia oppositorum* eller motsatserna samgående i evigheten:

”Allting har utgått från samma ursprung (ettan, punkten, det absoluta), dvs från Gud. Mångfalden utvecklar under jordelivet nödvändigtvis motsättningar. Efter avslutad utveckling återvänder dock allt till sitt ursprung, till Gud. Här sker ingen sammansmältning, utan allt bibehåller sin rikedom, sina enskildheter, dock utan fientlighet. Det handlar därför inte om ett motsatsernas sammanfallande utan om deras samgående till en mångfald i enheten.”

I kapitel 13 kommer Cusanus in på detta med motsatsernas samgående. Här har, som Helander skriver, ”människan blivit medveten om sitt ’icke-vetande’.”

För att uppnå en egen erfarenhet av detta medvetandetillstånd, måste människan söka sig bortom ”muren”. Muren utgör för Cusanus gränsen mellan mänskligt vetande och Guds vetande.

”Människan försöker att med sitt intellekt, sina antagande, sina intuitioner och sin tro att sträcka sig något bortom denna mur, utan att dock någonsin kunna nå den absoluta sanningen. Ibland beskriver Cusanus ’muren’ som den som omger paradiset eller platsen för motsättningarnas samgående.” (Helander s. 50)

I stycke 52 inleder Cusanus med att säga att han ser Gud i paradiset lustgård. Men, han vet inte vad det är han ser, då Gud är osynlig. Det är en tydlig beskrivning av detta högst speciella medvetandetillstånd. Cusanus vet inte vad detta osynliga är för något, men han vet att det är ett levande ”något”:

”Herre Gud, Du hjälper dem som söker Dig, jag ser Dig i paradiset lustgård och jag vet inte vad jag ser, ty jag ser inget synligt. [...] Vidare vet jag inte, vad jag ska kalla Dig, ty jag vet inte vad Du är. Om någon säger, att Du kallas vid det en eller det andra namnet, så vet jag genom detta blotta faktum att han nämner ett namn, att det inte är Ditt namn. Ty varje begrepp som betecknar namn upphör

vid paradisetts mur, bortom vilken jag ser Dig.”<sup>22</sup>

(Allt man kan säga om Gudomen är att denna utgör ett ”något som är”, helt enligt den apofatiska teologins traditioner. En eventuell beskrivning av Gudomen, dennes egenskaper, kärleksfullhet, etc., tillhör den katafatiska teologins domän).

**Kommentar:** Här möter Cusanus detta namnlösa ”något som är” eller Gudomen bortom ”muren”. Muren utgör gränsen för det visuella mötet med Gudomen. Denna gräns har Cusanus överskridit genom en medvetandeförskjutning, där den fysiska synen nu ersätts med intuitionens ögon eller synförmåga. Här möter Cusanus ”rena” medvetande Gudomens rena medvetande. Jaget möter jaget. Och då Cusanus kan beskriva detta speciella möte, har han alltså inte förlorat sin individualitet och ”gått upp i” Gudomen och utslocknat (och därmed förlorat sin jagidentitet). Ett sådant jagutslocknade är en omöjlighet. Jaget utgör ett omanifesterat ”något”, en evig del av Gudomens universella jag som inte kan påverkas av någonting utifrån inkommande. De inkommande energierna från den fysiska eller andliga världen, går via ödeselementets talangkärneområde, ”upp i” jaget genom moderenergins och urbegärets försorg, där blir lika med jaget själv. Martinus kallar denna process för ”jagets vändning av rörelsen eller energin”. I *Livets Bog* del 3 beskriver Martinus den sexuella urprincipens ”mekanismer” – jagets vändning av rörelsen eller energin.

### **Jagets ”vändning” av ”rörelsen” utgör den djupaste analysen av principen ”sexualitet”**

”Nu får man inte tro att denna jagets ’vändning’ av ’rörelsen’ eller energin är av fullständigt samma slag som en gummibolls tillbakastudsande från en vägg eller mur som den kastas emot. Jaget är inte en ’död’ mur, och ’rörelsens’ bana fram till och tillbaka från jaget är inte alls så direkt och enkel som bollens rörelse fram till muren och tillbaka igen. Den utlöser ett ’havandeskap’. Vi står nämligen här inför den allra djupaste analysen av principen ’sexualism’, som i sin tur bildar fundamentet för allt som hör in under begreppet ’fortplantning’ och varav arternas bestånd eller tingens existens återigen uteslutande beror. I jagets ’vändning’ av en ’rörelse’ eller energi upplever vi såväl en ’befruktning’ och ett ’havandeskap’ som en därpå följande ’födelse’. Genom vårt jags tilldragning och mottagande av en ’rörelseart’ upplever vi en ’befruktning’. I

---

<sup>22</sup> Martinus beskriver ett liknade möte i artikeln ”Himmelriket eller det kosmiska livstemplett 2” (*Kosmos* nr 7/2018). Här är det tal om ett möte i ”den gudomliga världen”:

”Men då varken ens eget jag eller Gudomens jag är en skapad företeelse, och det skapade företeelserna här är borta eller kan stängas ute, blir den fundamentala upplevelsen i den gudomliga världen en upplevelse av en tillvaro eller ett liv utan skapade företeelser. Dock existerar här det eviga övermedvetandet med talangkärnorna och undermedvetandet, och som en följd av detta kan jagets osynliga eller bildlösa upplevelse av samvaron med Gudomen inträda i manifestation eller synliggörande när som helst som det berörda jaget känner ett behov av det, eller har lust att göra det.” (”Himmelriket eller det kosmiska livstemplett 2”, *Kosmos* 7/2018)

denna 'rörelsearts' speciella 'vändning', det vill säga utveckling och förvandling i jagets ägo, upplever vi ett 'havandeskap'. Och i denna förvandlade 'rörelsearts' frigivning eller tillbakavändande från jaget upplever vi en 'födelse'. Den 'rörelseart' som jaget genom sitt urbegär drar till sig, utgör alltså 'säden' eller 'sädesvätskan'. Genom uppsamlingen av denna inom jagets domäner förvandlas den till ett 'foster'. När 'rörelsens' vändning är fullbordad, det vill säga när den fått jagets fulla påverkan och åter lämnar dettas domäner, har 'fostret' blivit till ett 'barn' och 'föds'. Detta barn kan så leva vidare, bli till ny 'säd', som gör andra jag 'havande', varefter nya 'foster' uppstår och blir till 'barn' som lever vidare som nya medverkande faktorer vid den eviga befruktning och fortplantning som vi kallar 'livet.'" (*Livets Bog* del 3, st. 825)

Cusanus fortsätter i sin tur i stycke 53 att beskriva muren, det omanifesterade "något som är", och "icke-vetandet" – det mentala tillstånd av bildlöst varande som kännetecknar mötet med detta "något som är". Här liknar Cusanus insikten om icke-vetandet vid ovetande och mörker; ett slags intellektuell villrådighet.

"Därför måste var och en som närmar sig Dig stiga upp bortom varje gräns och varje slutmål och allt ändligt. Men hur skall han kunna nå Dig, som är det slut han siktar till, om han måste stiga upp ännu högre än slutmålet? Kommer inte han som stiger upp högre än slutmålet att inlåta sig i det om är obestämt och osäkert och därmed i det som för insikten är ovetande och mörker, som utmärker intellektuell villrådighet? Insikten måste alltså, om den vill se Dig, bli ickevetande och måste ta boning i mörkret. Men hur, min Gud, är insikten icke-vetande? Är det inte det lärda icke-vetandet? Därför kan Du, min Gud, som är oändligheten, endast nås av den vars insikt är ett icke-vetande, den som vet att hans insikt är okunnighet om Dig. Hur kan insikten fatta Dig som är oändlig? Insikten vet att den är icke-vetande och att Du inte kan begripas, eftersom Du är oändlighet. Ty att förstå oändlighet är att förstå det ofattbara. Insikten vet att den är icke-vetande om Dig, ty den vet att Du endast kan vetas om det ovetbara kan vetas, det osynliga kan ses och det onåbara kan nås."

**Kommentar:** Ja, som vi kan se av dessa rader, utgör icke-vetandet ett tillstånd av förundran över det man inte vet något om – Gudomen. Det är ett möte med alltets skapare där man inte har några referenspunkter att jämföra med eller falla tillbaka på. Det är ett möte som inte liknar något som helst annat i tillvaron. Man befinner sig här i ett slags mentalt nolläge, dock utan att förlora något av sin personlighet eller sina personliga särdrag. Man vet helt enkelt inte vad detta mörker, detta *levande* mörker, är för något. I den här mycket märkliga situationen är man fullständigt utlämnad åt detta kompakta mörker. Här har man inte kontrollen över någonting; här är det bara att invänta näste skede: Gudomens extatiska tillkännagivande, som kommer som en fullständig överraskning och vars intensiva styrka eller intensitet är kolossal. Det är ett möte med den högsta elden i sitt maximala läge – Gudomens gränslösa kärlekskraft i sitt normaltillstånd. Det här är vad Gudomens innersta natur är – ett extatiskt kärlekstillstånd.

I stycke 59 försöker Cusanus beskriva Gudomens evighetsnatur.

”Du min Gud är stor och det finns ingen ände på Din storhet. Och så ser jag att Du är det omätliga måttet för allt, såsom Du är det oändliga slutet för allt. Därför, Herre, eftersom Du är oändlig, är Du utan början och utan slut. Du är början utan början och slutet utan slut. Du är början på så sätt att Du är slutet och slutet på så sätt att Du är början. Och Du är varken början eller slut, men Du är bortom början och slut, själva den absoluta, för alltid välsignade oändligheten.

## Gudsupplevelsens grammatik

### Det inre ”tvånget” att berätta om en gudsupplevelse

I stycket nedan berör Iris Wikström detta med att berätta om en gudsupplevelse. Många mystiker, inklusive Cusanus, har upplevt det som ett slags inre ”tvång”; som en förpliktelse eller liknade, att till andra, i skrift eller i tal, förmedla sin egen speciella gudsupplevelse. Lusten och behovet att tala om det utsägliga, Gudomen, blir liksom integrerad med viljan. Att berätta eller skriva om en gudsupplevelse skänker ett välbehag, där epicentrum för denna starka känsla är hjärttrakten. Kan detta vara ett sätt att ”se” Gud? Är det så att det registrerade välbehaget i hjärttrakten utgör ett hjärtats ”seende”, ett svagt, svagt återupplevande av den fantastiska ursprungskänslan vid upplevelsen av Gud?

Wikström:

”Med ’gudsupplevelsens grammatik’ avser jag alltså Cusanus tankar om hur det religiösa språket fungerar, d.v.s. reglerna i den språkfilosofi som han presenterar i *De coniecturis*, samt i det mindre verket *De filiatione Dei*, som i vissa avseenden kompletterar detta. Man måste dock skilja mellan olika former av påverkan av, eller bundenhet vid, mystiken, d.v.s. i mera allmän mening i form av ett personligt religiöst intresse, eller det som jag (med Nelson Pike) kallar ett utanförperspektiv, och å andra sidan en persons anspråk på att själv ha haft en mystisk gudsupplevelse, vilket jag kallar ett innanförperspektiv. Enbart det senare hör samman med anspråket på att bli betraktad som kristen mystiker, som inte görs av någon person för egen del utan tar form inom en bestämd religiös tradition. Här kunde man jämföra med profetens roll i den judiska, kristna och muslimska begreppstraditionen. För profeten var den gudomliga kallelsen avgörande (jfr t.ex. Jes 6). Den var förbunden med förpliktelsen att tala. Det är tydligt att också Cusanus finner sin gudsupplevelse förpliktande i något avseende, d.v.s. både i fråga om språk och handling. Flera mystiker har upplevt ett starkt inre – ’gudomligt’ eller absolut – tvång att förmedla sin insikt. Detta är anledningen till att det finns en kristen mystik i textform.

Det primära villkoret för att begreppet mystiker skall kunna tillämpas på en

viss person är alltså att denna person har haft ett personligt möte med Gud som är ofattbart men förpliktande. Detta möte redovisas muntligt, men det uttrycks i regel också skriftligt, antingen av mystikern själv eller personer som står nära denna och fungerar som skrivare. Med hänsyn antingen till den muntliga beskrivningen eller den skriftliga, eller vardera, erkänns upplevelsens autenticitet av det religiösa samfundet, d.v.s. som en kvalitativ bekräftelse i efterhand. Det finns nämligen ingen möjlighet till omedelbar utvärdering på grund av gudsupplevelsens personliga och unika karaktär. – Detta är ett grundproblem, som inte blir mindre av att anspråk och bekräftelse inte alltid korresponderar. Det finns nämligen också gott om felaktiga eller bedrägliga upplevelser (jfr 3.4.).

Ifall samfundet bekräftar det berättigade i någons anspråk på den egna gudsupplevelsens autenticitet, erkänns hans roll som kristen mystiker eller religiös lärare. I så fall har denna person en uppgift som är analog med profetens eller helgonets roll i traditionen, vilket innebär att hans ord i fortsättningen har en särskild, klart förpliktande auktoritet inom en viss tradition, d.v.s. oberoende av om mystikern själv har avsett detta eller inte. Hos mystikern själv finns i regel – en närmast biblisk, men spontan – ovilja att väcka uppmärksamhet (ofta i kombination med fysisk bräcklighet). Oviljan att förkunna ett gudomligt, absolut giltigt, budskap är förståelig genom att rollen är språkligt paradoxal och själsligt krävande.

Å ena sidan är det alltså fråga om en persons – verbalt uttryckta och förmedlade – anspråk på att personligen ha erfårit Guds kärlek och nåd, å andra sidan om det religiösa samfundets bekräftelse av autenticiteten i detta möte eller alternativt dess avvisande av anspråkets giltighet.” (Iris Wikström *Att tala om det osägbara* s.14)

## **Cusanus, matematiken och den essentiella, oändliga trekanten**

Nu åter till Cusanus och den essentiella, oändliga trekanten vilken innehåller alla trekantar. Jag reviderar en del av den föregående texten om den fullkomliga trekanten och Gud som ”den oändliga världskulan med ett centrum överallt och omkretsen ingenstans”, för lättillgänglighetens skull.

”Allt det ändliga innehåller alltså en dold kraft, en potens eller förmåga, som först uppnår sitt fulla förverkligande i det oändliga. Den fullkomliga trekanten är således en matematisk idé som inte låter sig konstrueras fysiskt. Ty dess konkreta figur är den essentiella, oändliga trekanten, som i sig innehåller alla trekantsmöjligheter. Därigenom upphävs alla definitioner och motsättningar. Matematiken transcenderar sig själv. Själens utgör själv ett ’levande tal’ som har del i Gud, ty Gud utgör den tallösa enhet som sammanför allt. Därför är han också den enda som i absolut mening kan kallas invigd. Gud är den oändliga

världskulan med ett centrum överallt och omkretsen ingenstans.” (Engelbrecht *Den intuitive tanke* II, (1982) s. 42. Min översättning.)

**Kommentar:** Intressant är Cusanus tanke om att allt ändligt, till exempel trekanten, innehåller en dold kraft som uppnår sitt fulla förverkligande först i det oändliga. ”Ty dess konkreta figur är den essentiella, oändliga trekanten, som i sig *innehåller* alla trekantmöjligheter. Därigenom *upphävs* alla definitioner och motsättningar.”

Här är vi, som jag ser det, vid själva kärnpunkten i Cusanus lära: motsättningarnas upp- eller samgående i evigheten. Alla konkreta figurer, vad de än må vara, vilka former eller uttryck de än må ta sig, når sin fulländning först när det förenas med sin källa, sitt ursprung – Gudomen. Men hur blir det då med oss själva, med vår individualitet? Utplånas inte den om vi går upp i evigheten, Gudomen, och blir ett med den samma? En paradox, kan tyckas. För inte sant, om det enda som existerar är Gudomens jag, hur blir det då med vår eviga individualitet, vår jagupplevelse som Martinus talar om? Går vi vid någon tidpunkt helt upp i Gudomen och identifierar oss till hundra procent med denne, och därigenom ”tappar bort” vår egen unika existens, vår individualitet?

Denna fråga får vi svar på i styckena nedan. Så här beskriver Martinus uppgåendet i Gudomen, i artikeln ”Himmelriket eller det kosmiska livstemplet”, *Kosmos* 7/2018, stycke 14 och 15.

”Här i den gudomliga världen kan väsendena således gå ut och in i denna ljusocean, in och ut ur denna sammansmältning där de är ett med Gudomen. In och ut ur denna deras egen personliga och individuella upplevelse av sin identitet med Fadern, evigheten och oändligheten. Vårt jag är inte som vattendroppen en jag-lös och skapad detalj, som är underkastad början och avslutning. Vårt jag är ju i kraft av den mellersta av den treeniga principen, X2, garanterat evig individualitet.<sup>23</sup> Alla levande väsens jag utgör tillsammans

---

<sup>23</sup> Här skriver Martinus att X2 principen garanterar vår eviga individualitet. På andra ställen skriver han att det är genom X1 som vi alla har en evig individualitet. En motsägelse från hans sida? Nej, snarare ett förtydligande, då han här poängterar X2 och dess avgörande roll för skapandet av denna individualitet. En individualitet måste ju ha något att uttrycka sin individualitet genom, dvs. rörelse, vilket är det samma som energi. Martinus beskriver att rörelsen har sitt ursprung i X2. Dessutom är X2 *lika med* X1.

*Livskällan är rörelse. Dess upprinnelse är till finnandes i området för "X2". Gränsen mellan "X1" och "X2"*  
”Livskällan är alltså detsamma som ’rörelse’. Utan ’rörelse’ inget liv, ingen upplevelse, inget förnimmande. Och vi kan här exakt konstatera var denna ’rörelse’ har sin begynnelse. Vi ser att jaget utgör ett ’något’ som inte är ’rörelse’. Och med denna upptäckt har vi konstaterat en zon, där ’rörelsen’ är absolut utesluten och där den således aldrig har existerat och aldrig någonsin kommer att existera. Då denna zon eller detta område är detsamma som ’X1’, måste denna del av det levande väsendet i sig själv alltså befinna sig helt utanför upplevelse, manifestation eller skapelse. Men detta stämmer ju även med våra tidigare analyser, som visar att jaget inte kan existera annat än i förening med de två andra principerna, ’X2’ och ’X3’. Det är alltså denna förening som utgör förutsättningen för dess existens och framträdande som ’ett levande väsen’.

Nästa fält för vårt sökande efter en noggrann stadfästelse av ’livskällans’ eller själva ’rörelsens’ absolut första upprinnelse måste därför bli nästa princip som jaget är förbundet med, vilket vill säga ’X2’. Gränsen

Guds jag, och är bara åtskilda och markerade genom Guds X2. Vi kan därför, när all manifestation eller alla de skapade företeelserna har stängts ute, uppleva denna vårt jags individualitets identitet med evigheten, liksom Guds jag på samma sätt är identiskt med evigheten. Kulminationsupplevelsen av livet i den gudomliga världen är således upplevelsen av sin absoluta samhörighet, sin identitet, sitt varande ett med Gudomen bortom alla synliga former.” (*Kosmos* 7/2018, st.14)

Är det detta uppgående i Gud som Cusanus har upplevt och som hans lära bygger på? Ett uppgående som John Engelbrecht exemplifierar på följande rader:

”Den fullkomliga trekanten är således en matematisk idé som inte låter sig konstrueras fysiskt. Ty dess konkreta figur är den essentiella, oändliga trekanten, som i sig innehåller alla trekantsmöjligheter. Därigenom upphävs alls definitioner och motsättningar. Matematiken transcenderar sig själv. Själven utgör själv ett ’levande tal’ som har del i Gud, ty Gud utgör den tallösa enhet som sammanför allt. Därför är han också den ende som i absolut mening kan kallas individ. Gud är den oändliga världskulan med centrum överallt och omkrets ingenstans.” (Engelbrecht *Den intuitive tanke II*, s. 42. Min översättning.)

Så här beskriver Martinus detta uppgående i Gudomen:

”Denna upplevelse uppenbarar sig för en själv som en förnimmelse av att vara kroppslöst närvarande i en oändlig ocean av ett särskilt slags eld. En oövervinnerlig känsla av att man i denna gyllene eld, eller detta gasformiga lysande guld, står inför eller i själva den eviga Gudomens något, hans väsen, medvetande och strålgloria. Här existerar det alltbehärskande, det alltöverväldigande gudomliga jaget som existerar bakom alla skapelser, alla manifestationer, alla tankar, all vetenskap och visdom. Här är man i överväldigande grad eller i överdådig styrka ställd inför det som vetenskapen först har förnekat, och som den senare med alla till buds stående medel söker och letar efter med sina mikroskop och teleskop och räknemaskiner, men aldrig någonsin kommer kunna hitta med hjälp av instrument och uträkningar i mått och vikt. Här glittrar och lyser i strålande gasformigt guld det eviga livsdirigerande något, som är hjärnans och hjärtats upphov i varje levande väsen, likväl som det är den visdomens och förståndets upphov, som avslöjar sig i den logik genom vilket universums klot och de levande väsendenas organismer skapas. Här är det levande som endast finns i, eller utgör, templets

---

mellan 'X1' och 'X2' är inte starkt markerad, utgör inte någon tydligt uppdragen linje. Den framträder som fina, omärkliga övergångar och gränisar inom detta område till fält, som omärkligt förenar sig med jaget, i synnerhet som denna del, liksom jaget självt, ligger helt utanför den direkta tillgängligheten för förnimmelse. Det är endast genom analysen av de efterföljande detaljerna hos det levande väsendet som denna gräns indirekt kan dokumenteras och därmed bli till faktum för oss.” (*Livets Bog* del 3, st. 781)

allra heligaste och därför är otillgängligt för varje ännu ofärdig eller omogen människa, är otillgängligt och dräpande för varje väsen som inte har den av kärlek garderade nödvändiga mognaden eller tillvänjningen till den härskande ljusenergin eller högsta elden. Här i den gudomliga världen kan väsendena således gå ut och in i denna ljusocean, in och ut ur denna sammansmältning där de är ett med Gudomen. In och ut ur denna deras egen personliga och individuella upplevelse av sin identitet med Fadern, evigheten och oändligheten.” (“Himmelriket eller det kosmiska livstemplet 2”, *Kosmos* 7/2018, st.15)

Återigen:

Det enda som har *verklig* existens är det gudomliga ”någots” jag eller ”X”: det gemensamma jaget i oss alla. Men, livsenheterna har en egen livsupplevelseförmåga skild från Gudomens upplevelseförmåga, viket framgår av den sista meningen: ... ”deras egen personliga och individuella upplevelse av sin identitet med Fadern, evigheten och oändligheten.”

Den personliga och individuella identitetsupplevelsen med Gudomen, är alltså ett resultat av att den treeniga principens mellersta del, X2, som garanterar vår individualitet. Den grundläggande förutsättningen för upplevelsen av jag och det.

Martinus igen:

”Vårt jag är inte som vattendroppen en jag-lös och skapad detalj, som är underkastad början och avslutning. Vårt jagär ju i kraft av den mellersta av den treeniga principen, X2, garanterat evig individualitet. Alla levande väsens jag utgör tillsammans Guds jag, och är bara åtskilda och markerade genom Guds X2.”

Gudomen har med andra ord en automatfunktion inbyggd i sitt X2, som går ut på att denna entitet i all evighet, genom att dela eller spalta upp sitt jag i ett oändligt antal jagdelar, garantera alla livsenheter i världsalltet en egen, evig individualitet. På denna kosmiska struktur, den treeniga principen, med dess uppspaltningsförmåga av jaget i X2, bygger Gudomens eviga livsupplevelseförmåga.

## **Tiden – ett andligt rum**

Innan vi tittar lite närmare på Iris Wikström text om det transcendentala och det personliga jaget,<sup>24</sup> ska vi kort se på Martinus beskrivning av tiden, vilken enligt honom utgör ett andligt rum, och Per Bruus-Jensens beskrivning av de fem rörelsearterna och det gudomliga subjektet, vilka ligger till grund för skapandet av just tid och rum.

Genom Gudomens och livsenheternas alla skapelser, all rörelse, uppstår tiden. När det gäller

---

<sup>24</sup> Ibn Arabi: ”Hans ogenomträngliga slöja är Hans egen Enhet” och ”Han döljs av Sin Enhet på ett oförklarligt vis”. Se gärna essän ”Det gudomliga mörkrets transcendentala strålgång”, där jag presenterar Ibn Arabis tankar om Gudomens innersta vara. [https://kosmologipodden.se/?page\\_id=4562](https://kosmologipodden.se/?page_id=4562)



begreppet tiden frågar sig Martinus i artikeln ”Tiden” (*Kosmos* nr 2/2008) vad själva tiden är för något?

”Vad är då själva ’tiden’ för något? – ’Tiden’ är detsamma som ’evigheten’ indelad i andliga ’rum’. Liksom ingenting kan existera och vara till utan att befinna sig i ett rent fysiskt rum, så kan heller inte något som helst existera och vara till utan att befinna sig i ett ’andligt rum’. Vad är då ett ’andligt rum’? – Det är ett ’rum’ som uteslutande består av ’tankemateria’. Tiden existerar således absolut inte på det fysiska planet. Överallt där ’tid’ nämns eller konstateras, utgör den i sig själv absolut endast en andlig detalj eller realitet hos tingen. Den är således i sig själv inte ’tingen’, utan ’något’ som konstateras oupplösligt knuten till tingens existens. Det är denna ’tidens’ anknytning till tingen vi kallar ’ålder’. Då ingenting kan existera utan att ha en ’ålder’ och således inte kan existera utan att vara knuten till ’tid’, och ’tid’ inte är en fysisk, utan en andlig realitet, blir det alltså här till faktum, att ingen som helst fysisk framtoning kan existera annat än genom en anknytning till en andlig realitet.” (”Tiden” *Kosmos* nr 2/2008)

Utan rörelse ingen tid. Utan tid ingen rörelse.

#### **Kommentar:**

Ett andligt rum består alltså av tankemateria: strålförmig materia. Denna strålförmiga materia är elektrisk till sin natur. Så, ett andligt rum utgörs av elektrisk materia, av elektriska våglängder.

Tiden är en andlig realitet knuten till någonting skapat. Överallt där tiden konstateras, till exempel genom förvandling av något slag, utgör den en reflex, en anknytning eller detalj hos tinget ifråga. Denna anknytning, denna andliga företeelse, är alltså det vi kallar ålder. Ålder är alltså den tidsfaktor som registreras vid förvandlingen av ett ting. Tiden utgör med andra ord en helt igenom andlig realitet.

#### **Per Bruus-Jensen och de fem rörelsearterna**

Tiden är en av fem rörelsearter som Per Bruus-Jensen redogör för i den första ”X”- boken (Nordisk Impuls 1997). Dessa rörelsearter, stamrörelsen – positionsförflyttning från A till B, rummet, tiden, förvandling och materien, döljer sanningen om Gudomens egennatur: tomhet och absolut stillhet. Genom att använda sig av dessa fem rörelsearter, kosmiska slöjor, upplever Gudomen och livsenheterna livet genom en oavbruten kedja av illusoriska förklädnader av sig själv, av subjektet, X1.

#### **Det gudomliga subjektet**

Gudomens och alla livsenheters jag utgör ett och samma jag. Jaget är odelbart, då det inte består av något som kan delas. Det är i renkultur en immateriell företeelse. Jaget befinner sig bortom tid och rum, bortom förvandling och rörelse. Jaget utgör subjektet hos alla livsenheter, det upplevande ”något som är”. Subjektet ligger till grund för allt som existerar. Det kan ses som det kosmiska ”råmaterial” varav allt annat är skapat och just i den meningen

ingår det som en naturlig del av allt – eller rättare sagt: inte en del – det utgör i grunden allt (hämtat från Per Bruus-Jensens bok "X" del 1, s. 50.).

**Kommentar:** Genom skaparförmågans på- och inverkan bearbetas detta "råmaterial" ur jagets outtömliga fatatur, och blir till skapade, timliga uttryck i X3-området, tillika livsscenens och livsupplevelsens domän. Hela den fysiska världen med dess organismer, färger, former osv. utgör illusoriska förklädnader av subjektets princip. Allt vi ser i vår omgivning av skapade företeelser är i verkligheten subjektets syn av sig själv, möjliggjord av skaparförmågan, X2. (se *Livets Bog* del 2, st. 529-559).

"Med andra ord: beskrivningen av subjektets princip kan utvidgas till att omfatta ett immateriellt, absolut orörligt Något, som subjektivt upplevs som Jaget i oss, och som därtill objektivt tjänar som alltings kosmiska 'råmaterial'." ("X", del 1, s. 51. Min översättning.)

Wikström:

"Fast Cusanus inte diskuterar själens preexistens, d.v.s. dess oberoende av tiden, förutsätter han att det individuella intellektet upptas av den totala intelligensen, vilket är en analog tanke. Han åskådliggör detta med sin idé om att det absoluta maximum och det absoluta minimum sammanfaller. Cusanus använder bilden av att cirkeln och punkten är identiska i absolut mening (jfr *figur U* i *De coniecturis*, se bilaga). Men Koch anmärker med rätta att han inte närmare diskuterar denna bild i *De coniecturis*. Man kan å andra sidan hävda att *figur U* förutsätter ett logiskt universum, som det individuella intellektet är en del av och som det intellektuellt, eller på idéplanet, uppgår i. Cusanus vill antagligen här betona att världens villkor logiskt sett är de samma för varje individ, d.v.s. figuren gäller 'det andra jaget', som är vem som helst, fast det förverkligas i en konkret situation av ett faktiskt jag. De två jagen utesluter inte, utan förutsätter varandra. Låt oss kalla dessa *det transcendentala jaget* och å andra sidan *det personliga jaget*. Cusanus "jag" representerar vad vi kunde kalla en metafysisk solipsism. Detta innebär att *det personliga jaget* enbart begränsat delar sitt liv med någon, därför att detta är individuellt bestämt, medan individen däremot delar sina yttersta livsvillkor med alla mänskliga varelser, vilket betyder att människan genom *det transcendentala jaget* så att säga på möjlighetens plan är förbunden med varje varelse som är inriktad på att låta intellektet dominera över förståndet i ett slags själarnas samförstånd, som garanteras av den gudomliga Enheten och tolkas som själens rörelser." (Wikström s. 127)

### **Cusanus tankar kring identitet, subjektivitet, mångfald och delaktighet i "det osägbara"**

I följande text ur *Att tala om det osägbara*, stycke 2.7. "Det transcendentala och det

personliga jaget”, kan vi ta del av Wikströms diskussion gällande Cusanus tankar kring metafysisk solipsism, identitet, subjektivitet, mångfald och delaktighet i ”det osägbara”.

### **Cusanus syn på jaget och dess solipsistiska karaktär**

”Cusanus ’jag’ representerar vad vi kunde kalla en metafysisk solipsism.<sup>25</sup> Detta innebär att det personliga jaget enbart begränsat delar sitt liv med någon, därför att detta är individuellt bestämt, medan individen däremot delar sina yttersta livsvillkor med alla mänskliga varelser, vilket betyder att människan genom det transcendentala jaget så att säga på möjlighetens plan är förbunden med varje varelse som är inriktad på att låta intellektet dominera över förståndet i ett slags själarnas samförstånd, som garanteras av den gudomliga Enheten och tolkas som själens rörelser.

Särskilt i slutet av *De coniecturis II* ägnar Cusanus stor uppmärksamhet åt tanken om själarnas sympati, även om han inte använder just detta begrepp. Men man kan här börja

---

<sup>25</sup> I boken *I begyndelsen var tomheden* (Nordisk Impuls 1998) kommer Per Bruus-Jensen in på begreppet subjektiv solipsism – dvs. detta att vi alla lever i vår egen självskapade, rent subjektiva värld och verklighet. Han inleder avsnittet med att beskriva hjärnan som en andlig effektgenerator, i den meningen att det vi kallar vår livsupplevelse och medvetande – inkluderande intrycket av oss själva – bör betraktas som en ”generalprodukt av denna effektgenerator”.

Bruus-Jensen gör i boken en uppdelning av livsupplevelsen och medvetandet i *fyra ansikten* eller upplevelsenivåer. Dvs. fyra olika sätt att betrakta den fysiska och andliga världen på. Det första ansiktet behandlar *den fysiska verkligheten*, det andra ansiktet behandlar *den andliga verkligheten*, – varifrån nedanstående citat är hämtat, det tredje ansiktet behandlar *den parafysiska verkligheten* och det fjärde och sista ansiktet behandlar *den initiala verkligheten*. Som vi kan se av bokens upplägg tar Bruus-Jensen med läsaren på en resa genom verklighetens fyra olika upplevelsemässiga nivåer, dess olika innehållsmässiga ontologiska grunder och särskiljande subjektiva respektive objektiva kännetecken. Boken kan varmt rekommenderas.

”En viktig konsekvens eller slutsats av detta är nu att vi var och en måste se oss själva som ohjälpligt fångade i denna cerebrala effektgenerator. Bokstavligt talat. Ja, kanske till och med *producerad* av den, som naturvetenskapen verkar mena. Men i vart fall *fångade* i den. Spärrad in i den, då ALLT som vi upplever – hela vårt andliga livsrum med dess innehåll – ju står i skuld till hjärnan...

Detta leder återigen oss fram till ytterligare en konklusion, och faktiskt ännu mer vittgående än ovanstående, nämligen att det faktiskt hela tiden – och utan undantag – är OSS SJÄLVA vi upplever!!! Varken mer eller mindre. Vi tror verkligen att det är den yttre fysiska verkligheten som vi upplever genom våra sinnen. Alltså stora X. Men det är faktiskt en illusion, framtagen av den så kallade effektgeneratoren – vår hjärna, lilla x. Men så genialt att vi inte genomskådar det, och svårligen *kan* eller *vill* tro det, när vi har blivit uppmärksammade på det. Hela vårt dagliga livs växelverkan med naturen och andra människor verkar högljutt dementera det. Icke desto mindre är det sant: den värld och verklighet som vi faktiskt lever i, är en andlig värld – Y – representerad genom vår livsupplevelse och vårt medvetande.” (Bruus- Jensen s. 71. Min översättning.)

Stora X = den fysiska omvärlden; lilla x = den personliga organismen; Y = den personliga livsupplevelsen och medvetandet, alias det subjektiva fenomenkomplexet (Bruus- Jensen s. 55).

med att fråga sig hur han beskriver den dubbla inriktningen hos jaget och på vilket sätt jagbegreppet i hans texter är förbundet med identitetsbegreppet. Vem är alltså hans jag egentligen? Och räknar han alls med ett personligt, eller empiriskt jag, annat än i förbigående, d.v.s. som ett led i strävan att uttrycka själarnas sympati, den intellektuella gemenskapen? Också här tycks det närmast vara fråga om att uttrycka en förutsättning: Cusanus tar aldrig avstånd från sitt aprioriska resonemang. Men låt oss börja med att granska Cusanus identitetsbegrepp, därefter begreppet *mens ipsa* (själva sinnet).” (Wikström s. 130)

**Kommentar:** Hos Martinus tar den metafysiska solipsismen sin utgångspunkt i Gudomen 0X, det existentiella planet, vilken i sin kosmiska struktur uppbär en treenig princip: X1, X2 och X3. Denna princip utgör det funktionella planets verkande hypotaser. De existentiella och funktionella förutsättningar som råder är följande. Gudomen delar eller spaltar upp sitt jag, 0X, i en oändlig mängd jagdelar, X1, med tillhörande X2, skapar- och upplevelseförmågan och X3, det skapade.<sup>26</sup>

Detta betyder att livsenheten eller individen, genom den treeniga principen har sin eviga individualitet säkrad. Livsenheterna delar på det funktionella planet sin dagliga tillvaro med andra livsenheter i en större eller mindre omfattning. Det funktionella planet, med all sitt timliga skapande, all sin energiomsättning och sina livscyklar med en början och ett slut,

---

<sup>26</sup> Gudomens jag, 0X, består inte av något delbart, såsom materia eller energi. Däremot härbärgerar det all energi. En minst sagt intressant paradox, kan tyckas. Men var skulle all energi annars finnas, om inte i Gudomen, alltets upphov och skapare? Det finns ju inget utanför Gudomen.

Det är genom X1:s ”utstrålning” av urbegärets energi och moderenergin ”in i” X2, skapar- och upplevelseförmågan, som Gudomens (0X) ”lagrade” virtuella energi frigörs och blir till det materiella underlag som denna skaparförmåga använder sig av för omsättningen av X1:s impulser, dennes önskan om livsupplevelse i X3-området, blir till manifesterad verklighet. Martinus uttalade sig på ett rådsmöte på 1970-talet att jaget består av energi, men att den är helt utanför vår räckvidd, att det inte finns något vi kan jämföra den med, och att det enda som kan sägas om den, är att den utgör något som finns till.

Jaget är således egenskapslöst, saknar attribut och därmed kontrastlöst. Det har ingen rumslig placering, ingen tidsmässig utsträckning, ingen storlek eller ålder. Så när Gudomen delar upp sitt jag, är det förmodligen bättre att säga, att det är de ur detta jag, detta odelbara ”något”, strömmar en oändlig mängd jagstrålar, X1, som tillsammans med en treeniga principens två övriga hypotaser, X2 och X3, bildar en jagdel eller en fristående jagenhet. Denna jagdel eller enhet, utgör en strukturell kopia av Gudomens inneboende treeniga princip. Det är genom det gemensamma jaget, 0X/X1, som Gudomen och jagdelen är organiskt sammanflätade. Det är genom det gemensamma jaget som Gudomen via sitt X1 upplever livet, genom de enskilda jagdelarnas livsupplevelser. Och inte minst, det är genom det gemensamma jaget som *varje jagdel* kan uppleva, och kommunicera med, Gudomen.

Se gärna Martinus symbol nr 100, *Den orsakslösa orsaken eller den första orsaken*. Symbolen – en liksidig trekant – visar det bakom alla ting existerande ”något” som utgör en treenig princip. X1, som Fadern, Försynen, eller Alltet. X2, som den i alltet existerande ”skapande förmågan” eller ”gnistornas värld”. X3, som ”formernas värld” eller ”det skapade”. <https://www.martinus.dk/sv/symbolerna/symbol-45-100/symbol-100.html>

utgör själva livsscenen för Gudomen och livsenheten. På det existentiella planet, 0X, är det gudomliga jaget, 0X, odelbart, vilket betyder att alla livsenheter har samma jag som Gudomen. X1 eller livsenhetens jag utgör en jagstråle av det gudomliga jaget, 0X. Så, den dubbla inriktningen hos jaget, som Wikström skriver om i stycke ovan, och frågan. ”Vem är alltså hans [Cusanus] jag egentligen?”, blir svaret på den frågan just detta: varje livsenhet har samma jag som Gudomen på ett existentiellt plan. Gudomen utgör den obegränsade urgrunden från vilken alla livsenheters individuella jag, X1, härstammar.

På ett funktionellt plan har vi ett individuellt jag, X1, genom vilket vi kommunicerar med omgivningen genom principerna X2, skapar- och upplevelseförmågan och X3, det skapade resultatet av X1:s och X2:s aktiva och målinriktade skapelseintentioner. På det funktionella planet har även Gudomen ett verkande och kommunicerande jag, X1, en skapar- och upplevelseförmåga, X2, och ett X3, det skapade, manifesterade universum. Detta gör Gudomen till en egen, levande entitet med ett *personligt* jag, som på ett högst märkligt sätt blir delaktig i *varje* livsenhets livsupplevelse i varje ögonblick. I tid och evighet.

Men till syvende och sist är det oss själva vi upplever på det fysiska planet genom vår hjärna, då vårt upplevelsematerial, upplevelsens ”råmaterial”, härstammar från jaget (varifrån det transformeras ner till det fysiska planet via vår andliga hjärna och dito nervsystem). På det andliga planet, under sömnen och mellan inkarnationerna, upplever vi tillvaron genom våra andliga kroppar. Då har, enligt Martinus, vårt medvetande flyttats över från tyngdkroppen (vår fysiska organism) till känslokroppen (vår andlig ”organism”) och det så kallade nattmedvetandet – ett vakentillstånd på det andliga planet. När det till exempel gäller drömmar skriver Martinus i *Livets Bog* del 2 följande:

”Men en sak står likväl fast, nämligen att drömmarna i sig själva är upplevelser från ett annat ’vakentillstånd’ än det man känner från dagsmedvetandet, alltså ett ’vakentillstånd’ som inte bärs av de fysiska sinnena. Och de få fall av drömuupplevelser som är identiska med upplevelser av verkliga fakta, blir här till den ’lilla tuva som kan välta ett stort lass’. De utgör för den utvecklade forskaren ett orubbligt kompletterande bevismaterial för att en ’vakentillvaro’ existerar även när de fysiska sinnena är satta ur funktion och den fysiska kroppen sover.” (*Livets Bog* del 2, st. 342)

Vidare om nattmedvetandet från *Livets Bog* del 2 och *Den eviga världsbilden, del 1*.

”Medan väsendet tidigare i mineral- och vegetabil- eller växttillståndet uteslutande befordrade sin fysiska manifestation automatiskt, befordras denna nu i dess ’animaliska’ eller ’djuriska’ tillstånd i ett ständigt ökande omfattning som medveten, viljemässig upplevelse. Det är denna omständighet som gör att dess medvetande kan indelas i de två tidigare omtalade områdena: ’dagsmedvetande’ och ’nattmedvetande’. ’Dagsmedvetandet’ utgörs av det medvetet eller viljemässigt dirigerade området av medvetandet, medan ’nattmedvetandet’ utgörs av dess omedvetna, automatiskt dirigerade område.” (*Livets Bog* del 2, st. 515)

”Men det ofärdiga väsendet har också ett upplevelsetillstånd som det inte är

medvetet i, nämligen dess tillstånd under sömnen. Detta tillstånd har vi betecknat som det levande väsendets 'nattmedvetande'. Nattmedvetandet är alltså ett upplevelsetillstånd som väsendet befinner sig i när dess fysiska kropp är satt ur funktion, befinner sig i vila. Då sker väsendets upplevelse på det så kallade 'andliga planet', som finns bortom det fysiska upplevelseplanet." (*Den eviga världsbilden, del 1, st. 6.10, symbol nr 6, Det levande väsendet 1*)

## Enkelhet och identitet

"Det finns fem kontexter i *De coniecturis*, där Cusanus refererar till begreppslig enkelhet (*simplicitas*) och identitet (*identitas*). Men det senare begreppet förekommer också ställvis i hans övriga texter. Identitet innebär absolut logisk och etisk precision, som uttrycks enbart i form av den absoluta Enheten som är helt fri från annathet. Men genom att denna inte är relaterad till någonting och därmed osägbar, är frågan enligt Cusanus vad man kan säga om den. Han tar här fasta på det subjektiva, men också det individuella förverkligandet av enheten i ett bestämt ting. Nästan mot sin vana ger Cusanus en definition av identitetsprincipen. Det heter i *De coniecturis*

Att "enhet är enhet" innebär att den är vad den är, precis och i enlighet med sitt väsen. Därmed är det tydligen fullt klart för dig att enheten är okommunicerbar, oförklarlig och essentiellt ouppnåelig identitet.

Det här är antagligen vad Eckhart skulle ha kallat *absolut identitet*, d.v.s. en beskrivning av den absoluta själsenheten som är osägbar. Detta signaleras här med en – skenbart meningslös – tautologi, d.v.s. "enhet är enhet", vilket innebär just att diskussionen gäller det osägbara och absoluta. Men helhetssammanhanget är intressant särskilt genom att identiteten förbinds med delaktigheten i väsendet (*entitas*), som uttrycks i form av de fyra själsenheterna, varav den fjärde – den sinnliga – fungerar närmast som avstamp i fråga om förståelsen av de övriga, men å andra sidan pekar på den absoluta enheten som den omfattas av. Här uttrycks själens rörlighet. Tingens – uppfattade – identitet, som avbildar den absoluta identiteten, formas av sammansättningen av enkelhet och mångfald, varvid just mångfalden uttrycker identiteten som visar sig i denna. Den obegränsade möjlighet, som detta innebär, yttrar sig i form av en aldrig sinande variationsrikedom som avspeglar identiteten. Frågan är hur denna process kunde beskrivas språkligt, men Cusanus skulle antagligen svara att det är konjekturenas – svåra – uppgift att i olika avseenden försöka uttrycka det osägbara." (Wikström s. 130)

**Kommentar:** Absolut identitet finns endast i Gudomen eller 0X. Gudomen utgör med andra ord sin egen identitet. Denne utgör "den orsakslösa orsaken eller den första orsaken". Denna entitet är, som Cusanus skriver, "helt fri från annathet". Dvs. den är orörlig, oföränderlig och icke-manifesterad. Denna entitet saknar varje form av materialitet, attribut

eller något av rörelse åstadkommen förändring, förvandling eller positionsförflyttning.

0X utgör absolut stillhet och tomhet; ett ”något som är”. Den består av sin egen omanifesterade, oskapade och ”bottenlösa” urgrund – tomhet och egenskapslöshet. 0X utgör ett *levande* ”intet” eller ”ingenting”; ett onåbart och obegripligt mysterium för den, i de kosmiska hemligheterna, oinvidga individen.

Ur Gudomens outtömliga källa av potentiella skaparmöjligheter föds mångfalden. Mångfalden har sin identitet i Gudomen. Tingens – uppfattade – identitet, som Wikström beskriver det, ”formas av sammansättningen av enkelhet och mångfald, varvid just mångfalden uttrycker identiteten som visar sig i denna.”

Mångfalden utgörs av enskilt manifesterade beståndsdelar av Gudomens gränslösa väsen. Genom principen ”den Enda och de många” blir Gudomens uppdelning av sig själv i myriader av livsenheter ett faktum.<sup>27</sup> Detta sker genom en process som ombesörjs främst av urbegäret, moderenergin och de kosmiska skaparprinciperna i X2. Genom den strålförmiga materien, dvs. elektricitet, sänder jaget elektriska impulser till den fysiska organismen, först till hjärnan, vilka sedan förmedlas vidare till resten av kroppen via nervsystemet. En process som skulle kunna motsvaras av Cusanus tankar om själens rörlighet. Likaså skulle den strålförmiga materia kunna motsvara den fjärde själsheten – det sinnliga – vilken ”närmast fungerar som avstamp i fråga om förståelsen av de övriga...” Det är ju *genom* den strålförmiga materien verkande kraft som vi alla blir till levande och skapande individer.

### **Jagets identitet betingas logiskt av dialektiken mellan enhet, mångfald och annathet**

”Cusanus resonerar här inklusivt, eller både subjektivt och objektivt, som om det vore fråga om två olika former av identitet, d.v.s. en subjektiv, eller självupplevd, relation till det absoluta, och å andra sidan den identitet som tillhör en annan individ eller ett annat ting i dennes, eller dess, relation till det absoluta, även om distinktionen mellan dessa möjligheter förutsätts men inte uttrycks. Det är knappast någon överdrift att hävda att hans filosofi utmärks av att han inte drar gränser av detta slag. Han är i alla sammanhang primärt inriktad på helheten, eller enheten, inte på enskilda delar, även om detta inte utesluter beaktandet av det individuella.

Det finns å ena sidan finns en ontisk<sup>28</sup> – närmast förutsatt – förbindelse mellan

---

<sup>27</sup> Se gärna Martinus symbol nr 11 Den eviga världsbilden, Det levande väsendet 2, Den eviga gudomen och de eviga gudasönerna på Martinus Institutets hemsida

<https://www.martinus.dk/sv/symbolema/symboloversikt/symbol-11/index.html>

<sup>28</sup> Ontisk avses här det som omfattar varats väsen. Förbindelsen mellan olika individer överskrider alltså det rent tillfälliga och oväsentliga.

olika individer, men å andra sidan är individens identitet oberoende av denna. Här tycks det finnas vissa öppna punkter i hans resonemang. Ty å ena sidan betingas jagets identitet logiskt av dialektiken mellan enhet, mångfald och annathet, varvid jagets igenkännande och bejakande av meningen skapar den subjektiva identiteten, men å andra sidan äger ett ting identitet i sig självt också oberoende av det varseblivande jagets värld, d.v.s. enbart i kraft av dess relation till den absoluta identiteten, och tilldelas identitet i egenskap av beaktad av denna, d.v.s. på avbildandets plan. Identitetsbegreppet graderas med hänsyn till de fyra själsheterna.” (Wikström s. 130)

**Kommentar:** Gudomen speglar sig själv i alla livsenheters livsupplevelser: ”Ty å ena sidan betingas jagets identitet logiskt av dialektiken mellan enhet, mångfald och annathet, varvid jagets igenkännande och bejakande av meningen skapar den subjektiva identiteten”, skriver Wikström. På ren ”jagnivå”, det omanifesterade ur-tillståndet, har det gudomliga jaget, 0X, ingen kännedom om sin egen existens. Där finns endast jaget och dess urbegär. Det är tack vare den treeniga principens tre hypotaser X1, X2 och X3, som det gudomliga jaget kan uppleva mångfalden och därmed få egen existens bekräftad. Genom X1, det personliga jaget, blir Gudomen en aktivt upplevande och kommunicerande entitet.

(Se gärna stycke 11 i *Den intellektualiserade kristendomen*. Där talat Martinus om en ny glorias framträdande ur guldglorian. Denna nya gloria är lika med ande, dvs. medvetande. Där menar jag, har det personliga, individuella jaget, X1, sin utgångspunkt, där ”startar” dess medvetna existens.)

”...men å andra sidan äger ett ting identitet i sig självt också oberoende av det varseblivande jagets värld, d.v.s. enbart i kraft av dess relation till den absoluta identiteten”, skriver Wikström. Inom det gudomliga ”något som är” existerar alla ting som potentiella skapelseprodukter eller arketyper. De finns till i en vilande, omanifesterad virtuell form, och det finns ingen gräns för mängden av ännu omanifesterade ting inom det gudomliga jaget, 0X. Dvs. ännu ”icke tänkta” potentiella skapelser och manifestationer (blivande kontraster till redan befintliga ting, existensformer eller upplevelser), finns inom 0X i ett obegränsat antal. Evigheten och oändligheten, Gudomens vara, kännetecknas just av dess *obegränsade* natur. Gudomens kan per definition inte ha några gränser, varken rumsliga, tidsmässiga eller skapelsemässiga. *Allt* finns där och väntar på att få komma till uttryck i den manifesterade världen.

Det är på så sätt – genom ett evigt, oavbrutet skapande i fysisk och andlig materia – som Gudomen vidmakthåller sitt medvetande, sitt allvetande, sin allkärlek i all evighet. Det är genom ödeselement (med dess talangkärnor) och visdomsoceanen (Gudomens samlade vetande om sig i form av guldkopior) som Gudomen i all evighet, genom jämförelsen med tidigare fysiska organismer och mentala upplevelser och erfarenheter, kan producera variationer på ett obegränsat antal skapelseteman.

”Eftersom skapelse är resultatet av medvetande, måste världsupphovet, alltså Gud, ha ’medvetande’. Detta medvetande måste rymma allt som över huvud taget existerar av medvetande och ha den skaparförmåga som följer av det. Det betyder att Guds medvetande är tids- och rumsdimensionellt, och som redan sagts är allvist, allsmäktigt och allkärleksfullt.” (Martinus, *Den*



## Den empiriska världens annathet i relation till den absoluta enheten

”Men frågan är hur dessa två former av identitet kan kombineras. Det verkar alltså finnas ett oräkneligt antal subjekt, men däremot inga objekt, fast mitt självmedvetande är begränsat till ett enda subjekt, d.v.s. mitt eget jag, eller min själ. För Cusanus är detta ett kunskapsteoretiskt och därmed också ett begreppsligt problem, som betingas av den empiriska världens annathet i relation till den absoluta enheten, som den avbildar i olika mening och som jaget nödvändigtvis har del av och avbildar med hjälp av språket. Det är däremot inte en fråga om innebörden av medmänsklig kommunikation, för i detta avseende uttrycker sig Cusanus betydligt klarare. Den sistnämnda tanken förbinds särskilt med hans utläggning av etiken.

Cusanus ställs här inför vissa tolkningssvårigheter, som gäller identifieringen av det uppfattade tinget. Den ofullkomliga förmågan att uppfatta ett ting i dess väsen, dess identitet, beror nämligen på att det uppfattas enbart i annathet, förmedlat av ett ting eller ett förstånd, d.v.s. enligt en viss form. Men därmed träder dessa former, d.v.s. själva *betraktelsesättet*, i centrum för intresset. Som vi har sett i det föregående använder sig Cusanus här av modalbegrepp, som gäller det nödvändiga och det möjliga. Samspelet mellan dessa i själen, eller jaget, kan anses utgöra stommen i Cusanus tänkande i *De coniecturis*, men finns med också senare. Där är det främst det verkliga (*actualitas*) och det sanna som beaktas och som är varseblivningens primära mål.

Men Cusanus diskuterar faktiskt identiteten s.a.s. i relativ mening. Han påpekar att liksom varje vara i dess eget vara är enligt dess eget väsen, d.v.s. identiskt (med sig självt), så är det i ett annat vara på ett annat sätt. Exempelvis cirkeln, som är ett förståndsting, uppnås i dess väsen i det förstånd som gav upphov till detta ting. Men så snart cirkeln finns utanför det egna förståndet, t.ex. är sinnligt iakttagbar, så finns den hos en annan [individ] och därmed annorlunda (vilket framgick ovan). Det är inte möjligt att cirkeln finns utanför förståndet och samtidigt som förståndsbegrepp. Av detta drar Cusanus en slutsats som för honom relativt nära den subjektiva idealismen, men också visar hans släktskap med Platon, d.v.s.

En sinnligt iakttagbar cirkel har enbart i annathet del av enheten i förståndsbegreppet 'cirkel'. Därför förblir cirkelns exakta väsen otillgängligt. Ty det mångfaldigas endast i annathet. Man kan nämligen inte ange någon sinnligt iakttagbar cirkel, där radierna vore precis lika, ja, det kan inte ens finnas en linje, som vore precis lik någon annan. En synlig cirkel är alltså aldrig så noggrann att det inte ständigt kunde finnas en ännu noggrannare än denna. Och även om den meddelar sitt väsen enbart väsenslikt, kan delaktigheten i detta väsen i ett ting ske enbart på ett sätt, i ett annat på ett annat. Dess väsen är alltså otillgängligt, inte därför att det är bristfälligt, utan delaktigheten är annorlunda för att de delaktiga är andra.

Den individuella olikheten på det empiriska planet beskrivs alltså som förståndsidens delaktighet i den absoluta identiteten, men i annat, d.v.s. olika för varje individ. Identitet innebär gradvis förverkligad samstämmighet, eller harmoni, med (den absoluta) enheten. Men den uttrycks olika, vilket inte beror på idéns egenart, utan på att delaktigheten varierar genom att denna idé om ett föremål utformas olika. Å andra sidan är delaktigheten bestående, d.v.s. den absoluta möjligheten upphör aldrig att gälla, fast den enbart bristfälligt tas till vara av det individuella förståndet och likaså förverkligas bristfälligt av det individuella jaget.

Identiteten är relaterad till delaktigheten i den absoluta sanningen, som uttrycks intellektuellt, vilket innebär att den är osägbar. Det gäller att helt hålla sig till sanningen för att man viljemässigt skall kunna omfatta och genomskåda konjekturernas mångfald. Detta kan kanske förstås så att ju klarare man förverkligar sanningen i sitt liv, desto mera autentiska uttrycksformer får den och desto bättre förstår man sig själv. Det individuella livet avspeglar ju den absoluta sanningen, som samtidigt är den absoluta verkligheten, även om den är relativ genom sin förbindelse med annat. ” (Wikström s. 131)

**Kommentar:** Här tar jag fasta på att, som Wikström skriver, identiteten är relaterad till delaktigheten i den absoluta sanningen, samt det enkla faktum att en persons identitet alltid måste utgå från ett större sammanhang. Utan att ha något eller någon att jämföra sig med (dvs. att särskilja sig från någon eller något, jag och det-principen), ingen upplevelse av den egna identiteten eller ”avgränsning” från omgivningen.

Men, tillvaron är och förblir uppbyggd av illusioner, dvs. timliga skapelser med en början och ett slut, vilka betraktas genom perspektivprincipens individuellt *uppfattande* och *registrerande* glasögon. Som Wikström skriver, uppfattar vi alla ett ting eller en händelse olika på grund av vilka vi är och vilka förståndsgåvor vi har. ” Identiteten är relaterad till delaktigheten i den absoluta sanningen...” skriver Wikström vidare, samt att vårt individuella liv är en spegelbild av den absoluta sanningen, dvs. den absoluta verkligheten, ” även om den är relativ genom sin förbindelse med annat.”

Allt inom den skapade världen utgörs av timliga företeelser som har en början och ett slut. Dessa skapelser består av rörelsekombinationers rörelsekombinationer i det oändliga, vilka upplevelsemässigt uppfattas ur ett relativistiskt perspektiv. En rörelseart utgör alltid något relativt, något föränderligt och förvandlingsbart. Den sanna identiteten hos ett ting utgörs av det bakomliggande jaget hos denna frambringade produkt. Jaget utgör vår sanna identitet, *den fasta punkt*, utifrån vilken rörelsen upplevs som en, för livsupplevelse, absolut nödvändig kontrast till dess egen innersta natur – *absolut* stillhet och orörlighet.

All upplevelse av livet beror på perspektiviska förhållanden och på vilken etisk och moralisk utvecklingsnivå individen representerar. Vi har alla vår egen personliga förmåelsehorisont utifrån vilken vi skapar vår förståelse av omgivningen och oss själva.

Denna skiftande etiska och moraliska utgångspunkt, vilken bygger på en uppfattning av livet och tillvaron som ännu i hög grad är av egoistisk karaktär, är vad som står till buds för människan så länge som denne saknar kosmiskt medvetande. Utan kosmiskt medvetande är det inte möjligt, menar Martinus, att se utvecklingen i ett tillräckligt stort perspektiv och därigenom verkligen förstå att de olika synsätten på livet och tillvaron ingår som en naturgiven beståndsdel i den mänskliga utvecklingsprocessen från djur till människa.

Detta, att vi människor har olika uppfattningar om vad som är sanning, rätt religion eller rätt politisk inriktning – etablerade och befästa utifrån ett relativistiskt perspektiv eller synsätt – utgör alltså grogrunden för intolerans, hat och missförstånd vilket tar sig uttryck i mellanmänskliga, nationella och internationella intressekonflikter av krigisk natur.

I dagsläget saknas det hos många människor en utvecklad tolerans och förståelse för andra människors mer djuriska eller primitiva sidor. Men denna toleranta och förlåtande inställning till medmänniskorna är något som utvecklas hos varje människa i takt med att denne genomgår olika fysiska och mentala lidandearfarenheter under inkarnationernas gång. Den upplevda smärtan kan här betraktas som en varningsklocka och en signal för självrannsakan, som efterhand leder till ett ifrågasättande av nuvarande beteende och livsföring, vilket inkluderar ett sökande efter mer fredliga och konstruktiva samlevnadsformer på det mellanmänskliga planet.

(Angående intolerans och förlåtelse, se gärna Martinus symbol nr 3 ”Intolerans”  
<https://www.martinus.dk/sv/symbolerna/symboloversikt/symbol-3/index.html>)

Många människor av i dag förstår heller inte att en människas beteende och uppförande grundar sig på de erfarenheter denne har med sig i sitt kosmiska bagage från tidigare inkarnationer. Utan vissa genomlevda lidandearfarenheter är det inte möjligt att bli en fredligt sinnad individ. Då finns det för mycket kvar av aggressioner, egendomsrättstänkande och självhävdelse kvar i personens psyke eller mentalitet. Denna individ saknar de mentala förutsättningar som behövs för att t.ex. kunna ta ett steg tillbaka i en konflikt och försöka lösa den med fredliga medel.

Martinus menar vidare att människor ännu inte förstår:

”att de befinner sig på olika utvecklingssteg och därför omöjligt kan se världssalltet i samma perspektiv. Först när väsendet får kosmiskt medvetande och är den färdiga människan i Guds avbild, är det i stånd att se hela utvecklingsstegen med dess många steg och dessas invånare, och att dessa nödvändigtvis måste vara olika i ande och tänkesätt, allteftersom deras förnimmelsekapacitet skiljer sig åt på de utvecklingssteg där de befinner sig.”  
(*Den eviga världsbilden* del 3, st. 31.2)

För en kortare beskrivning av utvecklingsstegen och förnimmelseförmågan, se gärna Martinus symbol 31 ”Det levande väsendets förnimmelseförmåga och utvecklingsstegen”  
<https://www.martinus.dk/sv/symbolerna/symboloversikt/symbol-31.html>

och symbol 88 ”Den riktiga föreställningen om nästan. Människornas olika karaktärssteg”  
<https://www.martinus.dk/sv/symbolerna/symbol-45-100/symbol-88.html>

För att förstå, eller se, ett tings verkliga identitet, behöver vi ha tillgång till intuitionsenergin allt genomträngande klarseende, ”strålliknande” blick. Med tillgång till den upphör det jordiskt begränsade perspektiviska seendet, där ersätter den vårt normala intelligensbaserade synsätt eller seende med ett obegränsat kosmiskt dito. Då har individen uppnått det kosmiska medvetandets nivå och har, i och med det, fri tillgång till de andliga världarnas paradisiska medvetandetillstånd – Gudomens primära medvetandezoner.

### **Martinus om perspektivprincipen**

”Vad perspektivprincipen beträffar, är det denna vi upplever när vi befinner oss på en väg som i en lång rät linje försvinner vid horisonten. Vi ser då att denna väg, som överallt är exempelvis femton meter bred, vid horisonten krymper samman till en spets. Från horisonten och till det ställe där vi befinner oss visar sig alltså denna storlek för vår förnimmelseförmåga i alla olika storlekar upp till femton meter. Liksom dessa olika storlekar är lika med en och samma storlek eller enhet, är också allt annat som är föremål för förnimmelse, det vill säga all manifestation, lika med samma enhet, samma facit, nämligen ’X’ eller oändligheten. Perspektivprincipen utgör alltså i sin högsta analys den begränsning som gör oändligheten eller världsalltet tillgängligt för förnimmelse, och som därmed gör upplevelsen av livet till ett faktum. (*Livets Bog* del 1, st. 267)

Wikström:

”Identitet innebär gradvis förverkligad samstämmighet, eller harmoni, med (den absoluta) enheten. Men den uttrycks olika, vilket inte beror på idéns egenart, utan på att delaktigheten varierar genom att denna idé om ett föremål utformas olika. Å andra sidan är delaktigheten bestående, d.v.s. den absoluta möjligheten upphör aldrig att gälla, fast den enbart bristfälligt tas till vara av det individuella förståndet och likaså förverkligas bristfälligt av det individuella jaget.” (Wikström s. 132)

Ovanstående rader, att identitet är lika med en gradvis förverkligad samstämmighet med den absoluta enheten, belyses i nästa citerade stycke av Martinus. Där skriver han att bortom perspektivprincipens färgade glasögon finns ”det gudomliga något” eller ”X”. Vad gäller detta att uppfatta en idéns egenart eller att uppleva delaktigheten i det högsta elementet, ”X”, är en utvecklingsfråga. Vårt ”bristfälliga individuella jag”, eller snarare vårt bristfälliga medvetande, utvecklas succesivt under den millionåriga resan genom spiralkretsloppet två första tillvaroplan: växt- och djurriket. Vid slutet av djurriket har vårt medvetande utvecklats så mycket, att vi är mogna för det som Martinus benämner ”den stora födelsen”. Vid denna födelse får vi kosmiskt medvetande, dvs. intuitionsenergi<sup>29</sup>

---

<sup>29</sup> ”Eftersom denna energi genomtränger alla de föregående energierna, och då allt som förekommer i tillvaron ju är sammansatt av dessa energier, kommer intuitionsenergin inte att möta något hinder för sin genomträngningsförmåga. Den kan alltså till sin kosmiska natur liknas vid ett slags strålar som utan undantag

tränger in i vårt medvetande och vi får tillgång till Gudomens egen medvetandenivå, samt visdomsoceanens obegränsade ”informationscentral” – Gudomens samlade vetande om sig själv i form guldkopior: kosmiska facit där essensen av en upplevelse finns samlad som en matris eller prototyp.<sup>30</sup>

Vi avslutar diskussionen om perspektivprincipen och det relativa seendet med ett citat från *Livets Bog* del 2, där Martinus lägger ut texten om tillvarons ”högsta element”, Gudomen, den treeniga principen, perspektivprincipen och materien.

”Den ’kosmiska kemin’ visar oss att all ’materia’ är ’ljus’ och att detta genom ’perspektivprincipen’ blir tillgängligt för förnimmelse, i och med att jaget genom denna princip upplever det i form av en skala, vilket innebär att jaget upplever det liksom framträdande i olika, efter varandra följande, stigande grader eller stadier av styrka, kraft eller glans. Eftersom förnimmelsen av de svagare ’ljusgraderna’ uppfattas som ’mörker’, har jaget alltså genom ’perspektivprincipen’ fått förmågan att uppleva själva ’ljuset’, vilket då framträder som två olika framtoningar, nämligen som ’ljus’ och som ’mörker’. Dessa två framtoningar är, som redan framhållits, en och samma företeelse. Genom ’perspektivprincipen’ upprätthålls förmågan att uppleva denna företeelse. Denna skulle utan nämnda princip vara absolut otillgänglig för förnimmelse. Inga kontraster skulle då existera, och därmed heller ingen som helst grund för förnimmelse. Genom ’perspektivprincipen’ blir jaget alltså i stånd att uppleva ’något’ som genom förnimmelsen blir till ’ljus’ och ’mörker’, till ’ämnen’ eller ’materia’, till ’skapelse’ och ’upplevelse’ av livet, med andra ord: blir till den realitet som gör jaget till ’ett levande väsen’.

Vad är nu detta ’något’? Detta ’något’ är det allomfattande högsta elementet i livet, som vi redan tidigare i *Livets Bog* har omtalat som ’det gudomliga något’ eller ’X1’. Vi har här i vår analys av ’materien’ mött den allra sista instans som varje ’kosmisk analys’ kan möta. Vi är här vid den ’orsakslösa orsaken’. Den är det enda existerande ’något’, till vilket det inte existerar någon föregående orsak. Den är alla orsakers orsak. Men ’bortom’ ’perspektivprincipen’ är den utan kontrast och därför inte förnimbar, har ingen analys utöver denna enda, att den utgör ett absolut ’något som är’. Allt vad man

---

går rakt igenom allt. När individen får sinnesorgan utvecklade, genom vilka han kan förnimma med hjälp av dessa strålar eller denna energi, skådar han obehindrat genom alla mysterier. /.../ En sådan förnimmelsebegåvning framträder här i *Livets Bog* under begreppet ’kosmiskt medvetande’. Med ett sådant medvetande skådar det levande väsendet tillvaron i dess högsta framträdande, och väsendets insikt blir gudomlig, då den endast kan uttryckas med orden ’Allt är mycket gott’. Men att se tillvaron på detta sätt, är att se den från ’Gudomens egen synpunkt.’ ( *Livets Bog* del 1, st. 259)

<sup>30</sup> ”Eftersom en guldkopior utgör en tidigare energiutlösning efterlämnade facit eller idé, kommer alla existerande guldkopior tillsammans att utgöra själva världsalltets idéer eller facit. Då guldkopiorna är detsamma som världsalltets koncentrerade och renade facit och idéer, får individen således genom intuitions kroppen förmågan att se in i ’världsalltets historia’, i vilken hans eget förflutna evighetspanorama i form av guldkopior ju också finns manifesterat. När intuitionsförmågan blivit så högt utvecklad att den framträder som en permanent syn hos individen, ’ser’ denne alltså sin egen odödliga tillvaro, ser världsalltets eviga och ofelbara kärlekslagar, ser världsalltet som ’ett levande väsen’, och upplever därigenom som ett faktum ’åsynen av en allt överstrålade Gudom.’ ( *Livets Bog* del 1, st. 218)

sedan kan tänkas tillägga är fullständigt illusoriskt. Om man säger om detta 'något' att det är 'dött' eller 'levande', 'vackert' eller 'fult', 'kärleksfullt' eller 'kärlekslöst', 'stort' eller 'litet', befinner man sig inte längre bortom 'perspektivprincipen', utan betraktar då i allra högsta grad detta 'något' genom denna princip. 'Det gudomliga något' har då redan framträtt som grader på den 'ljusskala' som vi kallar 'ämne' eller 'materia'. Detta framträdande känner vi redan såsom identiskt med 'X3', liksom 'perspektivprincipen' här representerar 'X2' eller skaparförmågan. Och då dessa tre 'X' i detta fall utgör det levande väsen som vi kallar Gudomen, har vi här genom 'kosmisk kemi' i vår analys av 'ämnet' eller 'materien' ställts inför ett nytt möte med Gudomen. Hela den väldiga 'ljusocean' som vi kallar 'ämne' eller 'materia' utgör i realiteten 'det gudomliga något'. Det är sak samma om vi ser in i solens ljus eller in i nattens mörker, om vi skådar in i makrokosmos väldiga sol- och stjärnhopar eller låter våra 'kosmiska sinnen' bära oss in i mikrokosmos försvinnande litenhet. Det är sak samma om det är gestalter, former eller färger som framträder för våra ögon, eller om det är tankar, känslor, glädjeämnen eller sorger som framträder i vår förnimmelse av livet. I samtliga fall är det 'X1', tillvarons allra högsta element, Gudomens eget allomfattande jag, som vi står inför, åtskilt från oss själva endast genom 'perspektivprincipens' 'färgade glasögon'." (*Livets Bog* del 2, st. 504)

### Cusanus och självbesinning

”Det individuella livet avspeglar ju den absoluta sanningen, som samtidigt är den absoluta verkligheten, även om den är relativ genom sin förbindelse med annatheten. Om man uppfattar sitt förnuft som ett annat ting än föremålet för dess kunskap, d.v.s. sanningen, märker man att man inte kan få kunskap om någonting vetbart i dess väsen. Ty ett föremål för intellektuell kunskap uppfattas i dess väsen enbart av det förnuft vars skapelse det är, d.v.s. olika i olika förnuft, vilket innebär att sanningen som sådan inte kan uppfattas. – Man kunde här säga att den alltid är förmedlad, men aldrig helt ren. Cusanus fastställer vad självbesinning innebär

Ingenting uppnås alltså i sitt väsen utanför sin egen sanning, varigenom det har sin vara. Enbart i det gudomliga intellektet, i vilket varje ting har sitt vara, uppfattas alltings sanning i sitt väsen, men i ett annat intellekt på annat vis och olika. Inte heller är tanken på ett väsen hos ett ting tillgänglig hos ett annat [ting], liksom cirkeln, sådan den är här på detta synliga golv, måste vara annorlunda på ett annat ställe.” (Wikström s. 132)

**Kommentar:** Här kommer Cusanus in på det faktum, att allt vi betraktar i sinnevärlden utgör relativa företeelse, dvs. rörelsekompositioners rörelsekompositioner. Vårt betraktande eller bedömande av en sak eller företeelse, grundar sig på våra tidigare, besläktade erfarenheter av det vi betraktar eller bedömer. Vi kommer aldrig, så vitt jag kan bedöma, att få fullständig kunskap om skapade ting eller Gudomens existens och vara, enbart genom våra sinnen, vårt förnuft eller intellekt. Det vi ser eller upplever genom våra fem sinnen, utgör perspektiviska förhållande, tolkade utifrån vår egen mentala horisont. Och då våra sinnen är olika utformade, dvs. olika utvecklade med olika kapacitet på olika områden, är

sanningen inte möjlig att uttala sig om ur ett rent intelligens- eller känslomässigt perspektiv när det kommer till de stora livsfrågorna. Till detta krävs något annat, nämligen en väl utvecklad intuitionsförmåga.

Sinnevärldens alla skiftande detaljer består som bekant av rörelser i olika former eller kombinationer. Då dessa rörelsekompositioner befinner sig i ständig förvandling, finns det i själva rörelsen ingen fast utgångspunkt att ”mäta” den absoluta verkligheten utifrån. Till detta behövs jaget: den enda fasta punkt som existerar enligt Martinus. Han benämner jaget ”den orörlige röraren” eller ”den orsaklösa orsaken”.

Att kunna ”se” med jaget är det samma som att ha tillgång till ett intuitivt seende via intuitionsenergin. Att få tillgång till intuitionsenergin är en utvecklingsfråga. En del extraordinärt begåvade människor kan redan nu använda sig av den inom sitt specialområde. Till exempel vid frågor rörande andliga och vetenskapliga frågor och på musikens område.<sup>31</sup>

Många människor kan ana eller föreställa sig att det förhåller sig på det ena eller andra sättet inom olika ämnesområden. Men, utan självupplevelse på t ex de stora livsfrågornas område, får vi nöja oss med att ta del av vad kloka människor har sagt eller skrivit under historiens gång om detta omfattande och mångfacetterade ämnesområde.

Som sagt, inget i den fysiska världen är vad det ser ut vara. Allt består av rörelse och förvandling. Det enda bestående och oföränderliga är jaget eller den fasta punkten, vilken utgör alla rörelser, all förvandlings början och avslutning. Jaget är den källa varur allt skapat har sitt utsprung och till vilken allt skapat återvänder – livsupplevelsens eviga kretslopp: från A till B och tillbaka till A. Men återigen, utan perspektivprincipen skulle

---

<sup>31</sup> Här menar jag att det musikaliska geniet Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791) och den serbisk-amerikanske uppfinnaren och maskin- och elektroingenjören Nikola Tesla (1856–1943), utgör två exempel på personer som hade tillgång till ett intuitivt seende på sitt respektive område. (Tesla var för övrigt under 1890-talet influerad av den indiske filosofen och andlige ledaren Swami Vivekananda (1863–1902)). Mozart verkade kunna ”tanka ned” färdiga kompositioner och skriva ned dessa direkt på notpapper, utan att behöva göra några justeringar eller ändringar. De olika kompositionerna kom till honom, så att säga, i ett färdigt skick. Vad gäller Tesla, kan som exempel nämnas hans forskning inom området elektricitet. Han bidrog med många revolutionerande bidrag inom elektromagnetismen under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet.

Några exempel på Teslas omfattande vetenskapliga verksamhet:

”Vid sidan av sitt arbete med elektromagnetism och elektromekanik har Tesla bidragit i varierande omfattning till skapandet av robotteknik, fjärrkontroll, radar- och datavetenskap samt utvidgat områdena ballistik, kärnfysik och teoretisk fysik. 1943 tillkännagav USA:s högsta domstol att det var Tesla som uppfunnit radion och inte Guglielmo Marconi. Några av hans bidrag till vetenskapen har, kontroversiellt nog, använts för att stötta olika pseudovetenskaper, ufoteorier och tidig new age-ockultism.”

([https://sv.wikipedia.org/wiki/Nikola\\_Tesla](https://sv.wikipedia.org/wiki/Nikola_Tesla))

ingen livsupplevelse över huvud taget var möjlig.<sup>32</sup>

## Den absoluta identiteten utvecklas i annathetens mångfald

I nedanstående citat beskriver Cusanus, menar jag, denna cirkelrörelse A-B-A.

”Eftersom [den absoluta] identiteten inte kan utvecklas, utvecklas den i annatheten mångfaldigt och olika och mångfalden omfattas endräktigt av [den absoluta] identitetens enhet. Tvetydigheten finns alltså i bilden.”

**Kommentar:** ”Den absoluta identiteten”, jaget, kan inte utvecklas. Den är evigt det samma fullkomliga ”något som är”. Jaget är den immateriella fasta punkt som utgör livets innersta egenskapslösa, formlösa och därmed kontrastlösa ”kärna”. Livsupplevelse, vilken medför utveckling, sker i ”annathetens mångfald”, dvs. i rörelsernas och formernas skiftande värld: X3-området eller själva livsscenen. Att mångfalden, som Cusanus skriver, endräktigt omfattas av den absoluta identitetens enhet, är helt i linje med Martinus analyser av jaget som alla skapade tings upphov och utgångspunkt. Alla skapade ting utgör timliga reflexer av detta ”något som är” och *är i sin innersta essens* det samma som detta ”något som är”. Jaget har nämligen inget annat ”material” att ta av än sig själv, sin egennatur: tomhet och stillhet. Att detta är möjligt – detta illusoriska skapande, där ett ”ingenting” eller intigheten utgör den materiella världens fundament eller grund – är kanske det största miraklet av alla.

Wikström:

”Observera särskilt medgivandet att identiteten kan utvecklas begreppsligt enbart i annathet, men att mångfalden sammanfattas av identitetens själsenhet. Rörelsen är alltså dubbel. Här gäller identiteten det osägbara eller enbart

---

<sup>32</sup> ”Vad är då ett 'perspektiv'? - Ett 'perspektiv' är en förnimmelshorisonts detaljers förhållande till centrum. Inget levande väsen kan existera utan att vara den absoluta eller fasta centrumpunkten i sin egen förnimmelshorisont eller i sin egen mentala bild av livet eller tillvaron. Då detaljerna i denna horisont eller bild av livet omöjligt kan existera utan att stå i ett visst avbalanserat förhållande till centrum, blir detta centrum sålunda den absoluta jämviktspunkt, utifrån vilken detaljerna kan bedömas. Varje bild, vilket i detta fall betyder: varje uppfattning, vars detaljer inte kan bedömas utifrån sin kontakt med centrum, är en osann eller falsk bild. 'Perspektivprincipen' är sålunda fundamentet för varje upplevelse och skapelse av den absoluta sanningen. (*Livets Bog* del 3, st. 983)

”Genom 'perspektivprincipen' upprätthålls förmågan att uppleva denna företeelse. Denna skulle utan nämnda princip vara absolut otillgänglig för förnimmelse. Inga kontraster skulle då existera, och därmed heller ingen som helst grund för förnimmelse. Genom 'perspektivprincipen' blir jaget alltså i stånd att uppleva 'något' som genom förnimmelsten blir till 'ljus' och 'mörker', till 'ämnen' eller 'materia', till 'skapelse' och 'upplevelse' av livet, med andra ord: blir till den realitet som gör jaget till 'ett levande väsen'.” (*Livets Bog* del 2, st. 504)



negativt sägbara väsendet (*quidditas*), enheten, sanningen, likheten, godheten o.s.v. Identitet innebär den aktualiserade möjligheten, d.v.s. meningen, i tingen. Här tangerar vi Cusanus modala begrepp om verkligheten, men likaså begreppet kärlek, som i hans filosofi har en vidsträckt intension.

Cusanus använder sig också i det här sammanhanget av en självreferens. Han hävdar nämligen att olika betraktare på olika sätt har del av seendet (*visio*) och att mångfalden hos ett synligt ting endräktigt sammanfattas i synsinnets enhet. Detta förknippas med idén om att seendets olikhet hos olika individer endräktigt sammanfattas i det absoluta seendets enhet. Cusanus tycks förutsätta en nödvändig harmoni mellan tingen, som begränsar subjektiviteten i inskränkt bemärkelse, d.v.s. i form av ren idealism. Å andra sidan understryks subjektiviteten (och mångfalden) genom att normen, som är absolut identitet, är osägbär. Det är därmed omöjligt att hålla sig till i förväg givna uttalade auktoriteter i fråga om att förverkliga sanningen. Därmed får den personligt-subjektiva tolkningen ett så gott som obegränsat spelrum och begränsas enbart av att den absoluta sanningen anses gälla med nödvändighet och därmed alltså är absolut förpliktande. Man kan å andra sidan inte hävda att annatheten vore skenbar eller sekundär, utan enbart att det sker en växelverkan mellan enhet och annathet. Annatheten, eller mångfalden, är en förutsättning för att enheten skall komma till sin rätt (och vice versa). Han fastställer

Och då den gudomliga anden är alltings absoluta noggrannhet, har varje skapad ande del av den olika i annathet och förändring, varvid denna osägbara ande förblir otillgänglig beroende på beskaffenheten hos de delaktiga.” (Wikström 133)

**Kommentar:** Återigen ser vi att annatheten eller mångfalden ”är en förutsättning för att enheten skall komma till sin rätt (och vice versa)”. Dvs. Gudomen måste, för att kunna uppleva sig själv som ett levande väsen, skapa timliga ”spegelbilder” av sig själv. Därav Cusanus konstaterande att ”annatheten” eller mångfalden” – den skapade världen, ”är en förutsättning för att enheten skall komma till sin rätt (och vice versa).” Utan rörelse, ingen livsupplevelse. Utan rörelse, ingen tid eller rum. Utan rörelse, ingen materia eller förvandling. Utan rörelse, ingen upplevelse av ”jag och det”.

Intressant är också textraderna om det inte går att ”hålla sig till i förväg givna uttalade auktoriteter i fråga om att förverkliga sanningen.” Vidare att (som ett resultat av alltings relativitet och perspektiviska förhållanden i den skapade världen) fältet lämnas fritt för våra personliga tolkningar av vad nu det månne vara för andligt spörsmål vi för tillfället funderar på. Det är och förblir så: den absoluta, fullständiga sanningen om existensen är bara möjlig att uppleva med kosmiskt medvetande av den dimensionen som Martinus beskriver i sina texter. I bästa fall kan en kosmisk glimt ge den lyckligt lottade en momentan försmak den sanna verkligheten; av vad som finns att se och uppleva i den andliga världen.

Den, i detta sammanhang aktuella andligt inriktade kosmiska glimten, är intimt sammanvävd med en individs moraliska utvecklingsnivå, dvs. omfånget av dennes altruistiska förmågor och osjälviska fallenhet. En individ som har upplevt en kosmisk glimt

på det andliga området är på god väg mot den stora födelsen och öppnandet av dennes kosmiska medvetande. Detta moraliska utvecklingssteg, då de djuriska tankearterna och beteendemönstren har neutralistrats eller renast ut, och därmed lämnat individens medvetanderepertoar, gör den individen mogen för ett återinträde i Gudomens primära medvetandeområde – vår egentliga hemvist.

Så, fram tills att våra själsliga egenskaper har mognat får vi, utifrån vår subjektiva bedömningsförmåga, luta oss mot de personer som med sina utsagor eller texter väcker en känsla inom oss som säger, att det denna person berättar eller skriver, verkligen kan ha med sanningen att göra.

### Den förenande kraften uttryckt i endräkt

Wikström:

”Men Cusanus insisterar på att den förenande kraften (*complicatio*) uttrycks i endräkt, vilket förutsätter att det finns ett intellektuellt universum av individer, som tillsammans uttrycker det gudomliga intellektet. Han förklarar också i detalj hur själen är delaktig av ljuset. Han säger

Det är inte så att en själ som i sig upptar den gudomliga ljusstrålen till sin natur skulle föregå delaktigheten, utan den gudomliga delaktigheten i det otillgängliga, allra verkligaste ljuset är dess vadhet. Det verkliga varat i vår intelligens består alltså av delaktigheten i det gudomliga intellektet. Men denna allra verkligaste kraft kan enbart upptas i annathetens mångfald och uppfattas närmast som ett slags bidragande möjlighet. Av detta kommer det sig att delaktiga själar just i annathet har del av det allra verkligaste intellektet, liksom i en verklighet som i relation till det gudomliga intellektet är möjlighet eller annathet. Hela vår intelligens består snarare av delaktighet av den gudomliga verkligheten inom den möjliga mångfalden.

Här ställs den obegränsade reella och språkliga variationsrikedomen i förgrunden i den mänskliga tillvaron. Den motsvarar en bestående strävan hos Cusanus att tänka i universella, eller inklusiva, kategorier, d.v.s. att han identifierar principen med dess uttrycksform. Detta är en implikation av föreställningen om den absoluta identiteten, d.v.s. tanken att alla själar intellektuellt är totalt delaktiga av den universella sanningen, även om var och en förverkligar den på sitt eget sätt, varvid just denna delaktighet är själens väsen eller entitet, som gör att man kan tala om identitet.” (Wikström 133)

**Kommentar:** Med anledning av Wikströms konstaterande i stycket ovan, att ”Cusanus insisterar på att den förenande kraften (*complicatio*) uttrycks i endräkt, vilket förutsätter att finnas ett intellektuellt universum av individer som tillsammans uttrycker det *gudomliga intellektet*”, kan vi se vad Martinus skriver om det fjärde tillvaroplanet visdomsriket<sup>33</sup> i *Den*

---

<sup>33</sup> Visdomsriket är det tillvaroplan Kristus härstammar från, enligt Martinus. Han skriver följande i stycke 91.7:

*eviga världsbilden* del 6, symbol 91, stycke 91.7:

”I visdomsriket finns alla skapelseprocesser, det är all skapelses hemort. Allt som över huvud taget tänks och skapas här på jorden och på alla andra klot och världar, blir till i visdomsriket. När vi tänker en tanke här, sker det faktiskt inte på det fysiska planet, tanken blir till i visdomsriket. I den vakna tillvaron har vi redan kontakt med visdomsriket. [...] Visdomsriket är hemorten för allt skapande, och därför är det klart att här kan man se alla former av skapande. [...] Det ser man i överflöd av i visdomsriket – här krävs inte tusentals arbetare för att göra en bro eller ett byggnadsverk. Här sitter arkitekten eller ingenjören och tänker tanken. Tanken blir till i plastisk och sträcker sig kilometervis ut i världsrymden, allteftersom man är i stånd att tänka sig tingen. [...] ... på det andliga planet ser vi inte en bild på en duk, vi ser det som verkliga, levande ting, levandegjorda av konstnärens jag. Så är det på det andliga planet, som utgörs av elektriska krafter. [...] I den andliga världen lystrar materien till tanken, och därför är denna värld den mest fullkomliga i sin uttrycksform.” (*Den eviga världsbilden* del 6, symbol 91, stycke 91.7)

Ja, här på detta tillvaroplan, visdomsriket, finns det onekligen individer som ”tillsammans uttrycker det gudomliga intellektet”.

Det är naturligtvis svårt att exakt veta vad Cusanus menade med ett universum av individer som uttrycker det gudomliga intellektet. Min hypotes är att han inte kände till visdomsriket i detalj såsom Martinus beskriver det, eller kanske inte alls över huvud taget. Det är mycket möjligt att Cusanus tänkte sig en mer ”ospecificerat” himmelsk tillvaro, där det gudomliga intellektet manifesteras kollektivt. Jag lämnar den frågan öppen, då min kännedom om Cusanus tankar på detta område är långt ifrån heltäckande.

På det kosmiska planet är alla själar intellektuellt sett delaktiga i den universella sanningen, även om, som Wikström skriver, var och en förverkligar den på sitt eget sätt. Wikström menar vidare att Cusanus tänker sig att ”just denna delaktighet är själens väsen eller entitet, som gör att man kan tala om identitet”. Ett uttalande som är helt i linje med Martinus analyser. Denna totala delaktighet som ”var och en förverkligar på sitt eget sätt”, är alltså en fråga om utveckling. Ju högre ”livskunskap” en individ har tillägnat sig, desto fler nyanser av den kosmiska sanningen kan denna individ ta till sig. Denna förvärvade livskunskap kulminerar på spiralkretsloppets femte tillvaroplan, den gudomliga världen, där individen betraktar livet och tillvaron utifrån Gudomens egen utsiktspunkt. Här, i den gudomliga världen, är varje individ bokstavligen talat ett med Gudomen. Tätare in på denna gudomliga entitet går det inte att komma. Här kulminerar den dagsmedvetna samvaron mellan individen och Gudomen, genom en organiskt fulländad sammansmältning av medvetande,

---

”Kristus var inte blott ett kärleksväsen från kärleksriket [det riktiga människoriket, spiralkretsloppets tredje tillvaroplan], utan han var från ett ännu högre rike, nämligen visdomsriket. Visdomsriket är den sfär som uttrycker *intellektuell energi*.” (Min kursivering)

livsupplevelse och livsyttning.

På det fysiska planet existerar inte en kollektiv enhet av likasinnade själar. Här upplever många människor en mer eller mindre atomiserad tillvaro utanför familjekretsen, arbetsplatsen och föreningslivet etc. En stark mycket stark känsla av gemenskap (och utvaldhet), förekommer i hög grad i olika religiösa och politiska sammanhang. Där kan man, med jordiska mått mätt, uppleva en försmak av den kommande kosmiska enhetskänsla som på ett kollektivt plan kännetecknar och präglar de moraliskt högtstående individerna i de andliga världarna. Där, i dessa världar, härskar den fullkomliga kärleken i varje ögonblick, i varje handling och i varje bemötande.

Denna utveckling äger, i Martinus förklaring av verkligheten, rum genom individens vandring genom spiralkretsloppet sex tillvaroplan, eller riken. På ett djupare, existentiellt plan är delaktigheten med Gudomen total, även om vi inte är medvetna om det eller förnekar den. Där, på det *existentiella planet*, är vi alla genom vår jagidentitet med Gudomen, *ett* med denna entitet, i all evighet. Vårt X1 är det samma som Gudomens X1. Genom detta orubbliga kosmiska faktum, utgör vi alla en odödlig, evigt existerande jagdel i Gudomens organism. Vi är evigt sammanvävda med varandra bortom tid och rum, bortom alla skapade företeelser. Det är vi, Gudomen och livsenheterna, som tillsammans utgör den kosmiska, orörliga och omanifesterade enhet som skapar och frambringar tiden och rummet med alla myriader av fysiska och andliga manifestationsformer utan början eller slut. I all evighet.

**Summerande kommentar:** Det är alltså denna existentiella delaktighet som utgör "själens väsen eller entitet, som gör att man kan tala om identitet." Genom X1-principen, eller den individuella jagdelen, är alla livsenheter evigt förankrade i Gudomens X1. Det är genom livsenheternas funktionskomplex, den treeniga principen X1, X2 och X3, som den enskilda livsenheten kan, efter eget huvud och på sitt eget sätt, bli intellektuellt delaktig i den universella sanningen.

## Det jordiska medvetandets långa utveckling

När det gäller det jordiska medvetandets tillblivelse kräver det en mycket långt utvecklingsperiod för att nå sin fulla potential. Därav den långa perioden av "inveckling i materien" som äger rum i växt- och djurriket, med start i slutskedet av salighetsriket.<sup>34</sup>

I fysisk form representeras salighetsriket av den mineraliska världen eller mineralriket. Det

---

<sup>34</sup> " 'Salighetsriket' är, som vi sett, en mycket egendomlig värld och skiljer sig från spiralens andra riken genom att den kan upplevas som en 'inre värld'. Naturligtvis har detta rike, som redan framhållits, även en 'yttre värld', eftersom det ju liksom alla andra manifestationer i universum utgör energi, som till sin natur är ämnen eller materia. Men till att förnimma denna materia har 'salighetsväsendet' inga organ eller sinnen, sedan dess intuitiva förmågor upphört utåt till. Därefter kan det fundamentalt förnimma endast i de energiformer eller 'våglängder' som utgör dess minnen. Däremot kan 'salighetsrikets' 'yttersida' förnimmas av väsen som har organ eller sinnen för upplevelse i den 'yttre världen', bl.a. jordmänniskorna. Sådana väsen upplever, som vi redan tidigare nämnt, 'salighetsrikets' 'yttersida' som 'mineralriket'." (*Livets Bog* del 2, st. 410)

är först i djurrikets slutfas som utvecklingen ”ur materien” på allvar tar sin början. Där, i det skedet, tar individens längtan efter att slippa materien ock karmavågornas tunga bojor sitt dagsmedvetna avstamp, och individens fokus ligger nu på utrensandet av de djuriska tankeklimat och beteendemönster som just utgör det tunga bojor som håller kvar individen i gamla tanke- och levnadsmönster. Denna mentala drivkraft är nu individens starkaste motivationsfaktor för att skapa förändring i sin tillvaro, vilka i slutändan kommer att leda fram till en levnadsform som utgör djurrikets diametrala motsats – det riktiga människorikets lysande nejder. Där utgör praktiserande av kärleken till sin nästa en mental och fysisk automatfunktion. Här härskar fred, frihet och en gränslös allkärlek till allt och alla utan förbehåll; det riktiga människorikets credo. Detta tillvaroplan är inget mindre än, det i religiösa sammanhang omtalade, ”himmelriket på jorden”.

Vi upplever alltså salighetsrikets yttersida i form av frostblommor på vinterfönstren eller som guld, silver och ädla stenar. Men även som

”... dess praktfulla flammande och lysande materier i form av solar och vintergator, dess eldsprutande berg och söndersprängda klippformationer, dess höjder och dalar, dess spetsar och avgrunder, dess färger och ljud, dess blixtar och tordön, ja, hela dess manifestation, alltifrån eld och ända till is, från dagens solsken och till nattens mörker...” (*Livets Bog* del 2, st. 410)

### **Känslans utveckling**

Det är framför allt i djurriket som det äger rum en utveckling av medvetandet, vilken intensifieras exponentiellt i slutfasen av detta tillvaroplan, genom den mängd moraliska, etiska och humana utmaningar som individen ställs inför i sin vardag. Utmaningar som allt som oftast krockar med den instinktivt efterlevda djuriska kamp- och stridsmoralen, vars initiala syfte är att se till att individen till varje pris överlever den dagliga tillvarons strapatser, ofta på andra individers bekostnad. Allteftersom tiden går och lidandearfarenheterna genomlevs, bearbetas och utvärderas, leder detta fram till att en ny mer osjälviskt inriktad moral steg för steg ersätter djurrikets moralkod ”den starkes rätt” och ”var och en är sig själv närmast”. Den nya moralens ledord blir det dubbla kärleksbudet ”Du skall älska Gud över allting och din nästa som dig själv” och den gyllene regeln ”Allt vad ni vill att människor ska göra er, det ska ni också göra mot dem”.

Den nya osjälviska etiken och moralen ska först medvetandegöras och sedan förverkligas genom praktisk handling i vardagen, vilket tar mycket långt tid. Detta sker, som all inläring, genom talangkärneprincipens A-, B-, och C-stadium (teori, praktik och automatiserad funktion eller färdighet). Här handlar inte minst om utvecklingen av medlidandeförmågan. Denna förmåga utvecklas genom de fysiska och mentala lidanden som djurrikets barska levnadsförhållanden medför för den enskilde. I djurriket utgör detta med att dräpa, eller att själv bli dräpt, en betydande del av vardagen. Det är principen ”den starkes rätt” som är djurrikets ledmotiv, dess kompromisslösa levnadsvillkor. Under århundradenas gång

utvecklas sakta men säkert människans känsleregister, och till sist, under den allra sista delen av djurriket, förmår individen inte längre att dräpa vare sig djur eller människor.

Slutmålet i denna långa utvecklingsprocess är att individen kommer till det mentala utvecklingsstadium där denne heller låter sig dräpas, än att tvingas till dråp på en annan människa. Då har individen inte långt kvar till det komiska medvetandets inträde i dennes medvetande. Den moraliska kärleksnivån är nu så högt utvecklad hos individen, att denne sedan en längre tid (flera inkarnationer bakåt i tiden) har intresserat sig för tillvarons andliga och existentiella dimensioner, och nu på allvar, inte som en behaglig och mentalt lugnande teori, utan som ett dagsmedvetet intellektuellt och känslomässigt faktum är klar över att det i världsalltet finns en bakomliggande gudomlig kraft, som genomstrålar och styr allt som existerar i den fysiska och andliga världen, med vilken man har en djupt existentiell samhörighet av eviga dimensioner.

Det dubbla kärleksbudet ”Du skall älska Gud över allting och din nästa som dig själv” blir så till sist inte något avlägset och ouppnåeligt idealtillstånd, utan en lika självklar som organisk del av individens psykiska struktur och beteendereperotar. Likaså blir den gyllene regeln ”Allt vad ni vill att människor ska göra er, det ska ni också göra mot dem” till ett vetenskapligt faktum, då kännedomen om karmalagen, med sin orubbliga sentens ”Vad man sår, det får man skörda”, även den till sist blir en del av varje individs basala livskunskap.

### **Intelligensens utveckling**

Intelligensen utvecklas genom att individen till att börja med tvingas hitta lösningar på de utmaningar som djurrikets stränga levnadsvillkor medför i form av ett fysiskt skyddsbehov (en trygg boplat) som kan säkra stammens, klanens eller familjens överlevnad. Utvecklingen går från att kunna försvara sig mot överfall av djur eller människor, till att samarbeta med andra individer eller grupper för att på så sätt öka överlevnadschanserna. Det är en utveckling som har pågått i tusentals år och som alltjämt pågår med oförminskad kraft över hela jorden. Nu med alltmer differentierade intelligensmässiga och känslomässiga utmaningar, bland annat gällande globalt inriktade samarbets- och fredsprojekt. Förverkligandet av den humana och solidariska sidan av dessa utmaningar går hand i hand med utvecklingen av individens medlidandeförmåga – dvs. den alltmer tilltagande (och därmed lugnande) inverkan som känslöenergin har på individens psyke och beteenderepertoar.

Detta förändrade medvetandetillstånd till medkänslans favör, visar sig bland annat genom att individen inte längre nämns skada eller dräpa djur och människor. Denne har nu definitivt gått över till en vegetarisk eller vegans kosthållning, samt lämnat många av de gamla fastlagda könsrollsmönstren och familjebildningarna bakom sig, då dessa inte längre utgör ett naturligt förstahandsval. I denna utvecklingsprocess från djur till riktig människa, utgör det Martinus benämner polförvandlingen en helt central komponent. Ämnet är mycket omfattande och går utanför denna essäs ramar, varför jag hänvisar den intresserade till Martinus egen litteratur i bokform eller på nätet: <https://www.martinus.dk/sv/tt/> och <https://www.martinus.dk/da-dk/>

## Förbindelsen mellan komplikativ enkelhet och explikativ annathet

Wikström:

”Cusanus påpekar ytterligare att det inte finns någon delaktighet i enheten, ifall den är komplikativ, alltså ren enkelhet, men inte heller, ifall den är explikativ annathet, d.v.s. utan aktuell enhet. Möjligheten till delaktighet av förändring och utveckling uppfattar man som ett slags motsatsernas koincidens, liksom en form av kraft hos den komplikativa oändliga enheten.

Denna upplysning är ytterst viktig för att den leder oss till frågan om hur Cusanus föreställer sig förbindelsen mellan komplikativ enkelhet och explikativ annathet. I detta sammanhang får man inte glömma bort att Gud enligt presentationen i *De coniecturis* höjer sig över allting och att detta också gäller den absoluta identiteten, som samtidigt uppfattas som subjektiv identitet. Jag ville påstå att det faktiskt är just i detta som den kristna mystiken – och ytterst Cusanus personliga gudsupplevelse – kommer till uttryck i hans texter. Det absoluta jaget som uttrycks av den absoluta enheten omfattar obegränsade möjligheter, som utvecklas individuellt. Förståndet finner sin annathet, d.v.s. begreppsligt uttryck, i intelligensens ljus. Precisionen får därmed ge vika för konjekturen. Men på sitt upphöjda vis gläder sig intelligensen över att kunna skapa konjekturer. Det är alltså språket som är redskapet för att uttrycka förbindelsen mellan enhet och annathet. Och intelligensen, som kommer till tals genom intellektet, gläder sig över sina uttrycksmöjligheter, tydligen också de språkliga.” (Wikström s. 134)

### Den absoluta identitetens subjektiva identitet

Gudomen, per se, utgör genom sin existentiella utgångspunkt, dvs. det enda som i verkligheten existerar – det absoluta subjektet. Gudomen kan med andra ord inte betecknas som ett objekt, förutom i teorin, då som en tankekonstruktion. Ett objekt utgör ett avgränsat något och Gudomen kan per definition inte avgränsas då denna entitet utgör evigheten och oändligheten. Lika lite kan Gudomen beskrivas i termer av egenskaper eller genom mångfaldens skiftande uttrycksformer och attribut, då denna entitet utgör summan av allt som existerar och därmed upphäver de timliga motsatserna. Alla rörelser går upp i detta 0X/X1 (där det har sitt ursprung) och blir lika med det. Gudomen är en entitet som befinner sig i en evig, orubblig balans och vars livsupplevelse manifesteras på ett illusoriskt sätt genom den i Gudomen ”inneboende” treeniga funktionsprincipen X1, X2 och X3. Summan av de fyra X:n utgör det gudomliga ”X” – det evigt existerande ”något som är” – alltets och tillvarons alfa och omega.

Objekt, dvs. timliga spegelbilder av Gudomen, kommer till uttryck i X3-området och utgör relativa och föränderliga reflexer av totalväsendet Gudomen, tillkomna genom dennes obegränsade skapelsepotential. Då Gudomen utgör den odelbara Ettheten – evigt omanifesterad, orörlig, oskapad och därmed kontrastlös – ligger det i sakens natur att ett objekt endast kan förkomma i skapelsernas värld. Den absoluta identiteten utgör en

subjektiv identitet, som befinner sig ”ovanför” eller ”bortom” motsättningarnas eller kontrasternas tillvaroplan. Wikström formulering: ”Det absoluta jaget som uttrycks av den absoluta enheten omfattar obegränsade möjligheter, som utvecklas individuellt”, stämmer väl överens med t ex Martinus tankar om den evigt pågående korrespondensen mellan Gudomen och livsenheterna (se gärna Martinus symbol 11 ”Den eviga världsbilden, det levande väsendet 2, den eviga Gudomen och de eviga gudasönerna”

<https://www.martinus.dk/sv/symbolerna/symboloversikt/symbol-11.html>).

**Kommentar:** Cusanus tanke om ”det absoluta jaget”, stämmer också väl överens med Mäster Eckhart gudsbegrepp, som innefattar en existentiell och en funktionell skillnad mellan Gudomen, den icke-verkande existentiella ”gudsdelen” och Gud, den verkande, funktionella ”gudsdelen”. Likaså stämmer tanken om det absoluta jaget in på Martinus definition av Gudomen, där 0X står för, som jag ser det, den existentiella, icke-verkande ”gudsdelen” och den treeniga principen: X1, X2 och X3, står för den funktionella, verkande ”gudsdelen”.<sup>35</sup>

**Konklusion:** Djupast sett finns bara ”X”, det gudomliga ”något som är” eller jaget. Detta ”X” utgör det totala allt, Ettheten, ”den orsakslösa orsaken eller den första saken”, det absoluta allomfattande ”något som är”.

\*\*\*\*\*

Nedan återges några citat från *Livets Bog* del 4, där Martinus skriver om nuet, dåtid och framtid, det levande väsendet eviga och timliga sida, vilket följs av en kortare text: ”Rörelsens princip och de fem universella rörelsearterna” hämtad från Per Bruus-Jensens bok ”X”, del 1, där han i korta ordalag benämner och förklarar vår timliga sidas tillblivelse genom rörelsens fem olika uttrycks- och manifestationsformer i annathetens eller mångfaldens domäner. Dessa stycken ger en bild av, eller en förståelse för, de ”gudomliga ramar” inom vilka annatheten – livsupplevelsens mångfald – kommer till uttryck genom rörelsen skapande av upplevd nutid och tänkt dåtid respektive framtid.

## Jaget och tidens tre dimensioner

I *Livets Bog* del 4, kommer Martinus in på jagets ”dubbelnatur” – dess eviga urbild och dess

---

<sup>35</sup> Denna gudomliga, verkande del bryter sig, genom urbegäret och jagets egenvilja (mottrycket mot rörelsen), ”ut ur” X eller Ettheten via livsimpulserna från 0X/X1 till X2 – skapar- och upplevelseförmågan. Dessa livsimpulser ”omsätts” sedan via moderenergin och de sex grundenergierna till skapelser i X3-område. Dessa ”inomverkande aktiviteter” äger rum i ett evigt pågående nu. Rörelserna och manifestationerna i X3-området ”differentierar” och ”separerar” nuet i en oändligt mängd illusoriska, timliga detaljer och formationer. Dessa detaljers och formationers förvandlingar – uppkomst, livstid och avslutning – är, genom bland annat perspektivprincipens och kontrastprincipens inflytande, ett annat uttryck för rumtiden – rörelsernas domän eller X3-området. Dessa rörelser och förvandlingar ger i sin tur ger upphov till den andliga upplevelsen av begreppen forntid och framtid. Nuet utgör rumtidens existentiella grundförutsättning – den ”fasta punkt” kring vilket dessa begrepp ”rör sig”. Med andra ord: evighetens perpetuum mobile – jaget och rörelsen.



timliga avbild, det obegränsade kontra det begränsade samt tidens tre dimensioner, nutid, dåtid och framtid.

*"Det levande väsendet" såsom identiskt med "nuet" och "evigheten"*

”Eftersom ovannämnda jag kan uppfatta eller uppleva sig självt som ett viljeförande ’något’, som kan laborera med energi, rörelse eller materia och därvid skapa ’materiella’ företeelser, och det alltså såsom dessa företeelsers skapare kan uppfatta sig självt som varande ’utanför’ dessa, varför ingen av dessa företeelser kan uttrycka dess analys, är det klart att det endast kan uppleva sin egen högsta analys som ’X’. Men som ’X’ utgör det ju inte något ’levande väsen’. Då är det endast: ’något som är’. ’Ett levande väsen’ blir det endast i kraft av sin förmåga (X2) att uppleva sig självt ’inuti’ de av det självt frambringade ’skapade företeelserna’ (organismen och rörelserna) och framträder då inför sina egna sinnen som ’ett levande väsen’. Skillnaden mellan dess analys som ’levande väsen’ och dess analys som ’X’ ligger i den omständigheten att det i den första analysen utgör ’nuet’, medan det i den andra analysen utgör ’evigheten’.

För att förstå detta måste man göra klart för sig att ’evigheten’ är detsamma som ’det obegränsade’. Och eftersom endast ’det obegränsade’ kan vara lika med ’X’, blir detta, ’det obegränsade’, följaktligen identiskt med det levande väsendets första eller högsta analys. Likaså måste man ha i minnet att ’nuet’ är detsamma som ’det begränsade’. Det utgör alltid det skarpt avgränsade ’mittpartiet’ mellan förfluten tid och framtid. Då förfluten tid och framtid inte existerar för något som inte har medvetande, måste det levande väsendet vara det absolut enda existerande som kan vara ’ett’ med ’nuet’. ’Nuet’ är således identiskt med ovannämnda ’någots’ eller ’evighetens’ ’tillfälliga’ utslag. Då detta utslag i sin helhet endast kan äga rum i form av ’det levande väsendet’, blir det här till orubblig verklighet att detta väsen och ’nuet’ är identiska. Det levande väsendets högsta kosmiska analys är således detsamma som ’evigheten’, medan dess högsta timliga analys är detsamma som ’nuet’.”  
(*Livets Bog* del 4, st. 1065)

*"Evigheten" är detsamma som jaget eller "det oföränderliga", medan "nuet" är "det levande väsendets" manifestationsformer eller "det föränderliga"*

”Med ovannämnda insikt som faktum är det lätt att hålla sig fri från tankeförvillelsen. Det är således uppenbart att det levande väsendets liv uteslutande är en kombination av ’evigheten’ och ’nuet’. ’Evigheten’ är dess ’jag’ och ’nuet’ dess upplevelse av livet. Att ’evigheten’ är den sida hos det levande väsendet som är oföränderlig och därför är stillhet, är ju självklart. Något som är föränderligt kan ju omöjligt vara evigt. Lika självklart är det att ’nuet’ enbart kan vara identiskt med den sida hos det levande väsendet som är föränderlig. Något som inte kan förändras kan varken ha förfluten tid eller framtid, ty vad skulle i så fall markera dessa två företeelser? Och där ingen förfluten tid eller framtid kan markeras, kan inte heller någon upplevelse av ’nuet’ existera. ’Nuet’ kan därför endast existera som identiskt med kortast möjliga ’mellantid’.” (*Livets Bog* del 4 st. 1066)

*"Förfluten tid" och "framtid" kan endast existera i "nuet" som något "tänkt" eller "andligt"*

”Det finns absolut ingenting som i samma ’nu’ kan utgöra motsatsen till sig självt. Allt som existerar som kontrast till ’nuet’ kan i detta ’nu’ omöjligt vara annat än ’tänkta’ företeelser. Allt som ligger utanför ’nuet’ kan således bara existera eller upplevas i detta ’nu’ som ’tänkta’ kontraster till ’nuet’. Dessa ’tänkta’ kontraster bildar tillsammans två områden, av vilka det ena utgör ’förfluten tid’ och det andra ’framtid’. De före ’nuet’ framträdande realistiska upplevelserna har således i ’nuet’ blivit till tankar i form av ’minnen’, liksom de efter ’nuet’ uppträdande realistiska upplevelserna i ’nuet’ endast existerar som ’tankar’ i form av mer eller mindre riktiga ’förmodanden’. Dessa två stora företeelser existerar alltså inte för det levande väsendets ’nu’ i någon annan form än som ’tänkta’ företeelser. ’Det förflutna’ och ’framtiden’ är således inga fysiska företeelser, utan är i ’nuet’ uteslutande ’andliga’ i sitt framträdande. Endast själva ’nuet’ kan vara realistisk, praktisk upplevelse. [...] ’Det förflutna’ och ’framtiden’ är således inga fysiska företeelser, utan är i ’nuet’ uteslutande ’andliga’ i sitt framträdande. Endast själva ’nuet’ kan vara realistisk, praktisk upplevelse. Men denna praktiska upplevelse blir ögonblickligen efter sin manifestation förvandlad till ’förfluten tid’ och är därmed för det upplevande väsendet fullständigt försvunnen från de rent realistiska upplevelsernas plan och existerar nu enbart i dess tankesfär, det vill säga i dess medvetande. Denna till ’tankar’ eller medvetande omskapade ’förflutna tid’ fortsätter dock sin energis svängningar i ’nuet’ på ett sådant sätt, att det däri uppstår mer eller mindre dimmiga bilder av eller tecken på att dessa svängningar fortsätter bortom ’nuet’. Dessa dimmiga bilder av den utanför ’nuet’ fortsatta verkan av ’det förflutna’ existerar alltså i ’nuet’ som den ’tänkta’ ’framtiden’.” (*Livets Bog* del 4, st. 1067)

### **Rörelsens princip och de fem universella rörelsearterna**

I boken ”X” del 1 kapitel 4, beskriver Per Bruus-Jensen det han kallar de fem universella rörelsearterna. Dessa rörelsearter är: 1) stamrörelsen, 2) rummet, 3) tiden, 4) förvandling och 5) materien.

Genom dessa fem olika rörelsearter förmår jaget att skapa illusionen av en *subjektiv* verklighet, förverkligad i eller genom jagets mentala livsrum. Skapandet av denna illusoriska verklighet sker genom ett intimt samarbete mellan jagets förnimmelseapparat, X2, och de däri befintliga skaparprinciperna. Här har rörelseprincipen en särskilt framträdande roll. Den är primärt ansvarig för att jaget (tillsammans med de övriga skaparprinciperna) kan skapa kontrasten till sin egen stillhetsnatur. I världsalltet finns det djupast sett inget annat att röra eller ta av, än det som jaget representerar – det immateriella, substans- och formlösa tomrummet.

”Med andra ord: rörelseprincipen utgör den enskilda kosmiska faktor som i första hand döljer sanningen om Jagets absoluta natur, nämligen genom att frambringa en objektiv, men illusorisk motsats till denna natur, representerade av det fenomen som vi kallar rörelse. Rörelseprincipen spelar alltså rollen som själva rörelsefenomenets och därmed det skapades basala, funktionella

grundlag.” (”X” del 1, s. 123, 1997. Min översättning.)

Rörelseprincipen är huvudansvarig för framtagandet av partiklar. Det är tack vare intensiv rörelse, som det är möjligt för jaget att dölja sin tomhetsnatur genom skapandet av partiklar.<sup>36</sup>

Materien är djupast sett konstituerat av tomrum inuti tomrum:

”Den består av en oändlig kedja av tomrums tomrum inuti varandra utan gränser vare sig uppåt i det stora eller nedåt i det lilla, vilket betyder att tomrummet utgör det ”råmaterial” som materien och därmed det materiella i realiteten är skapade av.” (”X” del 1, s. 55, 1997. Min översättning.)

**Kommentar:** I absolut mening utgör all materia, alla rörelser illusoriska företeelser. De utgör djupast sett illusoriska förklädnader av subjektets princip, möjliggjorda genom jagets utnyttjande av de kosmiska skaparprinciperna i X2. Däribland rörelseprincipen, kontrasprincipen och perspektivprincipen.

### **Det absoluta jagets obegränsade möjligheter**

”Det absoluta jaget som uttrycks av den absoluta enheten omfattar obegränsade möjligheter”, menar Cusanus. Det absoluta jaget, eller Gudomen, utgör den icke identifierbara, immateriella, egenskapslösa och därmed formlösa entitet som, trots den fullständiga avsaknaden av attribut, ändå kan beskrivas som utgörande det virtuella världsdjupet, vari allt som finns till existerar. Detta virtuella världsdjup utgör utspringet för den treeniga principen, vilken i sin tur utgör utspringet för rörelsearternas olika uttrycksformer, genom vilka universums otaliga livsenheter manifesterar sin närvaro och existens.<sup>37</sup>

---

<sup>36</sup> Se gärna Martinus artikel ”Partiklar, tomrum och tankekraft” Kosmos 4/2017

<sup>37</sup> Den virtuella egenskapen hos Gudomen skulle, om man så vill, kunna liknas vid det som på dataspråk kallas *virtuell verklighet* (även kallad datorsimulerad verklighet eller immersive multimedia). Denna virtuella verklighet är en datateknisk produkt som simulerar verkliga eller inbillade miljöer och vår egen närvaro och interaktion i dem.

”Illusionen av verklighet i VR frammanas dels av den kroppsliga interaktionen med en virtuell modell, och dels av att ljus, ljud, rörelser med mera som simuleras av modellen känns igen från verkliga miljöer. De sensoriska upplevelsorna (det vill säga för syn, känsel, hörsel och lukt) är i vissa fall tillräckliga för användning inom undervisning och träning av bland andra soldater, piloter och kirurger.”

([https://sv.wikipedia.org/wiki/Virtuell\\_verklighet](https://sv.wikipedia.org/wiki/Virtuell_verklighet)).

Wikström:

”Här rör vi oss på gränsen mellan olika logiska världar, som själen bedömer med förmodandets konst. Det tycks vara fråga om en kontinuerlig växelverkan mellan den rationella och den sinnligt-empiriska själsliga enheten. Därmed ökar själen sin kunskap om världen. Den logiska världen uppkommer närmast genom rationell bedömning av den empiriska världen, men omfattas i intelligensens, eller intellektets, ljus. I detta betraktande klarnar självmedvetandet. I denna rörelse finns det enbart ett subjekt, d.v.s. själen. Men anden är närvaron av Guds ande i själen, vilket innebär att den inte har något ursprung, inte heller någon begränsning i tiden eller rummet. Det finns alltså inget jag som är uteslutet från den andliga aktiviteten. Genom att anden är både rationell och intellektuell, omfattar jagets kraft både tanke och vilja (intellekt): jaget kan inte tänkas eller föreställas. Men den intellektuella anden, som är det främsta tecknet på mänsklig identitet, förutsätts som kraften i förmågan att fälla omdömen (*vis vocabuli*), d.v.s. att mäta verkligheten rationellt och att uttrycka denna konst med förmodanden, varvid måttenheten, eller mättingsprincipen aldrig kan bestämmas av någon, då måttet ju alltid föregår det mätbara. Anden ger alltså aldrig sin oinskränkta frihet ifrån sig. Det transcendentala, eller absoluta, jaget har obegränsad frihet.” (Wikström s.134)

**Kommentar:** Kunskapen om världen och tillvaron, skriver Wikström, uppkommer genom en rationell bedömning av den empiriska världen genom de intryck våra sinnesorgan mottar under vår vakna tid på dygnet. Sedan bearbetas och summeras intrycken av intelligensen, och blir till dagsmedveten kunskap. Detta beskriver Wikström som en rent subjektiv eller själslig företeelse. Denna själsliga eller subjektiva företeelse tillhör andens område. Men, skriver Wikström, anden är närvaron av Guds ande i själen. Detta innebär att anden är

---

”Illusionen av verklighet i VR frammanas dels av den kroppsliga interaktionen med en virtuell modell, och dels av att ljus, ljud, rörelser med mera som simuleras av modellen känns igen från verkliga miljöer”, står det i texten ovan. Med lite god vilja kan man utan vidare överföra den kroppsliga interaktionen med en virtuell *modell* till X1:s ”inre korrespondens” med OX (sig själv). OX utgör ju den outtömliga källan för skapandet av nya materiella företeelser, organismer och världar. Dessa blivande organismer och världar finns i virtuell form, hittills oprövade, i världsdjupets bottenlösa tillvaroform, och väntar på att tas i bruk för nya upplevelser av det gudomliga ”något som är”. X1 ”hämtar” med andra ord det ”den” behöver ”ur” OX (sig själv) för sin och livsenheternas eviga livsupplevelse. I den här liknelsen eller jämförelsen blir, i min tolkning, den treeniga principen Gudomens ”kroppsliga” del som interagerar med en virtuell modell, de potentiella manifestationsformerna i OX.

När det gäller simulering av ljus, ljud och rörelser med mera, kan man likaså med lite god vilja tänka sig jagets eller X1:s laborerande med sina tidigare inhämtade erfarenheter i form av de talangkärnor (verkliga miljöer), som finns lagrade i ödeselementet i övermedvetandet eller X2.

obegränsad till sin natur, dvs. det finns inga tidsmässiga eller rumsliga begränsningar av något slag. Det finns med andra ord inget jag (livsenhet) som är utesluten från denna andliga, kunskapsinhämtande aktivitet.

Från tillvarons urgrund (X) interagerar Gudomen (0X/X1) med sig själv, genom sig själv i rörelsernas område (X3), via livsenheternas (X1 X2, X3) aktiviteter och livsupplevelser. På så sätt hålls det gudomliga, kosmiska urverket i gång. Därigenom uppfylls jagets (X1) eviga behov av självbekräftelse. Denna självbekräftelse är initialt möjlig tack vare jagets eviga motivationsfaktor, urbegäret, och jagets eviga energifaktor, moderenergin.

Genom dessa båda initiala "generalfaktorer" i jagets kosmiska verktygslåda, X2, tillfredsställer jaget (X1) sin "tvingande" önskan om livsupplevelse. Denna formas och får sedan en tids-rumslig plats eller position i eller inom den "bakgrund" eller det existentiella djup, som representeras av jagets egennatur: den immateriella stillheten och tomheten. Tiden – timvisaren, minutvisaren och sekundvisaren – illustrerar tidens succession, i en oavbrutet pågående rörelse medurs över urtavlan. Här framstår Martinus uttalande om att rörelse är "livets främsta kännetecken" som en odiskutabel självklarhet. Ingen rörelse, ingen förvandling. Ingen förvandling, ingen medvetandeskapande aktivitet. Ingen medvetandeskapande aktivitet, inget liv. Rörelse är liv, liv är rörelse – jagets liv.

### **Tänkande "nedifrån", tänkande "ovanifrån"**

Hur ska vi betrakta det, av Wikström ovan sagda: rörelsen och självmedvetandet, den subjektiva upplevelsen, själen, och detta att "anden är närvaron av Guds ande i själen"?

Martinus talar i *Livets Bog* del 1 om två sorters tankekonstruktioner, två olika "sätt" att tänka. Han benämner det tankar "nedifrån" och tankar "ovanifrån". Kortfattat kan sägas, att tankar "ovanifrån" upp bärs av intuitionsenergin och utgör individens högsta synförmåga. Intuitionsenergin är, på människans nuvarande utvecklingsnivå i princip ännu överksam, eller ytterst svag. Intuitionsenergin kan därför, för de flesta av oss, betraktas som ett frö som ligger på tillväxt i vår kosmiska struktur, och vars spirande förmåga ännu i mycket begränsad omfattning kommer till uttryck. Framträdande vetenskapsmän och kvinnor, författare och kompositörer etc., kan under gynnsamma omständigheter få del av denna energi och, helt plötslig som en klar blixtn från ovan, hitta lösningen på ett utmanande vetenskapligt problem; få idéer till nya berättelser och nya kompositioner.

Det går att betrakta detta, att "anden är närvaron av Guds ande i själen" som en form av kontakt med denna energi, då intuitionsenergin utgör Guds medvetandeenergi.<sup>38</sup>

---

<sup>38</sup> Intuitionsenergin ligger, som tidigare beskrivits, till grund för det som Martinus benämner "kosmisk klarsyn", dvs. kosmiskt medvetande. Denna energi tränger igenom alla former av materier, former och skapelser. Därav begreppet kosmisk klarsyn. I denna energi finns vetandet om allt – dvs. all kunskapen om alla existerande skapelser, livsyttringar och dess bakomliggande faktorer – tillgängligt för den som har förmågan att tona i sig på denna våglängd (företrädesvis den kosmiskt medvetande individen). Man skulle kunna säga, att med

### **Tänkande ovanifrån**

Den högre formen av gudskontakt kan betraktas som en beröring med intuitionsenergin, dvs. ett tänkande "ovanifrån". Ett tänkande som innebär att det inte finns några begränsningar, vare sig i tiden eller i rummet. Gudomen, intuitionsenergin personifierad, befinner sig utanför tid och rum och utgör den övergripande, transcendentala "intuitionsentitet" som finns bakom (och djupast sett utlöser) varje enskild individs manifestationer i världsalltet. Det är denna entitet man kommer i direktkontakt med vid användandet av intuitionsenergin. Inte undra på att det krävs en viss moralisk standard eller utvecklad kärleksförmåga för få tillträde till dessa himmelska regioner; till den gudomliga visdomsoceanens obegränsade "arkiv" eller kunskapsbank av guldkopior.

### **Tänkande nedifrån**

Tänkandet "nedifrån" skulle i de här sammanhanget kunna representeras av detta "att mäta verkligheten rationellt och att uttrycka denna konst med förmodanden..." Här är det den mänskliga intelligensen som står för verklighetsbeskrivningen, med allt vad det innebär av intellektuella tillkortakommanden, missförstånd, förmodanden eller approximationer. Men även på det fysiska planet är Gudomen närvarande. Något Wikström understryker med följande konstaterande: "varvid måttenheten, eller mättingsprincipen aldrig kan bestämmas av någon, då måttet ju alltid föregår det mätbara. Anden ger alltså aldrig sin oinskränkta frihet ifrån sig. Det transcendentala, eller absoluta, jaget har obegränsad frihet."

Här ser vi att det immanent närvarande absoluta jaget, Gudomen, alltid är den varifrån allt skapat utgår. Gudomen är den faktor som utgör måttet varmed det mätbara mäts och definieras. Måttet kan här ses som den eviga aspekten, 0X, och det mätbara som det skapade eller de timliga manifestationerna; organismerna eller tingen, X3.

### **Tänkandet och intelligensförmågan**

Det mänskliga tänkandet baseras i huvudsak på intelligensförmågan. Denna förmåga ger inga svar på de existentiella frågorna om livet, existensen och döden. Intelligensen befattar sig enbart med mått- och viktfacit, och vi använder den för att sortera, kategorisera och katalogisera information och erfarenheter. Intelligensen har inga moraliska aspekter "inom" sig. Den är neutral till sin natur och kan likaväl användas i det godas som i det ondas tjänst. Därför kan vi aldrig genom intelligensen eller tänkandet "nedifrån" – som ju bygger på rörelsearters möte med andra rörelsearter, vilka rakt igenom utgör relativa företeelser – komma fram till dessa rörelsers innersta kärna eller idé, dess kosmiska facit. Dessa facit kan

---

intuitionsenergin tittar man inåt i sig själv. Med sina "andliga" ögon ser man ting, företeelser och skeden osv. som inte har en fysisk manifestationsform. De "pulserande" energier som, till exempel, omger varje blad på ett träd eller en buske, förblir osynliga för den individ som betraktar dem enbart med sin intelligens- och känslomässigt baserade fysiska iakttagelseförmåga.

endast skådas eller erfaras genom tänkandet ”ovanifrån”, dvs. genom vår högsta andliga synförmåga: intuitionen.

Martinus skriver i *Livets Bog* del 1 stycke 217 angående tänkandet ”nedifrån”, att den jordiska vetenskapen ännu endast är baserad på tänkandet ”nedifrån” och att den därför inte kan ”bli något fundamentalt uttryck för världsalltets analyser eller ’den eviga sanningen’ – inte längre än just till området för tankeprocessen ’nedifrån’.” Martinus slår fast följande vad gäller tankeprocessen ”nedifrån” och ovanifrån”:

”Den framskridna jordmänniskan kan sålunda, förutom sin upplevelse av tankar ’nedifrån’, också uppleva tankar ’ovanifrån’. Medan upplevelsen ’nedifrån’ utgör den fundamentala formen för upplevelse av tillvaron i det vakna fysiska livet, utgör tankeupplevelsen ’ovanifrån’ däremot en fundamental livsform först när individen har passerat den stora födelsen. För jordmänniskans vidkommande är tankeupplevelsen ’nedifrån’ alltså den fundamentala, medan tankeupplevelsen ’ovanifrån’ ännu bara är mycket elementär och blott som små glimtar kan komma till utlösning hos enstaka, något mer framskridna individer.” (*Livets Bog del 1*, st. 217)

Så framledes kan vi bara vänta på att det gynnsamma ögonblicket väl inträffar, då vi med egna ögon, i en intuitiv ögonblicksbild, får skåda något av den andliga världens, för oss ännu dolda, hemligheter om tillvarons sanna beskaffenhet.

## Cusanus, jaget och själen

Wikström:

”Låt oss granska några kontexter där Cusanus beskriver jaget. Närmast den av Zaehner påtalade panteismen kommer han i (ett ovan citerat) avsnitt av *De coniecturis*, där det heter om själen i absolut mening

Själen förutsätter att den omfattar allt, genomtränger och fattar allt och av detta drar den slutsatsen att den är i allt och att allt är i den... Den betraktar alltså i den numeriska avbilden av sig själv – och närmare bestämt liksom i en naturlig och sig själv motsvarande bild – sin egen enhet, som är dess vara.

Självreferensens rörelse är här helt inomsjälslig, vilket är en form av solipsism. Här omfattar själen, d.v.s. just det transcendentala jaget, allting och den själsliga rörelsen mellan de olika enheterna är i detta avseende immanent. Detta är det absoluta självmedvetandet, s.a.s. en hårsman från den ”panteism”, som Zaehner påtalar i sin artikel, men också grunden för den dialektiska rörelsen i själen. Det verkar dock som om Cusanus snart hade upptäckt det problematiska med denna tanke: han reviderar sin uppfattning och utvidgar dialektiken i universell riktning, så att det blir fråga om ett betraktelsesätt som omfattar jaget. I verket *Idiota de sapientia* uttrycker han sig mycket försiktigare, d.v.s.

Men den absoluta andens konst är inte någonting annat än gestalten av allt gestaltbart. Sålunda ser jag att begreppet om begreppet inte är någonting annat än begreppet om ur bilden av den gudomliga konsten.

Han bekräftar ytterligare att det förhåller sig så här:

Ty det absoluta begreppet kan inte vara någonting annat än den urbildliga gestalten av allt som kan begripas, d.v.s. likheten med allt gestaltbart.

Här presenteras det andliga Ordet i själen som bilden av sin absoluta urbild. Själen är alltså inte absolut i sig själv, utan enbart i egenskap av delaktig av ur bilden. Men detta var vad Cusanus egentligen ville säga i *De coniecturis*. Det absoluta begreppet verkar här vara medlet att höja sig över sig själv.” (Wikström s. 137)

**Kommentar:** I Martinus beskrivning av det levande väsendet i symbol nr 6, *Det levande väsendet 1*, är detta väsen uppdelad i tre delar. X1, jaget, X2, skapar- och upplevelseförmågan och X3, det skapade: kroppen och tingen. Symbolen är utformad som en avsmalnad trekant, med där den första delen symboliserar jaget, den andra delen skapar- och upplevelseförmåga, moderenergin och de sex spiralcentra, och den tredje delen det skapade, de sex undermedvetandeenergierna: instinkt, tyngd, känsla, intelligens, intuition och minne. Dessa energier emanerar ur skapar- och upplevelseförmågan eller övermedvetandet, de utgör så att säga en förlängning av övermedvetandets sex spiralcentra. Vidare finns det en symbol för vår kropp i form av en röd ring. Korset och strålarna, som finns tecknade i området inuti den röda ringen, uttrycker väsendets eviga andliga struktur och representerar, som Martinus skriver i *Den eviga världsbilden* del 1 symbol 6 sidan 30, ”den kosmiskt medvetna människans syn på det levande väsendet”. Symbol nr 6 är tecknad mot en svart bakgrund.

”Här presenteras det andliga Ordet i själen som bilden av sin absoluta urbild. Själen är alltså inte absolut i sig själv, utan enbart i egenskap av delaktig av ur bilden”, skriver Iris Wikström. Hur Martinus beskriver detta med att själen inte är ”absolut i sig”, ska vi nu titta lite närmare på.

### **Martinus definition av själen**

Just dessa sex undermedvetandeenergierna: instinkt, tyngd, känsla, intelligens, intuition och minne, menar Martinus är det samma som själen:

”Dessa kroppar utgör väsendets medvetande genom vilket dess skapelse och upplevelse av livet äger rum. Då livsupplevelsen är en evig förändrings- eller skapelseprocess förändras dessa grundenergikroppar i takt med väsendets längtan och vilja. Härigenom upprätthålls en ständig utveckling genom de sex tillvaroplanen.”

(Symbolförklaring till symbol nr 6 *Det levande väsendet 1*

<https://www.martinus.dk/sv/symbolerna/symboloversikt/symbol-6.html>)



Som vi kan se av texten, utgör själen i Martinus beskrivning en ständigt växlande företeelse. De sex medvetande- och organismskapande grundenergierna, själva urkällan till jagets möjliggörande av omsättning av skapelseimpulser till manifesterad verklighet (via den överordnade moderenergin), är evig de samma. Men själens ”manifesterade innehåll” varierar allteftersom grundenergierna skiftar karaktär, dvs. när de växer eller avtar i styrkegrad eller kapacitet. Detta sker när individen rör sig mot ett nytt tillvaroplan i spiralkretsloppet.<sup>39</sup>

Detta betyder att livsenhetens själ, i takt med sin utveckling från de mer primitiva utvecklingsstadierna växt- och djurriket, där de materieskapande energierna instinkt, tyngd- och känslenergierna dominerar, till de högre tillvaroplanen – det riktiga människoriket, visdomsriket, den gudomliga världen och salighetsriket – där de medvetandeskapande energierna intelligens, intuition och minne dominerar - kommer att gestalta sig på olika sätt.

### **Grundenergierna, djurriket och det riktiga människoriket**

En av grundenergierna dominerar på respektive tillvaroplan. I djurriket, där vi människor befinner oss, dominerar den explosiva och utvidgande tyngdenergin. Överallt där denna grundenergi får fritt utlopp blir resultatet förstörelse, mental och fysisk splittring, krig, mord och dråp. Något det tyvärr finns allt för många exempel på i vår omvärld. Tyngdenergin utgör den huvudsakliga beståndsdelen i det mentala klimatet som Martinus benämner intolerans.

(Se gärna Martinus symbol nr 3 ”Intolerans”

<https://www.martinus.dk/sv/symbolerna/symboloversikt/symbol-3.html>)

I takt med att individen genomgår de lidandebaserade livserfarenheterna i djurriket utvecklas känslenergin. Den fysiska och själsliga smärtan blir den varningsklocka som väcker de slumrande intellektuella medvetandefunktionerna. Detta uppvaknande medför att olika lösningar på vardagens utmaningar tillkommer, eller växer fram, i individens beteende- och medvetanderepertoar.

Det är sedan känslenergin och intelligensenergin som balanserar tyngdenergins destruktiva krafter eller inflytande i själen till en icke-destruktiv, konstruktiv nivå. Detta sker allteftersom det ena lidandefyllda livet efter det andra avlöser varandra. Sakta men säkert tilltar individens motvilja mot att dräpa eller skada andra människor och djur. Många individer blir efterhand vegetarianer eller veganer av etiska skäl, då de börjar förstå att dödandet och ätandet av djur

---

<sup>39</sup> ”Genom den eviga kosmiska principen om hunger och mättnad rör sig väsendet i ett rytmiskt förlopp genom de sex tillvaroplanen. Det är således väsendets egen önskan och vilja som för det genom kretsloppets mörkerregioner såväl som dess ljusregioner.”

(Symbol förklaring till symbol 12 *Grundenergiernas kombinationer*

<https://www.martinus.dk/sv/symbolerna/symboloversikt/symbol-12.html>)

korrelerar med deras egna svåra livsutmaningar i form av sjukdomar och dödsolyckor, och inte minst de traumatiska krigssituationer som i årtusenden har präglat människans tillvaro, med allt vad det innebär av fysiskt och själsligt lidande.<sup>40</sup>

Kunskapen om konsekvenserna av ovanstående djuriska beteendemönster vad gäller valet av animalisk föda samt användandet av krigshandlingar som ett konfliktlösningsmedel, hämtar många individer från den andliga vetenskapens källor, där bland annat karmalagens osvikliga inverkan, precision och djupgående syfte blir både känslomässigt och intellektuellt underbyggd och begriplig. Detta leder efter hand till ett omskapande av individens medvetande till förmån för en mer omhändertagande och kärleksfull inställning till djur och medmänniskor.

En människa med en så högt utvecklad kärleksförmåga betraktar varje individ som denne möter som sin vän. Begreppet vänner går med andra ord, i det här sammanhanget, långt utöver den mer begränsade krets av personliga vänner som en individ i vanliga fall betraktar som sin närmaste umgängeskrets och följaktligen mår lite extra om.

Vid en viss tidpunkt i slutet av djurriket, har tyngdenergin inflytande över individens beteendepertoar reducerats avsevärt – i nära ”samverkan” med individens utveckling av den motsatta sexuella polens (den feminina polen hos mannen och den maskulina polen hos kvinnan) mer intelligensbetonade och kärleksfulla egenskaper. Efter det att dessa båda poler till slut har uppnått en likvärdig balans eller styrkegrad (vilket utlöser den stora födelsen och det kosmiska medvetandet inträngande i medvetandet), är individen mentalt mogen att träda in i det riktiga människorikets domäner. Djurriket tillhör nu ett passerat och genomlevt stadium. Nu väntar, bokstavligen talat, öoner av tid i de andliga världarnas mentala ljusregioner. Här utgör Gudomens allkärleksfulla kosmiska strålar det inre ljus som strålar ut från varje individ på dennes vandring mot allt högre upplevelseformer och skapelseakter i de himmelska regionernas oändliga mångfald.

## **Det transcendentala jaget omfattar allt**

Wikström skriver att själen, det transcendentala jaget omfattar allting. Om vi nu tänker oss den ovan beskrivna symbol nr 6, visar den att det transcendentala jaget, X1, omfattar allting. Min tolkning av symbol nr 6, är att den utgör en beskrivning av den funktionella jagdelen – Gudomens verkande jagdel – X1, X2 och X3. Då denna jagdel är tecknad mot en svart

---

<sup>40</sup> Utvecklingen av känslan, dvs. kärleksförmågan, innebär att det till sist blir omöjligt för en individ att aktivt medverka i handlingar som innefattar dråp eller aggressioner riktade mot andra människor och djur. Denna individ lider hellre själv än låter andra lida. Denna mentala inställning får som yttersta konsekvens att individen är beredd att offra sitt eget liv för att rädda en annan människa. Detta förhållningssätt till sina medmänniskor finns omskrivet i Johannesevangeliet 15:13 med orden: ”Ingen har större kärlek än den som ger sitt liv för sina vänner”.

bakgrund, är min hypotes att denna bakgrund kan symbolisera 0X, det kompakta mörkret som utgör Gudomens omanifesterade väsen<sup>41</sup>.

Detta har Martinus inte skrivit något om, med det finns ett flertal symboler som är tecknade just mot en svart bakgrund, där det även går att läsa in mörkret som 0X; den bakomliggande entitet som all skapelse och allt liv utgår ifrån.

Om jag nu ska fullfölja mitt resonemang om 0X och den treeniga principen X1, X2 och X3, i förhållande till det Wikström skriver om såsom – ”Självreferensens rörelse är här helt inomsjälslig, vilket är en form av solipsism”, ”Här omfattar själen, d.v.s. just det transcendentala jaget, allting och den själsliga rörelsen mellan de olika enheterna är i detta avseende immanent”, och ”Detta är det absoluta självmedvetandet, s.a.s. en hårsån från den ”panteism” – betyder det att 0X omfattar allting; att 0X är immanent närvarande i allt och alla; i varje livsenhet, i varje skapelseakt, och att den själsliga rörelsen äger rum inom den utvecklingsbana som varje livsenhet, X1, är underkastad under ”resan” genom spiralkretsloppets sex tillvaroplan.<sup>42</sup>

Livet är, menar Martinus vidare, något som hela tiden måste skapas. Här passar textraderna: ”Självreferensens rörelse är här helt inomsjälslig, vilket är en form av solipsism”, väldigt väl in i bilden. Gudomen är prototypen för begreppet solipsism, just på grund av dennes initiala ensamhet – det finns bara en Gudom. Därför ”tvingas” denna entitet att hela tiden förnya sig, genom en ständigt pågående skapelseakt, för att inte ”stagnera”. Detta förnyande och utvecklande av ting och organismformer, förverkligas i all evighet inom spiralkretsloppets vidlyftiga ramar.

Textraderna ”Här presenteras det andliga Ordet i själen som bilden av sin absoluta urbild. Själen är alltså inte absolut i sig själv, utan enbart i egenskap av delaktig av urbilden”, kan ur ett Martinusperspektiv läsas som att grundenergierna i X3 eller själen, inte har en egen, från allting separerad existens. Gudomen utgör urbilden och själen avbilden i det här exemplet. Själen eller grundenergierna i X3 utgör en förlängning av X2, och har sin utgångspunkt i de

---

<sup>41</sup> Utvecklingen av känslan, dvs. kärleksförmågan, innebär att det till sist blir omöjligt för en individ att aktivt medverka i handlingar som innefattar dråp eller aggressioner riktade mot andra människor och djur. Denna individ lider hellre själv än låter andra lida. Denna mentala inställning får som yttersta konsekvens att individen är beredd att offra sitt eget liv för att rädda en annan människa. Detta förhållningssätt till sina medmänniskor finns omskriven i Johannesevangeliet 15:13 med orden: ”Ingen har större kärlek än den som ger sitt liv för sina vänner”.

<sup>42</sup> Spiralkretsloppet är ju också är 0X:s upplevda utvecklingsbana, då det bara finns ett jag. Gudomens, 0X/X1, livsupplevelse är organiskt sammanflätad med varje livsenhet, X1, i universum. Livs- och medvetandeutvecklingen är därigenom en ömsesidig angelägenhet. Gudomen är fullkomlig, med allt vad det innebär av vetande om skapelseakternas och livsprocessernas tillkomst. Men, det är en fullkomlighet som grundar sig på, menar jag, en ständig kunskapsutveckling genom skapelsen av nya organismformer och upplevelsetillstånd. Gudomen vet lika lite, som t ex en violinbyggare, hur slutresultatet kommer att klinga. Däri ligger, menar jag, Gudomens ”belöning”. Denne får ständigt uppleva nya och oprövade nyanser, slutresultat, av redan välbekanta grundskapelser. Violinens och stråkens grundformer är välkända för Gudomen, men inte ljudet – det klingande slutresultatet – som violinisten får fram vid trakterandet av ett nytt instrument.

sex spiralcentra som finns i X2 (ett slags omkopplings- eller uppspltningscentra för den sjunde grundenergin, moderenergin, där dennas inneboende, differentierade egenskaper kan manifesteras (och därigenom komma till uttryck) genom de sex grundenergiernas olika funktionella egenskaper både på ett fysiskt och ett mentalt, dvs. andligt, plan.

Själens utformas, registreras och kommer till uttryck inom livsenheten genom X1:s användande av urbegärets energi och moderenergin i X2. Allt liv och livsupplevelse härstammar från Gudomen, 0X/X1, utlöst av en impuls från denne genom urbegäret och förverkligad genom moderenergin, jagets "egenvilja" – mottrycket mot rörelsen, dvs. jagets aktiva påverkan av skapelseprocessen – och de kosmiska skaparprinciperna.

Det enda som har en egen självständig existens är 0X, världsjaget eller Gudomen. Allt som inte utgör det rena, "avskalade" gudomliga jaget, är i absolut mening en illusion. Dvs. något skapat eller framtaget. Till och med principerna X2 och X3 utgör illusioner, menar Martinus. X2 och X3 har precis som X1, jaget, evighetsnatur. Både X2 och X3 utgår från X1, utgör en del av det.

"All manifestation av liv ligger således i den del av 'den treeniga principen' som utgörs av 'X2' och 'X3'. Dessa två 'X' är 'X1:s' liv och medvetande, vilket åter innebär att de utgör en evig egenskap hos detta 'X1'." (*Livets Bog* del 2, st. 556)

"'X2' och 'X3' är ju i sina grundanalyser illusioner, eftersom de inte existerar bortom förnimmelseförmågan och endast får identitet som verkliga genom att de till sist i sin analys blir lika med 'X1' eller det absoluta 'något som är'." (*Livets Bog* del 2, st. 557)

Och det som "driver på" X1 att utnyttja sina illusionsprinciper X2 och X3 är återigen urbegäret, jagets kompromisslösa begär efter livsupplevelse och existentiell självbekräftelse:

"Det första utlösande momentet för upplevelse eller skapande är således 'urbegäret'. Detta begär utgör som nämnts ett evigt begär efter liv och upplevelse. Det är det fundamentala förbindelseledet mellan jaget och manifestationerna. Det förtonar in i 'något nr 1', utgör det första som därifrån kan betecknas som 'något nr 2' och uppenbarar vidare sin kraft som det bärande elementet genom alla detaljer i 'något nr 3'. Det är, som vi tidigare framhållit, alla medvetandendensers eller tankeklimats och därmed själva livets moder." (*Livets Bog* del 2, st. 557)

I och med att Martinus har skrivit ett X framför siffrorna 1, 2 och 3, kan man utläsa att X eller 0X alltid finns med i analysen av livsenheterna. X1 utgör det absoluta "något som är" och X2 och X3 utgör illusionsprinciper, vars "arbetsuppgifter" är att, genom X1, ge Gudomen, 0X, skapade, timliga upplevelser av perspektiviska kontrastförhållanden mellan organismer och ting, vilka utgör den nödvändig tids- och rumsliga kontrasten till Gudomens egen omanifesterade evighets- och oändlighetsnatur. Genom denna kosmiska urprocess uppstår och

fortgår livsupplevelsen i all evighet. Gudomen utgör med andra ord den ultimata definitionen av begreppet *perpetuum mobile* – den *levande* kosmiska ”evighetsmaskinen”.

## Guds urbild avbildas i själen

Wikström:

”I boken *Idiota de mente* ingår ett analogt resonemang. Cusanus påpekar att då själen är sann i sig själv, så måste den beakta helheten av begrepp som man kunde föreställa sig. Den blir aldrig tillfredsställd på detta sätt, genom att den inte kan inse (*intuetur*) den noggranna sanningen. Därför reflekterar den över sin egen enkelhet, d.v.s. identitet, som inte enbart är fri från materiell begränsning, utan inte alls kommunicerar med materien och alltså inte kan förenas med dess form. Den använder denna enkelhet som instrument till att kunna avbilda allt. Cusanus beskriver själens, eller jagets, beaktande av verklighetens helhetsperspektiv, d.v.s. enligt följande

Och på detta sätt inser själen i sin egen enkelhet – som om den i en punkt skulle inse varje storlek och i ett centrum varje cirkel. I sin egen enkelhet inser själen allting liksom utan varje sammansättning av delar – och inser dem inte som om ett ting är detta och ett annat är detta, utan som om alla ting är ett enda och ett enda är allt.

Cusanus fortsätter:

Och detta är insikten om den absoluta sanningen, som om någon i denna form skulle se i vilken utsträckning det finns vara i allt vara, men i olika form. Och om den efteråt, i den form som nu beskrivs, skulle se det absoluta väsendet på ett enkelt sätt bortom varje delaktighet och olikhet, [skulle den se det] ovanom sammansättningens absoluta nödvändighet utan storlek och varje olikhet. I denna högsta form använder själen sig själv, sådan den är, en bild av Gud, och Gud som är allt reflekteras sålunda i den, då den på alla sätt försöker efterlikna sitt ursprung. Och på detta sätt kan den se allt som ett och den ser sig själv som det Enas avbild varigenom den skapar begrepp om det Ena, som är allt, och sålunda ägnar sig åt teologiska spekulationer...

Perspektivet har klarnat: Gud är urbilden, som själen strävar till att – och i en begränsad mening verkligen lyckas – avbilda. Men i beskrivningen av detta perspektiv rör vi oss på möjlighetens plan, som föregriper verkligheten.”

(Wikström s. 138)

## Cusanus intellektuella tecken

Wikström:

”En av de få texter där Cusanus explicit diskuterar det metafysiska jaget gäller bilden av kosmografen i *Compendium*. Diskussionen gäller själen i funktion, d.v.s. andens rörelser. Då kosmografen har fått kartan färdig och inriktar sin intuitiva blick mot alltings Skapare, upptäcker han i sig själv det intellektuella tecknet, som är det första och lämpligaste tecknet för Skaparen, medan det sinnliga är det sista. Han drar sig tillbaka från det sinnliga tecknet så långt som möjligt i riktning mot de intelligibla, enkla och formella tecknen (som gäller identiteten). Cusanus drar slutsatsen

Med den fulla skärpan i sitt själsliga öga lägger han [kosmografen] mycket noga märke till hur det eviga och otillgängliga ljuset reflekteras i dessa [intellektuella, formella] tecken. Han inser också att det obegripliga inte kan existera på något annat sätt än i en obegriplig väsensform och att denna form, som är obegriplig enligt begreppet av varje begriplig form, är väsensformen för alla existerande ting. Medan denna form förblir obegriplig för alla existerande ting, reflekteras den i intellektuella tecken – liksom ljuset lyser i mörkret, som inte alls fattar det...” (Wikström s. 138)

**Kommentar:** I ovanstående stycken tycks det mig som att Cusanus beskriver två olika jagperspektiv. För att jaget eller själen ska komma till full insikt i sin egen natur, måste den ”frigöra sig” från det skapade. Ett slags betraktande ”ovanifrån” (ett ”seende” som tidigare beskrivits i ovanstående stycken). Genom att se sin ”enkelhet”, sitt varande som ”den fasta punkten” eller ”den orsakslösa orsaken”, alltså som rent vara, som själva utgångspunkten eller källan, och att se Gudomen, 0X/X1, som den Ena eller Ettheten, kan X1, det individuella jaget eller själen se, och *inse*, sin härstamning ur ett väsen eller en entitet som det inte är möjligt att beskriva med ord.

Själen eller det individuella jaget inser, som Cusanus skriver, att ”alla ting är ett enda och ett enda är allt”. Gudomen finns i allt som är, i allt vara, och utgör den ”ovanom sammansättningens absoluta nödvändighet utan storlek och varje olikhet”. ”I denna höga form”, skriver Cusanus, ”använder själen sig själv, som den är, en bild av Gud, och Gud som är allt reflekteras sålunda i den, då den på alla sätt försöker efterlikna sitt ursprung”.

Här möter vi några intressanta tankar hos Cusanus. I detta höga tillstånd, i detta så speciella möte med det gudomliga ”något som är”, uppstår kanske det första verkliga mötet med Gudomen, där denna skänker livsenheten kunskap om sig själv och deras gemensamma identitet. Där och då ”tränger” sig Gudomen in i livsenheten, medvetandegör denna om deras organiska samhörighet (livsenheten utgör en strukturell kopia av Gudomen genom den treeniga principen), vilket leder till en önskan om att utvecklas vidare, för att en dag, inte momentant som vid denna upplevelse, kunna vara i permanent kontakt med Gudomen på denna höga mentala upplevelsenivå. Och fram till dess, ägnas tiden åt studier av Gudomen – det största av alla mysterier.

Det intellektuella tecken som Cusanus pratar om är inte lätt att spåra med så sparsam information från Wikströms sida. Kanske finns det inte så mycket skrivet om det? Men i texten talas det om "själen i funktion, d.v.s. andens rörelser". Denna diskussion gör att kosmografen (Cusanus?) lyfter sin inre, intuitiva blicken upp mot "alltings Skapare" och upptäcker i sig själv det "intellektuella tecken, som är det första och lämpligaste tecknet för Skaparen". Ja, vad kan det annars vara för ett tecken?

## **Martinus, stjärnsymbolen, "något som är" och triangeln**

Hos Martinus återfinns vi en stjärnsymbol, symbol nr 41, på framsidan av bland annat *Livets Bog 1–7* och *Den eviga världsbilden 1–6*. Symbolen, som är ett uttryck för själva världssalltet, består av en guldfärgad triangel i mitten av symbolen. Denna omges av en vit cirkelformad figur, vilken i sin tur omges av ett guldfärgat strålkors. Symbolen är tecknad mot en vit bakgrund. Den guldfärgade triangeln uttrycker att världssalltets grundanalys utgör en treenig princip, X1, jaget, X2, skapar- och upplevelseförmågan och X3, det skapade.

(<https://www.martinus.dk/sv/symbolerna/symboloversikt/symbol-41.html>)

"Triangeln symboliserar jaget. Den cirkelformad vita figuren runt jaget symboliserar skaparförmågan. De stjärnbildande strålarna utanför den runda figuren symboliserar det levande väsendets organism och övriga manifestationer. Dessa realiteter återfinns i varje levande väsen. Solen, den vita cirkel som omger trekanten, uttrycker att livet i sin högsta analys är absolut ljus. De guldfärgade strålarna som framträder i korsform, visar att den fullkomligaste manifestationen är kärlek." (Ur *Den eviga världsbilden* del 3, st. 32.7, Stjärnfält nr 5)

Kan det möjligen vara så att symbol 41 överensstämmer med Cusanus intellektuella tecken? Om inte i utformningen, så i alla fall innehållsmässigt, med samma genomgripande information om världssalltets grundläggande struktur, det levande väsendet?

Eller varför inte Martinus symbol nr 100 *Den orsakslösa orsaken eller Den första orsaken*. Symbolen är mycket enkel till sin utformning, den består av en triangel på en vit bakgrund. Trots sin enkelhet beskriver symbolen i Martinus framställning det fundamentala i världssalltet: det levande väsendet och det bakomliggande "något som är", upphovet till det levande väsendet. Symbolförklaringen lyder som följer:

"Symbolen visar det bakom alla ting existerande "något" som utgör en treenig princip.

X1, som Fadern, Försynen, eller Alltet.

X2, som den i alltet existerande "skapande förmågan" eller "gnistornas värld".

X3, som "formernas värld" eller "det skapade"."

(<https://www.martinus.dk/sv/symbolerna/symbol-45-100/symbol-100.html>)

Denna symbol var den första som Martinus ritade i en skissbok som han använde mellan åren 1924–1929. Det är också den enda av skissbokens 10 symboler som Martinus godkände för användande vid undervisningen av hans symboler. Ett par av de övriga nio symbolerna utgör förstudier till kommande symboler i *Den eviga världsbilden* 1–6.

Cusanus menade att det intellektuella tecknet utgjorde det lämpligaste tecknet för skaparen, medan ”det sinnliga är det sista”. Cusanus drar sig alltså tillbaka från det sinnliga tecknet ”så långt som möjligt i riktning mot de intelligibla, enkla och formella tecknen (som gäller identiteten).” Vad Cusanus kan ha menat med detta att dra sig tillbaka från det sinnliga tecknet, är också svår att veta. Är det i symbolisk form han här talar om tillbakadragandet? Eller är det ett rent konkret, fysiskt tillbakadragande det handlar om, till förmån för ett rent mentalt eller andligt dito? Kan det intellektuella tecknet möjligen vara det gudomliga mörkrets kosmiska strålgans, vilken endast kan upplevas med intuitionens ”ögon” eller ”allt genomträngande strålblick”? Dvs. den av Martinus omtalade guldglorian. Den högsta, upplevelsemässiga gestaltningen av Gudomen, bakom vilken detta ”något som är”, Gudomen, döljer sig.

### **Att se Gud sannare än världen**

Wikström:

”Här kan vi slutgiltigt avvisa Zaehners påstående om att det finns oklarheter i Cusanus tänkande, eller panteistiska tendenser. För Cusanus är enkelheten ett intellektuellt universum, som ändå ständigt föregås av Gud, det osägbara: till och med den ’absoluta identitet’ som intellektet avbildar. Enbart bristfälligt, momentant och villkorligt avspeglar människan enkelheten i sin själ. Hon gör det genom att aktivt reflektera över sin ställning som Guds avbild, sin gudslighet, vilket innebär att hon kontinuerligt med intellektet bearbetar det intuitivt insedda och inte nöjer sig med ett passivt betraktande. Men det är ytterst väsentligt att Gud är upphöjd över detta betraktande, ofattbar och osägbar, men inriktad på skapelsen genom sin välvilja. Möjligheten att ha del av den absoluta identiteten tillhör varje intellekt, vilket innebär att Cusanus verkligen räknar med ett transcendentalt jag, men utan att dra en gräns i förhållande till det empiriska jaget, alltså inklusive sig själv och sin historiskt givna situation. Men hur skulle han alls kunna dra en sådan gräns i ett tänkande som saknar gränser? – Flasch har otvivelaktigt rätt på denna punkt.

Det verkar berättigat att dra slutsatsen att absolut identitet kan beskrivas enbart enligt reglerna för *docta ignorantia* och *coincidentia oppositorum*. Cusanus hänvisar också här till en av sina (ovannämnda) favorittankar, d.v.s. själen som är mer och mer medveten om det transparenta ljuset av vad någonting är (*quid est*), d.v.s. det ljus, som ger sig till känna enbart i form av att någonting är (*quia*



est). Dessa två ockhamska uttryck för identitetsprincipen i absolut och relativ mening upprepar Cusanus i olika kontexter. Exempelvis i *Apologin till De docta ignorantia* fastställer han – eller författaren – enigmatiskt:

Ty om det finns någon som inser allt ovanom varje matematisk lära med dess termer och mått och varje mångfald av antal och harmonisk proportion utan mått, nummer och vikt, så inser han säkert allt i formen av den enklaste enheten; och att inse Gud som detta är att inse allt som Gud och Gud som allt – i *docta ignorantia* vet vi att han inte kan inses av oss på detta sätt.

Det verkar alltså som om Cusanus först i sitt senare tänkande skulle ha kommit till rätta med begreppet identitet, som han kämpade med i *De coniecturis*. Att den negativa kunskapsvägen uttrycks genom tillgängliga individuella kunskapsformer framgår tydligt också i boken *De possesset*, där han framhåller:

Jag ser alltså Gud sannare än världen. För världen ser jag enbart i samband med icke-varat och negativt, som om jag sade ungefär: Jag ser att världen inte är Gud. Men jag ser Gud före icke-varat; han är alltså inte berövad något vara. Hans vara är alltså varje vara före allt som är eller kan vara på något sätt. Detta [vara] kan man inte se på något annat sätt utan föreställningsbild enklare och sannare. Ty med negation ser du på ett ögonblick att det som förutsätts föregå icke-varat är varat i varje vara i evighet, i vilket du förnekar allt som följer av icke-varat.” (Wikström s. 139)

**Kommentar:** ”För Cusanus är enkelheten ett intellektuellt universum, som ändå ständigt föregås av Gud, det osägbara: till och med den ’absoluta identitet’ som intellektet avbildar”, skriver Wikström. Cusanus tycks här mena att Gud till och med är före tankekonstruktionen ”den absoluta identiteten”.

Mäster Eckhart tycks mena det samma:

”Gud är ett intet; inte så som vore han utan vara. Fastmer är han varken det ena eller det andra av det som man kan påstå något om – han är ett vara över alla vara.” (P II 175)<sup>43</sup>

Ja, här menar Cusanus att Gud, det osägbara, till och med är bortom tankekonstruktionen ”den absoluta identiteten”, då det begreppet skapar en bild eller föreställning om Gud. Gud (eller

---

<sup>43</sup> För Mäster Eckhart är *Gudomen* ”ofattbar”, ”outgrundlig”, ”utan namn”, ”utanför alla kategorier”, ”utan verksamhet”, ”bottenlös”, ”varken det ena eller det andra”, ”ett icke-förnuft”, ”en icke-person”, en ”icke-gud”. Begreppet *Gud* använder Mäster Eckhart för den, som han uttrycker det, ”verkande delen” av Gudomen; den aktivt skapande delen av Gudomen, den som ständigt ”föder Sonen” (dvs. livsenheten och det genom rörelse skapade och aktiverade medvetandet), om vilken man kan uttrycka sig i katafatiska termer, dvs. beskrivande uttryck och formuleringar av *Guds* natur. Mäster Eckhart var en person som Cusanus läste och tog starkt intryck av.

Gudomen enligt Mäster Eckhart) är bortom alla begrepp, bilder och föreställningar, och kan inte beskrivas med olika begrepp, då ett begrepp avskärmar Gudomen, vilket inte är möjligt då denna entitet är oändlig.<sup>44</sup>

Gudomen är på så sätt ett absolut ”intet” – ett oskapat ”något som är”, men ett levande sådant. Gudomen utgör Ettheten om vilken man ”inte kan tala annat än i negativa vändningar”, som Mäster Eckhart uttrycker saken.

”Möjligheten att ha del av den absoluta identiteten tillhör varje intellekt, vilket innebär att Cusanus verkligen räknar med ett transcendentalt jag, men utan att dra en gräns i förhållande till det empiriska jaget”, skriver Wikström. Här kan vi återigen använda oss av Mäster Eckharts tankar om den ”icke-verkande” och den ”verkande” delen av Gudomen. Det transcendentala jaget utgör i min läsning av Cusanus den ”icke-verkande” jagdelen, och det empiriska jaget utgör följaktligen den ”verkande” jagdelen. Och då det bara finns ett jag, finns det *ingen existentiell gräns mellan jagdelarna, utan endast en funktionell sådan*.

Livsenheten har del i det gudomliga jaget genom dess upplevelse av livet. Jagets ”räckvidd” är begränsad av det empiriska jagets, dvs. livsenhetens, medvetandemässiga utvecklingsnivå. Och där mänskligheten nu befinner sig, i slutfasen av djurriket, är det empiriska jagets upplevelser av det transcendentala jaget ytterst begränsad ända fram till den stora födelsen, och det kosmiska medvetandets (intuitionens) inträngande i medvetandet. Här och nu kan det endast bli tal om, för de mest framskridna individerna, kosmiska glimtar, där sanningar eller facit från den andliga världen i ett intuitivt ögonblick blir till självupplevd verklighet. En sådan kosmisk glimt, där till exempel det transparenta ljuset ger sig till känna, kan med Cusanus ord göra att själen blir ”mer och mer medveten om det transparenta ljuset av vad någonting är (*quid est*), d.v.s. det ljus, som ger sig till känna enbart i form av att någonting är (*quia est*).”

Martinus beskriver detta ljus i form av en guldgloria i boken *Den intellektualiserade kristendomen*, stycke 3. I det stycket talar Martinus om sin kosmiska invigning, där han som avslutning på en serie andliga upplevelser av tilltagande styrkegrad och intensitet, upplevde ett ”ljushav med samma färg som renaste guld.”

Martinus skriver följande om detta guldfärgade ljushav i samband med sin kosmiska invigning:

---

<sup>44</sup> Gudomen representerar ingen storlek, färg, vikt eller måttenhet. I det oändliga upphör alla dessa särskiljande, timliga rörelsekombinationers rörelsekombinationer och blir lika med Gudomen själv – ”0X”, det evigt energimässigt balanserade ”något om är” eller ”den fasta punkt”, kring vilken all skapelse manifesteras och upplevs av Gudomen och livsenheterna genom materiens ständiga förvandlingsprocesser. Här är det med andra ord tal om det som Cusanus benämner som motsatsernas samgående i evigheten, där tingen sammanfaller i det gudomliga allt bortom muren och blir ett med denne. Dock utan att förlora sin särprägel, sitt kännetecken, sin individualitet eller egenart.

”Det överstrålade allt annat existerande ljus. Det formade sig som tusentals vibrerande, gyllene trådar, som totalt uppfyllde rummet. Jag befann mig alltså ensam mitt i detta gudomliga, levande, gyllene ljusflöde, men utan att vara synlig i någon som helst framträdande materialiserad form. /.../ Jag var utanför tid och rum, jag var ett med oändligheten och evigheten. Jag var i mitt odödliga jags element, som tillsammans med alla andra levande väsens odödliga jag är ett med världsalltets jag eller eviga upphov.” (*Den intellektualiserade kristendomen*, st. 3)

Vidare om guldglorian i artikeln ”Himmelriket eller det kosmiska livstemplet”:

”Här glittrar och lyser i strålände gasformigt guld det eviga livsdirigerande något, som är hjärnans och hjärtats upphov i varje levande väsen, likväl som det är den visdomens och förståndets upphov, som avslöjar sig i den logik genom vilket universums klot och de levande väsendenas organismer skapas. Här är det levande som endast finns i, eller utgör, templets allra heligaste och därför är otillgängligt för varje ännu ofärdig eller omogen människa, är otillgängligt och dräpande för varje väsen som inte har den av kärlek garderade nödvändiga mognaden eller tillvänjningen till den härskande ljusenergin eller högsta elden. Här i den gudomliga världen kan väsendena således gå ut och in i denna ljusocean, in och ut ur denna sammansmältning där de är ett med Gudomen. In och ut ur denna deras egen personliga och individuella upplevelse av sin identitet med Fadern, evigheten och oändligheten.” (”Himmelriket eller det kosmiska livstemplet (2)” *Kosmos* 7/2018)

Återigen, är det ljus som Cusanus talar om,<sup>45</sup> det av mystiker i alla tider omvittnade, gudomliga mörkrets transcendentala strålgång; det ljus Martinus benämner guldglorian? Mycket talat för det, menar jag.

## Urbild och avbild

Wikström:

”Mellan Gud och människa finns det alltså begreppsligt – på det fattbara planet – enbart en negativ identitet, som har sin grund i det absoluta avståndet mellan tid och evighet. Men detta är för Cusanus en insikt om varats mångfald i positiv bemärkelse, d.v.s. om språkets obegränsade möjligheter snarare än om dess begränsning och enligt *ars coniecturalis*. I detta arbete kommer han ständigt på nya tankar om hur det absoluta uttrycks konjunkturalt. Föreställningen om urbild och avbild blir ett ledmotiv i hans senare filosofi. Men här beskrivs Gud som

---

<sup>45</sup> ”... dvs. det transparenta ljuset av vad någonting är (*quid est*), d.v.s. det ljus, som ger sig till känna enbart i form av att någonting är (*quia est*).”

den obegränsade själen (*mens*), d.v.s. den som i det eviga Ordet meddelar att alla ting är. I ett viktigt avsnitt av *De non-aliud* fastställer han ytterligare

Och då jag inte kan inse varför himlafästet skulle kallas himmel, då orsaken inte har namn av det förorsakade, inser jag av samma skäl att den [himlen] inte kan nås med något namn. Därför uppfattar jag det onämnbara, inte som fritt från varje begrepp, utan före varje begrepp.

Det eviga ordet innebär likheten (*aequalitas*) med den obegränsade själen, som jaget ett ögonblick uppfattar som identitet, ifall båda dessa begrepp används i metafysisk bemärkelse. Cusanus hänvisar enbart tillfälligtvis till den ögonblickliga insikten om (absolut) identitet, som han förbinder med idén om att själen uttrycker den avbildande kraften i ett komplikativt nu, d.v.s. den kraft varigenom den när som helst kan göra sig till en bild av varje tid.<sup>46</sup>

---

<sup>46</sup> I artikeln ”Himmelriket eller det kosmiska livstemplet” stycke 14, beskriver Martinus något som liknar det Wikström skriver om den kontemplativa kraften (själen/jaget/Gudomen) som när helst ”kan göra sig till en bild av varje tid”. Martinus beskriver i artikeln hur individerna i den gudomliga världen (det femte tillvaroplanet i spiralkretsloppet) kan ”gå ut och in” i Gudomen vid det personliga mötet med denna entitet. Dvs. inträda i manifesterad form, när de så önskar.

”Men då varken ens eget jag eller Gudomens jag är en skapad företeelse, och det skapade företeelserna här är borta eller kan stängas ute, blir den fundamentala upplevelsen i den gudomliga världen en upplevelse av en tillvaro eller ett liv utan skapade företeelser. Dock existerar här det eviga övermedvetandet med talangkärnorna och undermedvetandet, och som en följd av detta kan jagets osynliga eller bildlösa upplevelse av samvaron med Gudomen inträda i manifestation eller synliggörande när som helst som det berörda jaget känner ett behov av det, eller har lust att göra det.”

Det finns här en intressant parallell till Martinus ovanstående rader, där Wikström skriver att:

”Cusanus hänvisar enbart tillfälligtvis till den ögonblickliga insikten om (absolut) identitet, som han förbinder med idén om att själen uttrycker den avbildande kraften i ett komplikativt nu, d.v.s. den kraft varigenom den när som helst kan göra sig till en bild av varje tid”. I min läsning av dessa rader, ser jag en samstämmighet mellan Cusanus tankar om själens avbildande kraft, med vilken den (Gudomen) när som helst kan göra sig till en bild av varje tid, och Martinus beskrivning av livsenhetens passage ut och in i Gudomen, där denna livsenhet efter det bildlösa mötet med Gudomen, kan återinträda i manifesterad form när den så önskar genom ”det eviga övermedvetandet med talangkärnorna och undermedvetande”, dvs. genom X2:s och X3:s samverkande skapar- och manifestationskrafter.

Hos Martinus skapar Gudomen sig en bild av varje tid genom livsenheternas oavbrutna skapande av rörelse, vilket möjliggör Gudomens upplevelse av livet. Livsenheterna utgör här Gudomens upplevelseredskap. Hos Cusanus handlar det om själen, vilken uttrycker den avbildande kraften hos Gudomen i ett komplikativt nu. Dvs. den kraft varigenom själen när som helst kan göra sig till en bild av varje tid. Här utgör, menar jag, ”själens avbildande kraft” en motsvarighet eller en variant till Martinus tankar om att livsenheterna utgör Gudomens upplevelseredskap, vilka genom ett konstant utflöde av skaparimpulser från Gudomen sida (själens avbildande kraft) iklär sig olika yttre manifestationsformer eller gestalter och inre mentala uttrycksformer eller tillkännagivanden. Summan av dessa livsenheters livsupplevelser blir Gudomens egen upplevelse av livet i stort och i smått. Livets rikhaltiga och kontrastrika palett av upplevelsemöjligheter, tillkomna och formade genom de sju kosmiska grundenergierna, blir den grogrund genom vilken Gudomen, livets fulländade kreatör, skapar och

Den avbildande kraften är närvarande i den sammanfattning (*complicatio; ubi*) som tillhör den eviga vilan (*quies*) och uttrycks med begreppen enkelhet, identitet, likhet och förening. Den absoluta identiteten är denna kraft, men den är osägbar, eller sägbar enbart med annathetens begrepp, med mångfald och variation, men därmed utan gudomlig precision, d.v.s. konjekturalt. Detta är språkets funktion, som kännetecknas av möjlighet och begränsning, men också av att vara en symbol för evigheten. Vi har här fått ytterligare en förklaring till att Cusanus är inriktad på språklig precision, men aldrig uppnår en sådan och ständigt går vidare i sitt begreppsliga skapande.” (Wikström s. 140)

**Kommentar:** ”Föreställningen om urbild och avbild blir ett ledmotiv i hans senare filosofi. Men här beskrivs Gud som den obegränsade själen (*mens*), d.v.s. den som i det eviga Ordet meddelar att alla ting är”, skriver Wikström. Kan man här tala om att Gud, med sin obegränsade själ, är den som genom ett oavbrutet skapande visar på att tingen är verkliga i en tids- och rumslig kontext, att dessa ting härstammar från honom och går upp i honom, och utgör det som Cusanus menar med urbild och avbild? I Johannesevangeliet rader står det: ”I begynnelsen var Ordet, och Ordet var hos Gud, och Ordet var Gud.”

För vad är väl Ordet annat än Gudomens obeskrivbara jag, 0X, vilket kommer till uttryck i X3-området genom den treeniga principens personliga jag, X1, med dess urbegär och moderenergi, och skaparförmågan, X2, innefattande bland annat de kosmiska skaparprinciperna, den högsta eldens brinnande kärlekslågor, moderkärnan med den maskulina och den feminina polen, ödeselementet med alla talangkärnor – vilka alla har sin utgångspunkt i övermedvetandet eller evighetskroppen.

Den treeniga principens alltavgörande betydelse för Gudomens ”övergång” från ett omanifesterat, omedvetet ”intet” eller ”något som är”, till ett levande, medvetet, aktivt skapande och kommunicerande ”något som är”, menar jag man kan utläsa i meningarna ” Genom honom har allt blivit till, och utan honom har inget blivit till, som är till” och ”I honom var liv, och livet var människornas ljus” (inledningen av Johannesevangeliet).

För inte sant, utan den, i den gudomliga strukturen inneboende treeniga principen, X1, X2 och X3 eller jaget, skapar- och upplevelseförmåga och det skapade, skulle 0X eller världsjaget i all evighet var ett omanifesterat ”något som är”. Ett ”något” som varken kände till sin egen existens eller upplevde något som helst, då det skulle vara i total avsaknad av medvetande. Det skulle med andra ord likaväl inte behöva existera, det skulle gå på ett ut.

Cusanus tankar om att ”det eviga ordet innebär likheten (*aequalitas*) med den obegränsade själen”, är alltså det samma som en momentan identitet med den kraft som är osägbar, eller

---

vidmakthåller det eviga och oändliga fysiska och andliga kosmos som utgör alla livsenhetens hemvist, där Gudomen själv, 0X, i orubblig majestät iakttar, omhuldar och vakar över oss alla i evigheters evighet. Eller som det står i Apostlagärningarna 17:28: ”Ty i honom är det vi lever, rör oss och är till.”

sägbar enbart med annathetens begrepp. Genom den kraften formar Gudomen sitt medvetandetryck i ett evigt, kontemplativt nu.

Med andra ord: nuet utgör livsupplevelsens existentiella utgångspunkt eller grund – det gudomliga medvetandets ”centralposition”, till vilken dåtid och framtid tillkommer som mentala tids- och rumsbegrepp eller företeelser, formade i minnesmateria respektive intelligensmateria. Då Gudomens och livsenheternas medvetande är tids- och rumsdimensionellt, dvs. utgör skapade företeelser, är det i de tre medvetandetillstånden eller skapade mentala rummen: dåtid, nutid och framtid som livet utspelar sig för dessa entiteter. Det är just genom det faktum att Gudomen, evigheten och oändligheten, avskärmar eller ”centrerar” sig i en oändlig mängd separata livsenheter, vars livsupplevelser äger rum i en tids- och rumsdimensionellt ”bunden” och ”avgränsad” kontext baserad på de materiella rörelsearternas, till antalet, oändliga förvandlingsprocesser inom X3-området, som Gudomen kan uppleva en kontrast till sin egenatur: stillhet, tomhet och egenskapslöshet.

Genom dessa eviga tidsrumsliga företeelser kan denna kraft tillfredsställa Gudomens begär efter livsupplevelse och självbekräftelse, genom att själen ”när som helst kan göra sig till en bild av varje tid.” Dvs. konstant ”fylla den” med nya organismer och nytt medvetandemässigt innehåll.

Dessa tankar från Cusanus sida om jaget och livsupplevelsens tillkomst i eller genom själens ögonblickliga förvandlings- eller förändringsmöjligheter, överensstämmer enligt min mening helt och fullt med den beskrivning som Martinus ger av Gudomens skapande av organismer och medvetande i en tids- och rumslig kontext genom de sex grundenergierna, instinkt, tyngd, känsla, intelligens, intuition och minne, i sitt samlade verk *Tredje testamentet*. De sex grundenergierna utgör, som tidigare nämnts, de kosmiska principer som själen består av.

På symbol 12 ”Grundenergierna kombinationer” kan vi se att de sex grundenergierna kommer till uttryck i olika styrkegrader på spiralkretsloppet respektive tillvaroplan. Varje grundenergi går från ett latent tillstånd till ett kulminerande tillstånd och sedan tillbaka till ett latent tillstånd. Detta urkretslopp, den evigt pågående själsliga förvandlings- eller förändringsprocessen, utgör det medvetandemässiga och organismskapande underlag som Gudomen och livsenheterna begagnar sig av i all evighet för att skapa sin livsupplevelse. På symbol 12 har Martinus illustrerat dessa grundenergiernas cykliska, spiralformad vandring genom det kosmiska spiralkretsloppet sex tillvaroplan. Se gärna <https://www.martinus.dk/sv/symbolerna/symboloversikt/symbol-12/index.html>

## **Tredje testamentet**

*Tredje testamentet* består av böcker, symboler, artiklar och föredrag, vilka ger en heltäckande bild av livet i den fysiska och den andliga världen. Vidare beskriver Martinus, bland mycket annat, relationen mellan Gudomen och livsenheten, det timliga och det eviga, orsak och verkan-lagen (karmalagen), spiralkretsloppet, det kosmiska medvetandet, den sexuella

polförvandlingen, varje livsenhets eviga tillvaro och livsupplevelse i universum eller världsalltet, vilken utgör Gudomens oändligt vidsträckt organism.

Men framför allt utgör det Tredje testamentet ett etiskt och moraliskt fundament för mänsklighetens fortsatta utveckling och navigerande genom krigens och kapitaldiktaurens bloddrypande terrängar, fram mot en värld där ekonomiska orättvisor, krig och stormakternas imperialistiska erövringsfantasier har förpassats till historiens gömmor. Denna mänskliga utvecklingsprocess, från att vara ett krigsväsen till att bli ett fredsväsen, är en naturgiven utvecklingsprocess i spiralkretsloppets andra tillvaroplan, djurriket, som i huvudsak styrs och regleras av det gudomliga jaget genom urbegäret, moderenergin, kontrastprincipen, den sexuella polförvandlingen och karmalagen.

En förståelse för, och efterlevnad av, de kosmiska analyser som Martinus framlägger för läsaren i sitt samlade verk *Tredje testamentet*, ger vid handen det personliga verktyg som individen i trygg förvisning, och efter bästa förmåga, kan luta sig mot vid sin egen mentala kartläggning av de livslagar och spelregler som gäller för utträdet ur djurriket och inträdet i det riktiga människoriket – den alltomfattande fredens och allkärlekens domän.

### **Människans nuvarande livssituation och vägen till den verkliga, varaktiga freden**

”Jordmänniskosamhället börjar alltså komma till insikt om att den nuvarande grundvalen för freden och för tryggheten av dess fortbestånd inte längre ligger enbart i dess fysiska makt, eftersom denna krossar allting utan hänsyn till rätt eller orätt, utan i att denna makt däremot, när den är ouplösligt förenad med rätten, förhindrar varje form av ofred, krig och lemlästning. Den kunskap som jordmänniskorna genom sina mörka erfarenheter är i färd med att tillägna sig, kommer därför också att i allra högsta grad stimulera dem till att förena fysisk makt med verklig rätt och moral eller med själva lagen för tillvaron. Vägen till den stora freden går därför uteslutande genom denna förening av rätt och makt, och i samma mån som det lyckas jordmänniskheten att sammansmälta den verkliga rätten med makt, i samma mån existerar freden på jorden.” (*Livets Bog* del 1, st. 79)

### **Avslutning**

Vi har i denna text diskuterat och jämfört Nicolaus Cusanus och Martinus syn på jaget och själen och dennas helt centrala funktion i Gudomens och livsenheternas evigt pågående och utvecklingsbara medvetandeprocess. Jag har låtit Iris Wikström bli min samtalspartner via hennes utmärkta arbete *Att tala om det osägbara, Nicolaus Cusanus cirkulära filosofi i verket De coniecturis*, där hon bland mycket annat belyser Cusanus tankar om motsatsernas samgående eller sammanfallande i Gudomen bortom den ”plats” han benämner ”muren”.

Vidare diskuterar Wikström Cusanus syn på begreppet *De docta ignorantia*, icke-vetandets vishet, den mänskliga approximativa kunskapen där vi närmar oss sanningen med hjälp av en gissningarnas konst (för att nu tala med Svante Nordin), samt den transcendenta matematiken betraktad som ett autonomt, intellektuellt område där vi kan vi skåda de eviga urbilder som utgör dess innehåll. Här utgör till exempel den fullkomliga trekanten en matematisk idé som inte låter sig konstrueras fysiskt. För som Wikström skriver:

”Ty dess konkreta figur är den essentiella, oändliga trekanten, som i sig innehåller alla trekantsmöjligheter. Därigenom upphävs alls definitioner och motsättningar. Matematiken transcenderar sig själv. Själén utgör själv ett 'levande tal' som har del i Gud, ty Gud utgör den tallösa enhet som sammanför allt.”

Jag har även diskuterat Cusanus tankar om motsatsernas samgående i Gud, *Coincidentia oppositorum*, från hans bok *Gudsseendet*, där frågan om det gudomliga seendet och dess relation till människan utgör den bärande beståndsdel i Cusanus text. Vid ett tillfälle, inför en grupp benediktinmunkar, använde sig Cusanus av en ikon föreställande Kristus för att illustrera Gudomens allseende blick. Ikonen hänger på en vägg. Oavsett var den enskilde munken befinner sig i rummet, följer Kristus oföränderliga blick betraktarens blick. Detta till synes märkliga faktum, åstadkommer ett intryck av att Kristus endast betraktar den enskilde munken och ingen annan. Det är så, menar Cusanus, som Gudomens allseende blick fungerar. Gudomen betraktar allt och alla på en gång.

Cusanus:

”Den som är iakttagen kan rent av inte föreställa sig, att ikonerna riktar sin blick mot någon annan. Han kommer att se att denna blick lika noga betraktar den minsta av de skapade varelserna som den största och hela världsalltet. Utifrån en sådan med sinnena förnimbar företeelse tänkte jag genom viss fromhetsövning lyfta er, älskade bröder, till den mystiska teologin.”

Mot Cusanus kloka ord och djuplodade tankegångar har jag då, i ett jämförande syfte, ställt Martinus tankar om dessa ämnesområden. Vad har jag då kommit fram till? Finns det då någon överensstämmelse mellan dessa båda personers synsätt på frågorna om jaget, själen och den gudomliga Enheten eller ”den ende”, som Martinus benämner denna entitet i *Den eviga världsbilden* del 1 (symbol nr 11 ”Den eviga världsbilden, det levande väsendet 2, den eviga gudomen och de eviga gudasönerna”).

Ja, det finns många intressanta likheter i deras syn på jaget, själen och motsatserna samgående i Gudomen. Min egen kunskap om Cusanus är långt ifrån fullständig. Det finns en utbredd och väldokumenterad internationell Cusanusforskning, där många kloka människor har delat med sig av sin kunskap om dessa och andra teologiska ämnesområden som Cusanus befattade sig med. Av olika skäl har jag i denna essä begränsat mig till just Iris Wikströms arbete och boken *Gudesseende*, då jag menar att dessa texter till fullo räcker för min undersökning av Cusanus tankar om mystiken och Gudomens innersta vara.



Här menar jag att Cusanus tillhör en av de mest intressanta mystikerna på detta område. Återigen visar det sig för mig att upplevelsen av Gudomen är en tidlös och universell företeelse. Märkligt vore det kanske annars, då det endast finns *en* högsta sanningsnivå. Nämligen den, att om Gudomen i sig själv, OX, finns det inget att säga, då denna entitet är oåtkomlig för all form av betraktande: intellektuellt, känslomässigt såväl som intuitivt. Gudomens innersta vara är och förblir ett omanifesterat ”något som är”.

Den stora skillnaden mellan Cusanus och Martinus är den att Martinus har ett fullt utvecklat kosmiskt medvetande, medan Cusanus upplevelse av Gudomen, muren och motsatsernas samgående i denna entitet, grundar sig på en kosmisk glimt, dvs. en momentan upplevelse av sanningen om Gudomen och dennes relation till den skapade världens mångfald. Följaktligen rör sig Martinus på ett mycket högre kunskapsplan än Cusanus. Detta blir extra tydligt i följande konstaterande från Wikströms sida, där hon skriver om Cusanus relativt begränsade intuitiva kunskap vad gäller den avbildande kraften hos Gudomen vid formandet av själen i ett kontemplativt nu:

”Den absoluta identiteten är denna kraft, men den är osägbar, eller sägbar enbart med annathetens begrepp, med mångfald och variation, men därmed utan gudomlig precision, d.v.s. konjekturalt. Detta är språkets funktion, som kännetecknas av möjlighet och begränsning, men också av att vara en symbol för evigheten. Vi har här fått ytterligare en förklaring till att Cusanus är inriktad på språklig precision, men aldrig uppnår en sådan och ständigt går vidare i sitt begreppslika skapande.”

I min essä har jag redogjort för några av de kosmiska principer som enligt Martinus bär upp världssaltet och som ligger till grund för det eviga livets upprätthållande i form av skapade, timliga konstraster till Gudomens omanifesterade och egenskapslösa egennatur: stillhet, tomhet och kontrastlöshet.

Min förhoppning är att denna information ska underlätta för läsaren och bidra till en ökad förståelse för Cusanus bitvis rätt så svårförstådda resonemang om människan, själen och de gudomliga tingens natur.

Om jag får lov att uttrycka ytterligare en förhoppning, skulle det vara att jag hoppas att denna essä kan inspirera läsaren att fördjupa sig i Martinus kosmiska analyser som, enligt min mening, utgör den hittills högsta kunskapskälla som Försynen har presenterat för mänskligheten under historiens gång.

Jag avslutar denna essä med att reprisera några av de finaste rader jag läst från Cusanus penna:

”Herre, vad är Din blick, när Du med kärlekens öga ser på mig, annat än att Du blir sedd av mig? När Du ser på mig, låter Du mig se på Dig, Du som är den dolde Guden. Ingen kan se Dig med mindre än att Du förunnar honom att få se Dig. Att se Dig är inte heller något annat än att Du ser att jag ser Dig.”

## Appendix

### Människan – ett elektriskt väsen

Vad ligger då till grund för kommunikationen mellan Gudomen och livsenheterna? Vad kommunicerar de med eller genom?

Då alla kommunikation tillhör det skapade, måste denna kommunikation äga rum i en materiell forma av något slag. Enligt Martinus utgörs vårt tänkande eller tankevärld av strålformig materia. Vad är då strålformiga materien för något? Enligt Martinus är den materien det samma som det vi benämner elektricitet. Så här skriver Martinus i det första stycket av artikeln ”Den organiska elektriciteten”.

”1. Materiens fjärde stadium: den strålformiga materien eller elektricitet

Det levande väsendet är mer än ett fysiskt väsen. Det fysiska, som vi ser, är inte alls det verkliga väsendet, utan endast ett redskap som har byggts upp. Vi ser aldrig någonsin själva kärnan, själva det levande. Vi ser endast en reflex eller något som detta levande frambringar. Då det levande varken utgör den fasta, flytande eller gasformiga materien, måste det framträda i ett helt annat tillstånd. Och det gör det också, för det finns ett tillstånd eller ett fjärde stadium för materien, som kallas strålformig materia. Denna strålformiga materia är elektricitet.

Liksom många andra av de stora energierna, förekommer elektriciteten i olika oktaver. Det finns elektricitet i makrokosmos, i en makrokosmisk oktav, som är den kraft som lyser i våra lampor och driver kraftmaskinerna. Och så finns det elektricitet i mellankosmos, som är den kraft genom vilken vi är i stånd att tala, se och höra, förnimma och förstå osv. Det är den kraft som vi utlöser med hjälp av vår vilja. Och slutligen finns det elektricitet i en mikrokosmisk oktav, som är den kraft som behärskar våra mikroväsen: celler, molekyler och alla dessa små väsen som vår organism består av. Det är samma princip som tonernas värld. Här är ett ”A” ju detsamma, oavsett om det förekommer i bas eller diskant. Vi känner till att det finns oktaver så högt upp att vi inte kan höra det och så långt ner att vi inte heller kan höra det, lyckligtvis, för annars skulle vi dränkas i det larm som universum frambringar.” (”Den organiska elektriciteten”, *Kosmos* 1/2017)

**Att ”vara, tänka och leva” elektriskt. Den levande kraften. Den strålformiga materien - jagets medvetandeenergi.**

Nedan följer ett urval av tänkvärda meningar ur artikeln, som på ett tydligt sätt förklarar detta med vår relation till den strålförmiga materien eller elektriciteten – materialet för vår tanke- och upplevelsevärld.

- 1) Varje levande väsen har sin egen kraft och denna kraft är vårt medvetande.
- 2) I egenskap av att vara ett levande väsen existerar vi som en kärna, som ett något som finns bortom alla ting.
- 3) I detta något samlas alla intryck, de ingår i detta något och detta något ger sig till känna för omgivningen.
- 4) Men hela detta område, denna upplevelse och detta tillkännagivande äger alltså rum i strålförmig materia.
- 5) Det betyder, att det verkliga väsendet existerar i en strålförmig materia som är av elektrisk natur, det är ett elektriskt väsen. Hela vårt framträdande, hela vår fysiska organism är i verkligheten endast en förstärkningsanläggning för denna elektricitet.
- 6) Alla områden i organismen är således under vår viljas kontroll, så i verkligheten är det tal om ett slags fjärrstyrning.
- 7) Det vi ser hos varandra är inte alls det verkliga väsendet, det är en stor mängd materia, en hel serie av redskap som sätts i rörelse. Och de blir alltså styrda med hjälp av vår vilja, vår tanke.
- 8) Allt detta är ett slags fjärrstyrning, för vi är inte denna materia, vi finns i en helt annan dimension, i en helt annan värld eller verklighet.
- 9) Det levande är bortom den fysiska materien och är således ett lysande väsen.
- 10) Det består av en struktur som i sig självt är helt och hållet höjt över denna [fysiska] materia och därmed blir det så att säga ett flammande väsen.
- 11) Därför kan väsendet sända ut flammor; dödsflammor och livsflammor och dessa utsändningar befordras i kraft av vår vilja, våra önskningar och begär, de tankar som vi har.
- 12) Hela tänkandets struktur är således ett tillstånd av utsändning, ett slags radioanläggning, i vilken vi kan forma våglängder och dessa våglängder har blivit till innan de når vårt blod.
- 13) De kommer genom det psykiska nervsystemet och överförs till den materiella delen av nervsystemet. De fortplantar sig från den psykiska hjärnan och därifrån genom nervsystemet och vidare ut till den fysiska organismen.
- 14) Genom den fysiska organismen kan tingen förstärkas, för den andliga kraften är i sig själv inte så stark. Det motsvaras av att radions elektronik, via högtalaren, förstärker de radiovågor som man kan motta med sin radioapparat, för annars kunde vi ju inte höra den så högt och tydligt som vi nu kan. Så är det också med vår organism. Den är i verkligheten endast en elektrisk anläggning och därför är människan alltså av elektrisk natur.

15) Vi har alltså kommit fram till, att det verkliga väsendet inte finns i denna organism, men det kan sända en kraft in i organismen. Det kan sända in våglängder, forma osynliga krafter, som får organismen att göra det ena eller det andra eller att vara på det ena eller det andra viset.

16) Allt detta utgår från det verkliga väsendet som inte finns på det fysiska planet, för det finns i en helt annan verklighet, i en annan dimension och därför kan man säga att organismen är fjärrstyrd. Det betyder inte att det verkliga väsendet är långt borta, för det är knutet till organismen, men det finns i en helt annan värld. Detta verkliga, levande väsen har alltså en förmåga att utlösa elektriska krafter, forma våglängder och föra dem vidare till att binda materien, för att därigenom synliggöra sig självt.

17) Hela världsalltet är av elektrisk natur, för allt är elektriskt.

18) Genom nerverna går det ett meddelande från vårt jag, men om vi skär av nerverna, kan vi inte röra fingrarna eller lyfta handen. Det motsvaras av att om man skär av en elektrisk ledning, så kan det heller inte gå ström genom den och lampan kan inte lysa. Vi är således ett elektriskt väsen och elektriciteten är den strålformiga materien som blir till medvetande; den är tanke, viljeföring och upplevelse.

Ur artikeln "Den organiska elektriciteten" *Kosmos* 1/2017

Vidare om den strålformiga materien från *Livets Bog* del 2, 4 och 6:

### **Jagets öde och materiens fyra tillstånd**

"Individens öde är således helt baserat på jagets manövrerande med materien, det vill säga dess kombination av materier av olika konsistens eller framträdande i de fyra olika kretsloppstillstånden. Med hjälp av materiens 'fasta', 'flytande' och 'gasformiga' tillstånd skapar individen den fysiska delen av sitt öde, såsom den fysiska kroppen eller organismen och de på så sätt frambringade yttre företeelserna eller manifestationerna. Genom det fjärde tillståndet skapar han den medvetandemässiga, 'själsliga' eller 'andliga' delen. Genom materiens 'strålformiga' tillstånd får individen material för skapandet av sina tankar, sitt medvetande och sin viljeföring. Det är i dessa 'strålformiga' materier som jaget skapar sina 'själsliga' eller 'andliga' kroppar, instinkt-, känslö-, intelligens-, intuitions- och minneskropparna, som i sin tur betingar dess skapande av tyngdkroppen eller den fysiska organismen." (*Livets Bog* del 2, st. 590)

### **Utan "strålformig" materia inget andligt liv, inga andliga eller fysiska världar**

"Utan materiens eller 'ämnenas' variation eller framträdande som 'strålformig' skulle det alltså inte kunna finnas något tanke- eller själsliv och därmed absolut inget slag av överfysiskt eller andligt medvetandetillstånd. Inga 'andliga' världar skulle existera. Men om inga 'andliga' världar existerade, skulle heller inga slag av fysiska världar någonsin kunna existera. De fysiska världarna, liksom de lokala detaljer som finns i dessa, är alla utan

undantag resultat eller produkter av fysiskt osynligt 'andligt' liv eller skapande medvetande bakom dessa detaljer." (*Livets Bog* del 4, st. 1277)

### **Den andliga världen blir till faktum**

”Det tillstånd vi ser materien framträda i är alltid ett led i en kedjeveckan, vars första led bildades vid dess utgång från denna dolda makt. Likaledes bär all fysisk materia i sig förmågan att upplösa sin stoffmässighet och därigenom åter ingå i denna makt och då inte längre vara fysisk materia. Den har då övergått i ett tillstånd som tillhör ett finare vibrationsfält än det som de fysiska sinnen är uppbyggda till att kunna registrera eller uppfatta. Och här befinner vi oss på gränsen mellan två stora materie- eller vibrationsvärldar. Den ena är alltså tillgänglig för de fysiska sinnen, medan den andra, sett från det fysiska planet, endast kan uppfattas som en osynlig makt- eller kraftvärld. Att denna kraftvärld existerar har länge varit ett faktum, i och med att den utgör den kraft vi kallar "elektricitet" och som, vilket vi tidigare berört, uppträder i tre dimensioner: den mellankosmiska, den mikrokosmiska och den makrokosmiska. I denna osynliga makt- eller kraftvärld existerar all materia i strålformigt tillstånd. Och det är denna strålformiga materia som bildar material för våra tankeformer och för hela vår psykiska struktur och vårt medvetandetillstånd. I denna materia formas våra minnen och vårt vetande, vår livsupplevelse och vårt jags tillkännagivande eller manifestation på det fysiska planet. Denna strålformiga materia är således inte blott en kraftvärld, den är även - förutom att den utgör förbindelseledet mellan vårt laborerande med och vår manifestation i fysisk materia - en bildvärld, en eterisk eller andlig stoffvärld och utgör den absolut orubbliga hemorten för all upplevelse av liv. Det är från denna överjordiska ljus- och strålvärld som vår tanke och vilja införs i fysisk materia, så att vi därmed kan skapa fysiska organismer. Och det är till denna värld som vår tanke och vilja återvänder, när de har fullbordat sitt kretslopp eller fullgjort sin mission genom denna organism. Och liksom väsendena här från detta livets centrumplan styr och leder sina fysiska organismers manifestationer, så styrs och leds även himlakropparnas, solarnas och vintergatornas banor och manifestationer på det fysiska planet genom den strålformiga materien från det överjordiska livsplanet. Detta plan utgör alltså medvetandeplanet, i det att materien här uteslutande är i ett tillstånd som gör det möjligt för väsendet att av den skapa tankar, vetande, minnen och viljestyrning, vilka företeelser å sin sida bildar fundamentet för all upplevelse och manifestation av liv. Därför utgår allt medvetande, all manifestation och skapelse enbart härifrån. Då medvetande är ande, blir det alltså här för den utvecklade forskaren ett faktum att den andliga världen existerar. Och då den fysiska materien eller världen dikteras här från denna andliga värld eller det nämnda medvetandeplanet, så får vi här också som orubblig verklighet bekräftad sanningen i de eviga orden om skapelsen: 'Guds ande svävade över vattnet'. - Utan detta medvetandeplan eller den andliga

världen skulle det fysiska tillvaroplanet vara en total omöjlighet. Där solsystem, himlakroppar och mänskligheter, djur och växter i dag uppenbarar fysiskt liv i ett gudomligt stråflöde, skulle Gudomens såväl som vårt eget jags eviga existens blott framträda som en domän av ett evigt 'intet'." (*Livets Bog* del 6, st. 2206)

### **Det "levande" i det levande och den strålförmiga materien**

När Martinus skriver om "det levande" i det levande väsendet menar han, i min tolkning, X1 – den verkande delen av Gudomen; den upplevande och kommunicerande jagdelen. Det levande "i sig" utgör, likaledes i min tolkning, 0X, urgrunden, ur vilken X1 träder fram genom den nya glorians uppkomst. Denna gloria visar sig som ett guldglittrande ljus. Detta ljus (denna ljusmateria) är början på ande, dvs. medvetande. Denna ande, X1:s medvetande, ljusmateria eller energiform, knyter (efter en impuls från jaget) an till kristusväsendenas kosmiska talangkärnor, genom urbegärets "pådrivande" kraft och moderenergis aktiverande av de kosmiska skaparprinciperna i X2, för ett igångsättande och upprätthållande av rörelsen. Det behövs energi för att kunna "kommunicera" med, eller knyta an till, kristusväsendenas kosmiska talangkärnor (som är uppbyggda av moderenergi). Det krävs en energiform för att kunna påverka en annan energiform. Denna rörelse, ljusmateria eller energiform, är det samma som den strålförmiga materia som våra tankar och medvetande består av. Det är den energiformen, eller materien, som Gudomen verkar i, tänker och kommunicerar med. Den strålförmiga energin är, som tidigare nämnts, det samma som elektricitet.

Martinus om den guldglorian, den nya glorian, det kulminerande ljuset och rörelsens uppkomst:

"Utan jaget finns det inte något levande väsen. Jag har därför kallat jaget 'det levande' i det levande väsendet. Det existerar i detta tillstånd som absolut stillastående eller som 'den fasta punkt' kring vilken allt i världsalltet rör sig. I denna guldgloria börjar en ny gloria göra sig gällande. Denna visar sig som kulminerande ljus, och detta är början på det vi kallar 'ande'. Med denna andes anknytning till kristusväsendenas kosmiska talangkärnor kunde väsendet sätta i gång rörelse. Det är det vi känner som tankestoff. Men vi måste här förstå att ingen rörelse av något slag sätter i gång. Den har pågått i all evighet. Den kan inte annat än pågå." (*Den intellektualiserade kristendomen* st. 11)

*Lars Palerius, Stockholm december 2022*

## Litteratur

- Bischofberger, Erwin (1994). *Mäster Eckharts andliga undervisning*. Katolska Bokförlaget.
- Bornemark, Jonna (2018). *De omätbaras renässans*. Volante.
- Bruus-Jensen, Per (1997). "X" del 1. Nordisk Impuls.
- Bruus-Jensen, Per (1998). *I begyndelsen var tomheden*. Nordisk Impuls.
- Cusanus, Nicolaus (1999). *Gudsseende*. Artos Bokförlag.
- Engelbrecht, John (1982). *Den intuitive tanke II*. Borgen.
- Martinus (1980–1982, 2018–2022). *Livets Bog* del 1–7. Världsbild förlag.
- Martinus (2018). *Storkursen*. Världsbild förlag.
- Martinus (1996–2015). *Den eviga världsbilden* del 1–6. Världsbild förlag.
- Martinus (2016). *Den intellektualiserade kristendomen*. Världsbild förlag.
- Martinus (2013). "Den kosmiska läroanstalten". I: *Kosmos* nr 2/2013.
- Martinus (2017). "Den organiska elektriciteten". I: *Kosmos* nr 1/2017.
- Martinus (2018). "Himmelriket eller det kosmiska livstemplet". I: *Kosmos* nr 7/2018.
- Martinus (2008). "Tiden" I: *Kosmos* nr 2/2008
- Martinus (2017). "Partiklar, tomrum och tankekraft". I: *Kosmos* nr 4/2017.
- Nordin, Svante (1995). *Filosofins historia – Det västerländska förnuftets äventyr från Thales till postmodernismen*. Studentlitteratur.
- Rossen, Sv. Å. (2008.) *Martinus Verdensbillede – Et idéhistorisk studie*. Kosmologisk information.
- Wikström, Iris (2014) *Att tala om det osägbara, Nicolaus Cusanus cirkulära filosofi i verket De coniecturis* (Åbo Akademi, Åbo 2014. Hämtad 22-12-25:  
[https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/98988/wikstrom\\_iris.pdf?sequence=2&isAllowed=y](https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/98988/wikstrom_iris.pdf?sequence=2&isAllowed=y)